

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE TEKNOLOJİLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**EBEVEYNLERİN DİJİTAL EBEVEYNLIK YETERLİKLERİNİN
ARTIRILMASINA YÖNELİK E-İÇERİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ**

MEHMET FATİH PEKYÜREK

DANIŞMAN

DOÇ. DR. HATİCE YILDIZ DURAK

BARTIN-2022

T.C.

BARTIN ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLİŞİM SİSTEMLERİ VE TEKNOLOJİLERİ ANABİLİM DALI

**EBEVEYNLERİN DİJİTAL EBEVEYNLIK YETERLİKLERİNİN
ARTIRILMASINA YÖNELİK E-İÇERİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Fatih PEKYÜREK

BARTIN-2022

KABUL VE ONAY

Mehmet Fatih PEKYÜREK tarafından hazırlanan “EBEVEYNLERİN DİJİTAL EBEVEYNLİK YETERLİKLERİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK E-İÇERİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ” başlıklı bu çalışma, 10.12.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

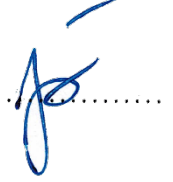
Başkan : Doç. Dr. Mustafa SARITEPECİ

Üye(Danışman) : Doç. Dr. Hatice YILDIZ DURAK

Üye : Doç. Dr. Fatma Gizem KARAOĞLAN
YILMAZ

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. H. Selma ÇELİKAY

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Hatice YILDIZ DURAK danışmanlığında hazırlamış olduğum “EBEVEYNLERİN DİJİTAL EBEVEYNLİK YETERLİKLERİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK E-İÇERİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ” başlıklı Yüksek Lisans Tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

10/12/2021

Mehmet Fatih PEKYÜREK

ÖNSÖZ

Öncelikle tez hazırlama süreci boyunca bilgisiyle ve tecrübesiyle yol gösteren, hiçbir zaman desteğini eksik etmeyen tez danışmanım Doç. Dr. Hatice YILDIZ DURAK'a, teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmama değerli katkılarından dolayı kıymetli tez jüri üyeleri Doç. Dr. Fatma Gizem KARAOĞLAN YILMAZ'a ve Doç. Dr. Mustafa SARITEPECİ'ye teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte de her zaman yanımda olan ve her türlü desteği veren canım eşim Elif PEKYÜREK'e, çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca arkamda desteğini her zaman hissettiğim fedakar babam Ahmet PEKYÜREK'e ve beni yetiştiren ancak bu günlerimi göremeyen güzel annem Meyveş PEKYÜREK'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Hayatım boyunca yanımda olan ve desteğini esirgemeyen değerli dostum Mehmet ALTUNTAŞ'a, teşekkürlerimi sunarım.

Tezimi, bu sürece başlamamı sağlayan ancak tez sürecinde aramızdan ayrılan güzel kardeşim İrem PEKYÜREK ŞAHİN'e, ithaf ediyorum.

Bu tez çalışması 120K927 numaralı "Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik Bir Öneri Sisteminin Geliştirilmesi" başlıklı TÜBİTAK projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Kurumsal ve maddi destekleri için TÜBİTAK'a, teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Fatih PEKYÜREK

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

EBEVEYNLERİN DİJİTAL EBEVEYNLIK YETERLİKLERİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK E-İÇERİKLERİN GELİŞTİRİLMESİ

Mehmet Fatih PEKYÜREK

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hatice YILDIZ DURAK

Bartın-2022, sayfa: XVII+115

Dijital teknolojilerinin kullanımı, bireylere birçok fırsat sunmasının yanında riskler ve tehditler de içermektedir. Çocuklar, bu risklere ve tehditlere karşı savunmasız gruptadır. Bu da çocukların ebeveynlerine, geleneksel ebeveynlik sorumluluklarına ek olarak dijital ebeveynlik sorumlulukları da yüklemektedir. Ebeveynler, bu sorumluluklarını yerine getirmede dijital dünyadaki bu risklere ve tehditlere karşı bilinçli olmaları ve dijital teknoloji beceri düzeylerini artırmaları gerekmektedir. Buna yönelik olarak araştırma kapsamında ebeveynlerin, dijital ebeveynlik yeterliklerini artırmaları amacıyla e-içerikler üretilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik öncelikle, dijital ebeveynlik yeterlikleri için içerik listesi oluşturma çalışmaları yürütülmüştür. İçerik listesine son halinin verilmesinin ardından açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast türlerinde toplam 144 adet içerik geliştirilmiştir. Üretilen e-içerikler, ebeveynlere sunulurken ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri, tutumları ve arabuluculuk düzeylerine etkisi incelenmiştir. Ayrıca, açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirlikleri de araştırılmıştır. Araştırmada tekil tarama, gelişimsel araştırma ve yarı deneysel araştırma modellerinden yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında karma yöntem kullanılmıştır. Nicel veriler, tek grup öntest-sontest yarı deneysel desen araştırma modeli

kullanılarak elde edilmiştir. Nitel veriler ise, geliştirilen e-içeriklerin kullanım deneyimleri hakkında katılımcıların görüşlerine başvurularak elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, çocukları K-12 düzeyinde ortaokulda (5., 6., 7. ve 8. Sınıf) öğrenim gören farklı sosyo-demografik özelliklerdeki ebeveynler oluşturmaktadır. Dijital ebeveynlik yeterlikleri için içerik listesi ihtiyaç belirleme çalışmalarına 55 ebeveyn katılım göstermiştir. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerine, tutumlarına ve arabuluculuk düzeylerine etkisinin incelendiği çalışmalara ise 45 ebeveyn katılmıştır. Kullanılabilirlik çalışmaları, 12 ebeveyn ve 6 alan uzmanı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda özgün ve farklı türlerde dijital ebeveynlik konulu e-içerikler oluşturulmuştur. E-içeriklerin kullanılabilirliği son kullanıcılar ve uzmanlar tarafından incelenmiştir. E-içeriklerin ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlilikleri, ebeveynlik tutumu ve ebeveynlik arabuluculuğu üzerindeki etkilerine bakılmıştır. E-içeriklerin; çocukların internet kullanımında ebeveyn arabuluculuğundaki doğrudan müdahale, ortak kullanım, özel bir içerik ile ilgili kısıtlayıcı müdahale ve denetim boyutları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Açıklayıcı video, dijital ebeveynlik, dijital öykü, e-içerik geliştirme, e-içerik kullanılabilirlik, e-kitap, infografik, podcast.

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

DESIGNING E- CONTENTS TO BOOST PARENTS' DIGITAL PARENTING SELF-EFFICACY

Mehmet Fatih PEKYÜREK

Bartın University

Graduate School

Department of Information Systems and Technologies

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hatice YILDIZ DURAK

Bartın-2022, pp: XVII+115

The use digital technologies offer many opportunities to individuals. At the same, they include risks and threats. Children are in unguarded group against the risks and threats. This situation, children's parents are imposed new responsibilities at the side of traditional parenting responsibilities. Parents should gain awareness and improve digital technology skill levels to protect their children. This research purposes to develop e-contents for improving digital parenting skills. For this, digital parenting content list was made and 144 contents were developed in the types of explanatory video, digital story, e-book, infographic and podcast by the content list. After e-contents were presented to parents, the effects of e-contents on parents' digital parenting competencies, attitudes and mediation levels were explored. In addition, the usabilities of contents which is explanatory video, digital story, e-book, infographic were also explored. The models of singular screening, developmental research and quasi-experimental research were used in this research. Mixed method was used in the collection of research data. The single group pretest-posttest semi-experimental pattern was used to obtain quantitative data. The participants' opinions and experiences about using e-contents were used to obtain qualitative data. The study group consists the parents were different socio-demographic characteristics and had a child is studying at K-12

secondary school (5th, 6th, 7th and 8th grade). 55 parents attended to the study analyzing of digital parenting skills list needs. 45 parents attended to the study analyzing of the effects on digital parenting competencies, attitudes and mediation levels. 12 parents and 6 experts attended to the study of e-content usability. As a result of the research, original and different types of e-contents were developed for digital parenting skills. The usability of e-contents was evaluated by end users and experts. The effects of e-contents on parents' digital parenting competencies, parenting attitudes, and parenting mediation were examined. It was concluded that e-contents were effective on the dimensions of digital parenting mediation which is direct intervention, common usage, restrictive interference with a specific content and audit.

Keywords: Digital parenting, digital story, e-book, e-content development, e-content usability, explainer video, infographic, podcast.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	ii
BEYANNAME	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiv
EKLER DİZİNİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvii
1. GİRİŞ	1
1.1.Problem.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR ÖZETİ	6
2.1. E-içerikler ve Türleri.....	6
2.1.1. E-içeriklerin Yetişkin Eğitiminde Kullanımı	6
2.1.2. E-içerik Türleri.....	7
2.1.2.1 Açıklayıcı Video	7
2.1.2.2 Dijital Öykü.....	7
2.1.2.3 E-Kitap	8
2.1.2.4 Podcast.....	8
2.1.2.5 İnfografik	8
2.2. Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları.....	8
2.2.1. Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması	8
2.2.2. Dijital Etik	10
2.2.3. Dijital İletişim	10
2.2.4. Dijital Okuryazarlık.....	11

2.2.5. Dijital Ticaret	12
2.2.6. Dijital Güvenlik	13
2.2.7. Dijital Hukuk.....	13
2.2.8. Dijital Sağlık	14
2.3. Dijital Ebeveynlik Yeterliliğinin, Tutumunun ve Arabuluculuk Düzeylerinin Geliştirilmesinde E-içeriklerin Rolü	14
2.4. Dijital Ebeveynlik ve Yetişkin Eğitiminde E-içerikleri Konu Alan Çalışmalar	16
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	18
3.1. Araştırma Modeli.....	18
3.2. Çalışma Grubu	20
3.2.1. Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik İçerik Listesinin Hazırlanma Çalışması Katılımcıları	21
3.2.1.1. E-İçerik Listesi İhtiyaç Analizi Çalışması Katılımcıları.....	21
3.2.1.2. Hazırlanan E-İçerik Listesinin Uygunluğunun Belirlenme Çalışması Katılımcıları.....	23
3.2.2. Geliştirilen E-içeriklerin Uzman Görüşü Çalışmaları Katılımcıları.....	24
3.2.3. Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik Hazırlanan E-İçeriklerin Etkililiği Çalışması Katılımcıları.....	25
3.2.4. Geliştirilen E-içeriklerin Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları.....	27
3.2.4.1. Video Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları	27
3.2.4.2. E-Kitap ve İnfografik Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları....	30
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.4. Uygulama	32
3.4.1 E-İçeriklerin Etkililiği Uygulaması	32
3.4.1.1. E-İçeriklerin Etkililiği Uygulama Süreci Öncesinde Yapılan Çalışmalar	32
3.4.1.2. E-İçeriklerin Etkililiği Uygulama Süreci	44
3.4.2 E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulaması.....	47
3.4.2.1. E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulama Süreci Öncesinde Yapılan Çalışmalar	48
3.4.2.2. E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulama Süreci.....	48
3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	49

3.5.1 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin İçerik Listesi Verilerinin Toplanması ve Analizi	49
3.5.2 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin Ebeveynlere Yönelik İhtiyaç Analizi Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	50
3.5.3 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin İçerik Listesinin Uzman Görüşleri Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	50
3.5.4 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin Geliştirilen E-İçeriklerin Uzman Görüşleri Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	50
3.5.5 Geliştirilen E-İçeriklerin Etkililiği Verilerinin Toplanması ve Analizi	50
3.5.6 Geliştirilen E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	51
4. BULGULAR.....	52
4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	52
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	55
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	59
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	61
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	64
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	70
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	74
5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	78
5.1. Tartışma.....	78
5.2. Sonuçlar	81
5.3. Öneriler.....	82
5.3.1. Araştırmacılara Öneriler	82
5.3.2. Uygulayıcılara Öneriler	82
5.3.3. İçerik Geliştiricilere Öneriler.....	82
KAYNAKLAR.....	83
EKLER	90
ÖZGEÇMİŞ	114

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Sayfa No
3.1: Çalışma grupları	20
3.2: İçerik listesinin uygunluğu hakkında görüş bildiren uzmanların bilgileri	23
3.3: Geliştirilen e-içerikleri değerlendiren uzmanların bilgileri.....	24
3.4: E-kitap ve infografik kullanılabilirlik çalışmalarına katılan uzmanların bilgileri.....	30
3.5: E-içeriklerin etkililiği uygulama süreci.....	32
3.6: Örnek metin dosyası.....	33
3.7: Dijital Vatandaşlık konulu açıklayıcı videonun sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri	34
3.8: Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri.	35
3.9: Dijital öykü hikaye tahtası örneği	36
3.10: Dijital Ebeveynin Görev ve Sorumlulukları konulu dijital öykünün sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri	37
3.11: Dijital öykü türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri.....	38
3.12: Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları e-kitap kapağı.....	39
3.13: Türkiye’de Bilişim Hukuku hakkında hazırlanan e-kitap sayfası örneği.....	40
3.14: E-kitap türündeki e-içeriklerin alt konu başlıkları ve sayfa sayıları	41
3.15: Podcast türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri.....	42
3.16: Dijital İletişim Araçları hakkında hazırlanan infografik görseli örneği.....	43
3.17: İnfografik türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve sayıları	44
3.18: Paylaşılan e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı.....	45
3.19: E-kitap, podcast ve infografik türlerindeki e-içeriklerin paylaşım görüntüsü	46
3.20: Video türündeki e-içeriklerin çevrimiçi ortamda paylaşım görüntüsü.....	46
3.21: E-içeriklerin kullanılabilirliği uygulama süreci	47
3.22: Açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin erişim bağlantıları dosya görüntüsü.....	48
3.23: E-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin erişim bağlantıları dosya görüntüleri	49
4.1: Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması alanyazın taramaları.....	52
4.2: Dijital Etik alanyazın taramaları	53
4.3: Dijital İletişim alanyazın taramaları.....	53

4.4: Dijital Okuryazarlık alanyazın taramaları	54
4.5: Dijital Ticaret alanyazın taramaları.....	54
4.6: Dijital Güvenlik alanyazın taramaları	54
4.7: Dijital Sağlık alanyazın taramaları.....	55
4.8: İçerik listesinin kategorilere göre ihtiyaç analizi	56
4.9: Dijital Etik maddelerinin ihtiyaç analizi	56
4.10: Dijital İletişim maddelerinin ihtiyaç analizi.....	56
4.11: Dijital Erişim maddelerinin ihtiyaç analizi	57
4.12: Dijital Güvenlik maddelerinin ihtiyaç analizi	57
4.13: Dijital Okuryazarlık maddelerinin ihtiyaç analizi.....	58
4.14: Dijital Sağlık ve Uygunluk maddelerinin ihtiyaç analizi	58
4.15: İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının birinci kısmı.....	60
4.16: İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının ikinci kısmı	60
4.17: E-kitap türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları	62
4.18: İnfografik türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları	62
4.19: Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları.....	63
4.20: Dijital öykü türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları	63
5.1: İçerik listesinin temel çerçevesi	78
5.2: İçerik listesinin alt konu başlıkları	79

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
No	No
3.1: Araştırmanın temel aşamaları.....	18
3.2: Yarı deneysel tasarım.....	19
3.3: Kullanılabilirlik çalışmasının temel aşamaları.....	20
3.4: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.....	21
3.5: Katılımcıların yaşa göre dağılımı.....	22
3.6: Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı.....	22
3.7: Katılımcıların bilişim teknolojileri kullanım düzeylerine göre dağılımı.....	22
3.8: Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı.....	23
3.9: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.....	25
3.10: Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı.....	25
3.11: Katılımcıların yaşa göre dağılımı.....	26
3.12: Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı.....	26
3.13: Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	26
3.14: Katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf düzeylerine göre dağılımı.....	27
3.15: Video izletilen katılımcıların cinsiyete göre dağılımı.....	27
3.16: Video izletilen katılımcıların yaşa göre dağılımı.....	28
3.17: Video izletilen katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı.....	28
3.18: Video izletilen katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf düzeyleri dağılımı.....	28
3.19: Video izletilen katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı.....	29
3.20: Video izletilen katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı.....	29
4.1: Dördüncü alt probleme ait betimsel istatistiklerin birinci kısmı.....	64
4.2: Dördüncü alt probleme ait betimsel istatistiklerin ikinci kısmı.....	65
4.3: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları..	66
4.4: Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları.....	67
4.5: Doğrudan Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları.....	67
4.6: Ortak Kullanım alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları.....	68
4.7: Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları.....	68

4.8: Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları	69
4.9: Denetim alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları	69
4.10: Video kullanılabilirlik istatistikleri	71
4.11: E-kitap kullanılabilirlik istatistikleri	72
4.12: İnfografik kullanılabilirlik istatistikleri	73
4.13: Videoların beğenilen özellikleri	74
4.14: Videoların beğenilmeyen özellikleri	75
4.15: Belgelerin beğenilen özellikleri	75
4.16: Belgelerin beğenilmeyen özellikleri.....	76
4.17: Materyallerin iyileştirilmesi için öneriler.....	76

EKLER DİZİNİ

Ek	Sayfa
No	No
EK 1. Milli Eğitim Bakanlığı Uygulama İzni	90
EK 2. Etik Kurul İzni	91
EK 3. Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim İçeriklerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu.....	92
EK 4. Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu.....	95
EK 5. Video Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu.....	99
EK 6. Metin Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu.....	100
EK 7. Ebeveyn Bilgi Formu.....	101
EK 8. Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu	102
EK 9. Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği.....	104
EK 10. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği.....	105
EK 11. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği.....	108
EK 12. Video Kullanılabilirlik Testi.....	109
EK 13. Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi	110
EK 14. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	111
EK 15. Ölçek kullanım izinleri	112
EK 16. Geliştirilen e-içeriklerden örnek görseller	113

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

BT: Bilişim Teknolojileri

DELSA: İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Direktörlüğü

EDU: Eğitim Direktörlüğü

FOSİ: Aile Çevrim-içi Güvenlik Kurumu

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

PIAAC: İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Program Otoritesi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

1.1.Problem

Dijital teknolojiler yaygınlaşarak yaşamın her alanında kullanılmaya başlanmıştır ve bu teknolojiler kullanılarak birçok işlem gerçekleştirilebilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2021 yılında gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırmasına göre; Türkiye’de dijital teknolojiler kullanılarak devlet dairelerine gitmeye gerek kalmadan birçok işlem gerçekleştirilebildiği; giyim, ayakkabı ve aksesuar gibi ihtiyaçlar karşılanabildiği ve birçok dijital içerik sunan platformlara üye olunarak içeriklere erişilebildiği görülmektedir. Bununla beraber dijital teknolojiler, evlerdeki hane halkının çoğunluğunun erişimine açılmış durumdadır. Türkiye’de genişbant internet kullanan hanelerin oranı %92’ye ulaşırken, 16-74 yaş arasındaki bireylerin düzenli olarak internet kullanım oranının %80.5’e ulaştığı ve bu bireylerin %70’inin her gün internet kullanımı gerçekleştirdiği görülmektedir (TÜİK, 2021). Dijital teknolojilerin yaygın olarak kullanımı, kullanıcılara birçok kolaylık ve fırsat sunmaktadır. Ancak dijital teknolojiler, sundukları fırsatların yanında birçok riski ve tehdidi de içerisinde barındırmaktadır (İnan-Kaya vd., 2018; Yıldız-Durak, 2019).

Dijital teknolojilerden yararlanan kullanıcılar, farklı şekillerde ve farklı düzeylerde bu risk ve tehditlerden etkilenmektedir (Yıldız-Durak ve Sarıtepeci, 2020). Çevrim-içi risk ve tehditlere karşı dijital teknolojilerden yararlanan kullanıcılar içerisindeki en savunmasız grup, çocuklardır (Yaman vd., 2019). Buna bağlı olarak çocukların çevrim-içi ortamlarda desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çevrim-içi ortamlarda çocukların desteklenmesinde, çocukların ebeveynlerine sorumluluklar düşmektedir (Uslu ve Yıldız-Durak, 2022). Ebeveynlerin bu sorumluluğu yerine getirmesinde geleneksel ebeveynlik kavramının ötesine geçen “dijital ebeveynlik” kavramı ortaya çıkmış ve alanyazında tartışılmaya başlanmıştır (Lim, 2016). Cowan vd. (1998)’e göre ebeveyn; bireyin yetiştirilmesinden, duyuşsal ve sosyal gelişiminden sorumlu anne, baba ya da bir aile büyüğü olarak tanımlanmaktadır. Bu geleneksel ebeveynlik anlayışı, dijital ebeveynlik kavramı ile genişleyerek çağın getirdiği yeni gereksinimlere de cevap verebilme sorumluluğunu bireylere yüklemektedir (Durak, 2019).

Dijital ebeveynliğin, geleneksel ebeveynlik ile ayrıştığı durumlar bulunmaktadır ve bu durumlardan birisi, çocuklarının güvenliğini çevrim-içi ortamlarda da sağlamalarının gerekliliğidir (Lupton vd., 2016). Hızla değişen, yenilenen bir mecra olan dijital dünyada bu sorumluluğu yerine getirme, zamanın ötesinde bir görevi dijital ebeveynlere sorumluluk olarak yüklemektedir (Lim, 2016). Dijital ebeveynlik kısaca tanımlanırsa; dijital bilgi, beceri ve yeterliklere temel düzeyde sahip olan, kendi yeterlik düzeyinin farkında olarak dijital alandaki gelişmeleri takip ederek kendini güncelleyebilen, çevrim-içi ortamlarda çocuklarının karşılaşılabileceği risk ve tehditlerin farkında olan ve bunlara karşı çocuklarını koruma yollarını bilen, çevrim-içi ortamlardaki fırsatlardan çocuklarının yararlanmasını sağlayan, dijital teknolojilerin kullanılmasında çocuklarına rol model olabilen bireylerdir (Huang vd., 2018; Durak, 2019).

İyi bir dijital ebeveyn olma yolunda takip edilmesi gereken temel kurallar vardır ve bu kurallar, Aile Çevrim-içi Güvenlik Kurumu (Family Online Safety Institute) (2021)'e göre şu şekildedir: “Kendini eğit, çocuğunla konuş, ebeveyn kontrolünü kullan, temel kuralları belirle ve sonuçları izle, çocuğun gizliliğini ihlal etmeden sosyal medya hesaplarını kontrol et, çocuğun ile dijital dünyayı keşfet/araştır/paylaş/eğlen ve çocuğuna iyi bir dijital rol model ol”. Bu temel kurallardan ilkinin, ebeveynin öncelikle kendini dijital yeterlikler bakımından geliştirmesi olduğu görülmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Eğitim Direktörlüğü (EDU) ile İstihdam, Çalışma ve Sosyal İşler Direktörlüğü (DELSA)'nın yürüttüğü “Uluslararası Yetişkin Becerilerinin Ölçülmesi Programı”nın (PIAAC) yetişkinlere yönelik verileri incelendiğinde Türkiye'deki ebeveynlerin dijital yeterlikler konusunda nerede olduğunu görmeye yardımcı olacaktır. OECD (2016)'ya göre temel bilgisayar becerilerine sahip olma durumu incelendiğinde, Türkiye'deki yetişkinlerin üçte birinden daha fazlasının, bu becerilerden yoksun olduğu veya daha önce böyle bir deneyim yaşamadığı görülmektedir. PIAAC'ta temel bilgi işleme becerisi incelenirken teknoloji zengin ortamlarda problem çözme becerisi, yetişkinlerde bakılan üç temel beceriden biridir. PIAAC (2015) sonuçları incelendiğinde Türkiye'deki yetişkinlerin teknoloji zengin ortamlarda problem çözme becerileri seviyesi Düzey 1 veya altında olanların oranının %34.6 olduğu görülmektedir. PIAAC (2015) sonuçları incelendiğinde Türkiye'de teknoloji zengin ortamlarda problem çözme becerilerinin en yüksek seviyesi olan Düzey 3'e sahip yetişkinlerin oranının ise %0.9 olduğu görülmektedir. Teknoloji zengin ortamlarda problem çözme becerilerinin OECD

ortalaması ise %5.4'tür. Problem çözme becerisine bakıldığında OECD ortalaması %25.7 iken Türkiye'de yetişkinlerin problem çözme becerisi %6.9 oranı ile Düzey 2 seviyesindedir. Bununla beraber OECD'ye göre Türkiye'de teknoloji zengin ortamlarda problem çözme becerileri ve problem çözme becerisinden en az birine sahip olan yetişkinlerin oranı ise %8'dir. Bu veriler ışığında Türkiye'deki yetişkinlerin dijital teknolojileri kullanma bilgi, beceri ve yeterliklerinin geliştirilme ve desteklenme gerekliliği açıkça görülmektedir. Bu konuda toplumsal yapı ve teknolojik gelişmeler gözetilerek ebeveynlerin temel dijital yeterliklerini arttırmaya yönelik eğitim ortamları tasarlanarak ebeveynlerin bu konuda desteklenmesi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma kapsamında; K-12 düzeyinde çocukları olan ebeveynlere yönelik dijital ebeveynlik yeterlikleri incelenerek e-çeriklerin geliştirilmesi ve böylece ebeveynlerin temel dijital yeterliklerinin artırılmasının amaçlanması, aynı zamanda risk ve tehdit altında olan çocukların da dolaylı olarak korunmasına katkı sunması beklenmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerini ve farkındalıklarını artırıcı e-çeriklerin geliştirilmesi ve geliştirilen bu e-çeriklerin ebeveynlere uygulanarak değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırma kapsamında şu sorulara cevap aranmaktadır:

- 1- Alanyazın taramaları doğrultusunda dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesinde neler yer almaktadır?
- 2- Ebeveynlere yönelik yapılacak ihtiyaç analizinde ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesinde neler yer almaktadır?
- 3- Uzmanların görüşleri doğrultusunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin oluşturulan içerik listesinin nihai halinde neler yer almaktadır?
- 4- Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin oluşturulan e-çeriklerin nihai haline yönelik uzmanların görüşleri nasıldır?
- 5- E-çeriklerin uygulama sürecinde (öncesi ve sonrasında) ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri, tutumları ve arabuluculuk düzeyleri ön test - son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 6- Geliştirilecek e-çeriklerin kullanılabilirlik düzeyi nedir?

7- E-içeriklere yönelik ebeveynlerin deneyimleri nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliliklerini ve farkındalıklarını arttırarak bu konuda gelişimlerine katkıda bulunulacak çalışmalara alanyazında çok fazla rastlanmamaktadır. Yine yapılan çalışmalar incelendiğinde dijital ebeveynlik yeterlilikleri ve farkındalıkları üzerine geliştirilen e-içerilerin, tek bir form üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışma dijital ebeveynlik üzerine içerik üretmenin yanı sıra bu konuda 5 farklı formda içerik geliştirme sürecini de kapsamaktadır. Bu yönden bakıldığında dijital ebeveynlik üzerine farklı türden içeriklerin üretilmesinin, alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yine bu konuyla ilgili yapılan taramalarda odak noktası dijital ebeveynlik olan öğrenme ortamlarına ve eğitim etkinliklerine ihtiyaç duyulduğu açıkça fark edilmektedir. Ebeveynleri dijital ebeveynlik yeterlilikleri konusunda desteklemek ve bu konuda onlara katkıda bulunmak ve farkındalık oluşturmak önemli görülmektedir. Bu çalışmanın; ebeveynlerin, sorumlu oldukları çocuklarını çevrim-içi ortamlardaki tehlikelerden korumasına ve çevrim-içi ortamlarda çocuklarına doğru rol model olmalarına katkı sunması beklenmektedir. Bu görüşlerden hareketle, alanyazında karşılaşılan çalışmaların mevcut durumu tanımlamaya, betimlemeye ve demografik, sosyo-ekonomik vb. değişkenler üzerine incelenmeye yönelik olduğu ancak uygulamaya yönelik çalışmalarının çok sınırlı olduğu fark edilmektedir. Bu çalışma kapsamında güncel, kapsamlı ve zengin içeriklerin geliştirilmesinin alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu çalışma kapsamında, “dijital ebeveynlik yeterlilikleri ve farkındalıkları”nı geliştirmek için farklı formlarda dijital içerikler oluşturulup; oluşturulan dijital içeriklerin, güncel olması ve farklı formatlarda sunulması amaçlanmaktadır. Bu durum, çalışmanın özgün değerini arttırmaktadır. Bununla beraber 11. Kalkınma Planı hedefleri ve politikalarında da ele alınan dijital dönüşüm ve sürdürülebilir kalkınma kapsamında, ebeveynlerin yeterliliklerine ve gelişim süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Katılım gösteren ebeveynlerin çocuklarının, çevrim-içi birçok ortamdan yararlandığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Ebeveynlere çalışma sırasında, sunulan farklı türlerdeki içeriklerin kullanımında program uyumluluğu, dosya türünün açılmaması gibi bazı durumlar ortaya çıkmıştır.

Çalışma kapsamında üretilen içeriklere erişimde ebeveynlerin sahip olduğu cihazlar açısından bazı erişim problemleri yaşanmıştır.

1.6. Tanımlar

Dijital ebeveyn: Dijital ortamlardaki risk ve avantajların farkında olan ve bu ortamlardaki haklarını bilerek çocuğuna rehberlik edebilen bireylerdir. (Yurdakul vd., 2013).

Ebeveyn arabuluculuğu: Ebeveynlerin çocuklarıyla ilişkilerinde, dijital teknolojileri kullanım biçimlerini kapsamaktadır (Yaman, 2018).

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1. E-içerikler ve Türleri

Bu bölümde; araştırma kapsamında geliştirilen e-içeriklerin, yetişkin eğitiminde kullanımına ve türlerine değinilmektedir.

2.1.1. E-içeriklerin Yetişkin Eğitiminde Kullanımı

Eğitim, hayat boyu devam eden bir süreçtir ve bireyler, yaşamları boyunca farklı zamanlarda eğitime ihtiyaç duymaktadır (Kaya, 2016). Bireylerin eğitim ihtiyacı duydukları dönemlerin içerisinde, yetişkinlik dönemi de yer almaktadır. Yetişkinlik döneminde duyulan bu eğitim ihtiyacı, “yetişkin eğitimi” kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Yetişkin eğitimi, yetişkinlerin ihtiyaç duydukları eğitimleri alarak, kendilerini kişisel ve mesleki olarak geliştirdikleri süreç olarak tanımlanmaktadır (Yazar, 2012).

Yetişkin eğitimi sürecinde bireyler; eksik bıraktıkları örgün eğitimlerini tamamlamak için tamamlama eğitimlerine, meslek sahibi olmak ya da mesleklerindeki gelişmeleri takip etmek için mesleki ve teknik yeterlilik eğitimlerine ilgi gösterir (Yıldız-Durak ve Durak, 2020). Ayrıca yetişkinler, aile bireyleri ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmekte faydalanmak amacıyla sağlık, refah ve aile hayatı eğitimlerine katılım sağlar (Avcı ve Kıran, 2021). Yetişkin bireyler yaşadığı toplumdaki siyasal ve vatandaşlık görevlerini daha iyi yerine getirebilmek amacıyla yurttaşlık eğitimlerine ve hobileri ve ilgi alanları konusunda kendilerini geliştirmek için öz-doyum eğitimlerine katılabilmektedir (Lowe, 1985).

Birçok sorumluluğu olan yetişkinlerin, ihtiyaç duydukları eğitimleri almak için haftanın belli günlerinde bir eğitim kurumuna gitmesi ve bunun için sürekli zaman ayırması, onlar için zorlayıcı bir durum olabilmektedir. Bu durumdaki yetişkinlerin, ihtiyaç duydukları eğitimleri almaları için zaman ve mekan sınırını ortadan kaldıran çevrim-içi ortamlarda sunulan eğitimleri tercih etmeleri onlara avantaj sağlayabilmektedir (Moore vd., 2011). Çevrim-içi ortamda sunulan ya da sunulacak içeriklerin, çevrim-içi eğitim ortamlarına uygunluğu önem arz etmektedir. İşte tam bu noktada, “e-içerik” kavramı karşımıza çıkmaktadır. E-içerik; belli bir konu ile ilgili bilginin veya içeriğin bilişim teknolojilerinden

yararlanılarak metin, ses, video gibi dijital kaynak türlerinde ve elektronik formda üretilen içerikler olarak tanımlanmakta ve bu içerikler bireysel öğrenmede de kullanılabilir (Kollias, 2007; Karthikeyan vd., 2012).

2020 yılının son yarısına ait veriler incelendiğinde, dünya çapında kişisel gelişim, mesleki gelişim, akademik eğitim gibi birçok alanda yetişkinlerin de katılabileceği çevrim-içi ortamlarda sunulan 16.000'den fazla kursun olduğu ve bu kurslara 180 milyon bireyin katıldığı görülmektedir (Class Central, 2021). Buradan hareketle, yetişkinlerin e-içeriklere ihtiyaç duyduğu görülmektedir (Şahin ve Yıldız-Durak, 2018).

Dünya üzerinde yetişkinlerinde katılabildiği çevrim-içi eğitim ortamlarında binlerce e-içeriğin kullanıldığı ve bu içeriklerin zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldıran çevrim-içi ortamlara entegre olarak sunulmasının, yetişkinlerin bilgiye ulaşmasında kolaylık sağladığı görülmektedir.

2.1.2. E-içerik Türleri

Bu bölümde; araştırma kapsamında geliştirilen e-içerik türleri olan açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, podcast ve infografik açıklanmaktadır.

2.1.2.1 Açıklayıcı Video

Açıklayıcı video; izleyicilerine yeni beceriler kazandırmayı hedefleyen eğitsel içerikleri, ses ve görüntü desteği ile sunmaktadır ve karmaşık konuları daha kolay anlaşılır hale getirmede kullanılan animasyonlu videolar da bu türün içerisinde yer almaktadır (Gedik, 2021).

2.1.2.2 Dijital Öykü

Dijital öykü; bir senaryo çerçevesinde resim, müzik ve grafik gibi çoklu ortamlarla desteklenerek dijital ortamlarda üretilen hikayelerden oluşmaktadır ve bunlar çevrim-içi ortamlarda yayınlanabilmektedir (Saritepeci ve Durak, 2016; Karaoğlan-Yılmaz ve Durak, 2018; Yıldız-Durak, 2018).

2.1.2.3 E-Kitap

E-kitap; bilişim teknolojilerinden yararlanılarak metin veya resim ya da her ikisinden oluşturulan dijital formda yayınlanmaktadır ve bu tür, kitap formatında sunulmaktadır (Korat ve Shamir, 2007) .

2.1.2.4 Podcast

Podcast; konu, mekân ve süre sınırlarına bağlı kalmadan genellikle sesli anlatım şeklinde sunulan çevrim-içi içeriklerden oluşmaktadır ve bu tür, erişim sağlanan elektronik cihazlara indirilerek internet olmadan da kullanılabilir (Berry, 2006).

2.1.2.5 İnfografik

İnfografik; bilginin karmaşıklığından arındırılarak sade bir biçimde okuyucuya sunulduğu, etkili grafiksel veri aktarma yöntemi olup bilgi grafikleri olarak da isimlendirilmektedir (Schroeder, 2004).

2.2. Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlilikleri kazanmaları için belli temel konular hakkında bilgiler edinmeleri gerekmektedir. Bu temel konu ve bilgilerin belirlenmesi için yapılan çalışmalar sonucunda dijital vatandaşlık boyutlarının baz alındığı görülmektedir ve yine bu çalışmalar sonucunda dijital ebeveynlik yeterliliklerinin kazandırılmasında temel konu başlıkları; dijital ebeveynliğin tanımlanması, dijital etik, dijital iletişim, dijital okuryazarlık, dijital ticaret, dijital güvenlik, dijital hukuk ve dijital sağlık olarak görülmektedir (Yaman vd., 2019). Bu bölümde dijital ebeveynlik yeterlilikleri kazanmak için belirlenen temel konulara değinilecektir.

2.2.1. Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması

Dijital ebeveynlik kavramı, dijital ortamdaki gelişmeleri takip edebilen, dijital ortamdaki risklere ve avantajlara hakim ve bunlara karşı çocuklarına rehberlik edebilen bireyleri tanımlanmaktadır (Yurdakul vd., 2013). Dijital ebeveynlerin, sürekli gelişmekte olan dijital

teknolojilere karşı öğrenmeye istekli ve araştırmacı olması gerekmektedir. Dijital ebeveynlerin, sadece bilgisayar ve internet kullanabilen bireyler olarak düşünülmesi doğru bir yaklaşım olarak görülmemektedir (Canbek ve Sarıoğlu, 2007). Çünkü bilgisayar ve internet kullanırken dijital ebeveynlerin, bu ortamlardaki fırsatların ve tehditlerin farkında olarak çocuklarına rol model olması gerekmektedir. Dijital ortamların bireylere sunduğu fırsatlar, şu şekilde belirtilmektedir (Hasebrink vd., 2009):

- Bilgi erişiminin evrensel olması,
- Eğitsel kaynak kullanımında çeşitlilik sağlanması,
- Sosyal ağlar aracılığıyla eski ve yeni arkadaşlarla bağlantılar kurabilmesi,
- Oyun ve eğlence içeriklerine erişilebilmesi,
- Kullanıcılar tarafından içerikler üretilebilmesi,
- Yurttaşlık ve politik meselelerde topluma katılabilmesi,
- Kimliğini açıklamak zorunda olmaması,
- İlgilenilen konularda topluluklara katılım gösterebilmesi,
- Teknolojik konularda kendini geliştirebilmesi,
- İş bulmada ve mesleki kariyer ilerlemede yardımcı olması,
- Kişisel, sağlık vb. ile ilgili konularda tavsiyelere ulaşılabilmesi,
- Hayran grupları ve özel gruplar ile ilgili forumlara katılabilmesi,
- Deneyimlerini geniş kitlelerle yer sınırı olmadan paylaşabilmesidir.

Dijital ortamlar, sundukları fırsatların yanında riskler de barındırmaktadır. Dijital ortamdaki riskler, “içerik riskleri, bağlantılı kişi riskleri, ticari riskler ve gizlilik riskleri” olmak üzere 4 temel başlık altında incelenmektedir (Livingstone ve Haddon, 2008). İçerik riskleri; müstehcenlik, şiddet, nefret ve ırkçı söylemler ile ilgili materyalleri, yanlış bilgileri, intihar etme ve uyuşturucu kullanmaya yönelten zorlayıcı içerikleri kapsamaktadır. Bağlantılı kişi riskleri; yabancılarla iletişim kurma ve siber zorbalığa maruz kalma ile ilgili içerikleri barındırmaktadır. Ticari riskler; yasadışı kumar faaliyetlerine katılma, istenmeyen reklamlara maruz kalma ve korsan yazılım kullanımı ile ilgili içeriklerden oluşmaktadır. Gizlilik riskleri ise; özel bilgilerin paylaşılması ve gizli bilgilerin başkaları tarafından ele geçirilmesi durumlarını kapsamaktadır.

2.2.2. Dijital Etik

Dijital etik, bilişim teknolojilerini kullanırken uyulması gereken, doğru ve yanlış davranışların tanımlandığı kurallar bütünü olup fikri mülkiyet, erişim, gizlilik ve doğruluk olmak üzere dört temel boyuttan oluşmaktadır (Paksoy, 2015). Fikri mülkiyet; resim, video, kitap, dergi, makale ve yazılım gibi fikri ürünleri kullanırken uyulması gereken doğru davranışları içermektedir. Erişim boyutu; dijital ortamda istenilen bilgiye ulaşma yollarını açıklamaktadır. Gizlilik boyutu; dijital ortamda bireylerin sakladıkları bilgilerinin güvenliğini sağlama yöntemlerini ve ne tür bilgileri paylaşmamaları gerektiği ile ilgili davranışları açıklamaktadır. Doğruluk boyutu ise; bireylerin dijital ortamlarda karşılaştıkları bilgilerin doğruluğunu ne şekilde araştırmaları gerektiğini açıklayan bilgilerden meydana gelmektedir.

2.2.3. Dijital İletişim

Dijital iletişim, dijital ortamda kullanılabilecek iletişim araçlarını ve bu araçları kullanırken uyulması ve dikkat edilmesi gereken durumları kapsamaktadır ve bireylerin, dijital dünyada iletişim kurarken şu şekilde davranması beklenmektedir (Karaduman, 2011):

- İletişim süresince başkalarına saygılı bir şekilde davranılmalıdır.
- İletişim sırasında hakaret, kötü söz, yalan ve iftira içeren ifadelerden kaçınılmalıdır.
- Din, dil, ırk, siyaset gibi konularda başkalarını incitecek, küçük duruma düşürecek açıklamalardan kaçınılmalıdır.
- Eğer bir konu yanlış anlaşılmaya müsait ise böyle tartışmalı konularda dijital iletişim yerine yüz yüze iletişim tercih edilmelidir.
- Bir kişiye veya kuruma ait bilgiler izin alınmadan kullanılmamalı ve yayınlanmamalıdır.
- Siber zorbalığa maruz kalınması durumunda dijital iletişim aracına gelen mesaj, görsel, ses kaydı gibi kanıtlar silinmemeli ve ilgili mercilerle paylaşılmalıdır.

Dijital iletişim kurarken; e-posta, anlık mesajlaşma, kısa mesaj, sohbet odası, bloglar, sosyal paylaşım siteleri ve çok kullanıcıli çevrimiçi bilgisayar oyunları kullanılmaktadır (Subrahmanyam ve Greenfield, 2008):

- E-posta; eşzamansız olarak metin, görsel, ses ve diğer multimedya dosyalarını içeren mesajların yazılıp gönderilebildiği ve alınıp saklanabildiği dijital ortamları ifade etmektedir.
- Anlık mesajlaşma; genellikle metinlerden oluşan özel mesajların, başka bir kullanıcı ile eşzamanlı olarak değiş tokuşunun yapıldığı ortamları ifade etmektedir.
- Kısa mesaj; cep telefonları ve diğer kablosuz cihazlar kullanılarak gönderilen kısa metin mesajlarını ifade etmektedir.
- Sohbet odası, birden fazla kullanıcının eşzamanlı olarak iletişim kurabildiği, katılımın herkese açık ya da özel olduğu dijital ortamları ifade etmektedir.
- Bloglar; son paylaşılanın en üste yer aldığı metin, görsel vb. içeriklerin yayınlandığı ve blog sahibi ya da yetkilendirdiği kişilerin, bu içeriklere müdahale edebildiği web sitelerini ifade etmektedir.
- Sosyal paylaşım siteleri; kullanıcılarının kendilerine özel profil oluşturabildiği, bu profile arkadaş ağı kurabildiği ve kullanıcılar tarafından oluşturulan fotoğraf, video, metin vb. içerikleri yayınlamaya etkileşim sağlayabildiği web sitelerini ifade etmektedir.
- Çok kullanıcıli çevrimiçi bilgisayar oyunları; aynı anda çok sayıda oyuncu ile oynanabilen çevrimiçi oyunları ifade etmektedir.

2.2.4. Dijital Okuryazarlık

Dijital okuryazarlık, yaşam boyunca dijital araçlara erişimi ve bu araçları doğru şekilde kullanabilme becerisini ifade etmektedir (Karabacak ve Sezgin, 2019). Dijital okuryazar olan bireylerden, şu becerilere sahip olmaları beklenmektedir (Hamutoğlu vd., 2017):

- Akıllı telefon, tablet ve bilgisayarda günlük işlerini gerçekleştirebilmelidir.
- Dijital ortamlardan bilgi edinebilmelidir.

- Sosyal ağların güvenlik ve gizlilik ayarlarına girerek profilindeki bilgilerinin ve yaptığı paylaşımların kimler tarafından görülebileceğini düzenleyerek bilgi güvenliğini sağlayabilmelidir.
- Akıllı telefon, tablet ve bilgisayar kullanarak dijital içerikler oluşturabilmelidir.
- Ürettiği dijital içerikleri istenilen formatlara dönüştürebilmelidir.
- Karşılaştığı dijital ortam sorunlarına çözümler üretebilmelidir.

2.2.5. Dijital Ticaret

Dijital ticaret, bilgisayar teknolojileri ve elektronik teknolojiler kullanılarak (EFT, POS terminalleri, akıllı kart vb.) her türlü malın ve servisin internet üzerinden alınıp satılması durumlarını kapsamaktadır (Sarısakal ve Aydın, 2003). İnternet siteleri veya mobil uygulamalar kullanarak alışveriş yaparken güvenliği sağlamak için şunlara dikkat edilmelidir (Güvenli Web, 2021):

- İnternette alışveriş yapılacak site araştırılmalıdır. Bunun için; internet sitesinin hakkımızda ve iletişim sayfaları incelenmeli, sikayetvar.com gibi internet sitelerinde alışveriş yapılacak internet sitesinin ismi aratılarak yorumlar okunmalı ve daha önce bu internet sitesinde alışveriş yapmış olan birileri var mı diye araştırılmalıdır.
- İnternet sitesine bağlanırken bağlantının güvenliği sağlanmalıdır. Bunun için; cihaz ortak ağa bağlıyken bu işlemler gerçekleştirilmemeli, cihaza antivirüs programı yüklenmeli, internet sitesinin adresinde güvenlik sertifikası aldığını gösteren “https://” olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Alışverişte kredi kartı kullanmanın güvensiz olduğu durumlarda ödeme işlemleri, havale veya EFT ile gerçekleştirilmelidir.
- İnternet sitelerinde yapılacak alışverişlerde kredi kartı hırsızlığına karşı internet ya da mobil bankacılık işlemleri kullanılarak sanal kart oluşturulmalıdır.
- İnternet alışverişinde ürünü görmeden ödeme yapmak istenmiyorsa, kapıda nakit ödeme ya da kapıda kredi kartıyla ödeme seçenekleri kullanarak alışverişini gerçekleştirilebileceğini bilmelidir.

- Kargo teslimatı sırasında ürünün zarar görüp görmediği kontrol edilmeli, eğer ürün zarar gördüyse kargo görevlisine tutanak tutturularak ürün geri gönderilmelidir.
- Olası kötü durumlar için internet alışverişinin ödeme ekran görüntüsü kaydedilmeli ve faturalar ile birlikte saklanmalıdır.

2.2.6. Dijital Güvenlik

Dijital güvenlik, kullanıcıların kişisel ve ağ güvenliklerini korumaları için almaları gereken önlemleri ifade etmektedir (Ribble ve Bailey, 2007). Bireylerin dijital dünyada güvenliklerini sağlamaları için öncelikle dijital ortamı kullanırken hak ve sorumluluklarını bilmeleri gerekmektedir. Dijital ortamda bireylere sunulan özgürlükler ve sınırlılıkları belirleyen hak ve sorumlulukları şu şekilde açıklanmaktadır (Keser vd., 2018):

Bireylerin dijital ortamlarda,

- Düşüncelerini özgürce ifade etme hakkı,
- Özel hayatın gizliliği ve verilerini koruma hakkı,
- Şikayet etme hakkı,
- Lekelenmeme hakkı bulunmaktadır.

Bireylerin dijital ortamlardaki sorumlulukları,

- Yaptığı paylaşımları sahte profillerle gerçekleştirmemesi,
- Kendi eylemlerinden sorumlu olduğunu bilerek başkalarının haklarını da gözetmesi,
- Siber güvenlik risklerini bilerek bunlara karşı uygun davranışı sergilemesi,
- Bir eylemi gerçekleştirmeden önce ve sonra karşıdaki kişi ya da kişilerin yerine kendini koyabilmesi ve duygu düşüncelerini anlayabilmesidir.

2.2.7. Dijital Hukuk

Dijital hukuk; dijital ortamda bilgilere erişirken ya da bilgiyi paylaşırken ve internet kullanırken bireylerin gerçekleştirdiği eylemlerin sonuçlarını kapsamaktadır (Ayaz, 2020). Dijital ebeveynlerin, bilişim teknolojilerini kullanırken nelerin suç olduğunu bilerek hareket

etmesi gerekmektedir. İnternet ve bilişim hukukunda suç teşkil eden davranışlar, şu şekilde açıklanmaktadır (Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, 2021):

- İnternet ortamında intihara yönlendirecek, çocukların cinsel istismarına sebep olacak, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştıracak, sağlık için tehlikeli madde teminini sağlayacak, müstehcenlik içeren, fuhuş yapmaya yönlendirecek ve kumar oynamaya imkan sağlayacak yayınlar yapılması suçtur.
- Bilişim sistemlerine izinsiz girmek, bilişim sistemlerini engellemek veya bozmak, bilişim sistemleri içerisinde yer alan verileri yok etmek veya değiştirmek ve bireylerin bilişim sistemlerine kayıtlı kredi kartı ve banka hesap bilgilerini çalarak kullanmak suçtur.

2.2.8. Dijital Sağlık

Dijital sağlık; dijital teknoloji kullanımının bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarına olan etkilerini kapsamaktadır (Ribble ve Bailey, 2007). Dijital ebeveynlerin, dijital teknolojilerin sağlığı üzerindeki etkileri konusunda bilinçli olması gerekmektedir. Dijital teknoloji kullanımı göz rahatsızlıklarına, radyasyon etkilerine maruz kalmaya, duruş ve iskelet yapısında bozukluklara ve kas rahatsızlıklarına sebep olarak bireylerin fiziksel sağlıklarını bozabilmektedir (Shields ve Behrman, 2000). Dijital teknoloji kullanımı, fiziksel sağlığı bozabileceği gibi siberhondrik, photolurking, nomofobi ve fomo gibi psikolojik sağlık sorunlarına da yol açabilmektedir (Batu ve Güler-İplikçi, 2018). Psikolojik sağlık sorunlarından siberhondrik, doktor muayenesi yerine internette tedavi yöntemi arayıp, uygulama; photolurking, internette saatlerce başkalarının fotoğraflarına bakma; nomofobi, akıllı telefonundan uzaklaştığında haber alamamaktan korkma; fomo, sosyal medyadaki gelişmeleri izleyemediği zaman kaygılanma olarak tanımlanmaktadır.

2.3. Dijital Ebeveynlik Yeterliliğinin, Tutumunun ve Arabuluculuk Düzeylerinin Geliştirilmesinde E-içeriklerin Rolü

Dijital yeterlilik, bireylerin dijital vatandaşlık özelliklerini geliştirmesini bunun için çevrim-içi ortamları etkin bir biçimde kullanabilme, bu ortamlarda yazma, okuma, gönderme gibi işlemleri yapabilme becerileri göstermesini kapsamaktadır (Mossberger vd., 2008).

Günümüzde yetişkinler, günlük yaşamlarında birçok işlemi çevrim-içi ortamları kullanarak yapabilmektedir. Para transferi, fatura ödeme vb. işlemlerini e-bankacılık uygulamaları kullanarak, sicil kaydı, ikametgah vb. belgelerinin çıktısını alma işlemlerini e-devlet uygulaması kullanarak, toplantı gerçekleştirme ya da görüntülü ve yazılı görüşme gerçekleştirmeyi e-iletişim uygulamaları kullanarak gerçekleştirebilmektedir. Dünya nüfusunun %59.5'i internet kullanıcısı; Türkiye'de ise nüfusun %82.6'sı bireysel olarak internet kullanıcısı olduğu görülmektedir (DataReportal, 2021; TÜİK, 2021).

Dünya ve Türkiye üzerinde dijital ortamların kullanılma oranlarına bakıldığında ebeveynlerin dijital dünyadaki yeterliliklerinin arttırması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bunu yaparken ebeveynlerin günlük işlerini gerçekleştirirken kolayca ulaşabilecekleri içeriklerle gerçekleştirilmesi önemli olabilmektedir. Çünkü ebeveynler, bunun için belli bir zaman ayırmada ya da belli bir yere gitmede zorluk yaşayabilmektedir. Hem bu tür zorlukları aşmayı sağlaması hem de öğrenmede başarıyı artırması sebebiyle e-içeriklerin, dijital yeterlilik çalışmalarında tercih edilmesine neden olmaktadır (Rosen ve Beck-Hill, 2012).

Ebeveynlerin tutumları, ebeveynlerin davranışlarını belirleyen önemli unsurlar içerisinde yer almaktadır (Grusec, 2007). Bu nedenle ebeveynlerin dijital dünyada yeterliliğini arttırmak için ebeveynlerin bu konuda tutumlarını değiştirmek önem arz etmektedir. Metin, grafik, resim, video, ses gibi farklı türden içeriklerin sunulabildiği e-içerikler, daha etkili ve kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır (Raupers, 2000). Ebeveyn tutumlarının geliştirilmesinde dijital ortamlarda sunulan e-içeriklerin kullanılması, hedeflenen öğrenme etkinliklerinin kalıcı ve etkili hale getirilmesinde yardımcı olacağı öngörülmektedir.

Çevrim-içi ortamlarda çocukların gerçekleştirdiği her bir eylem bilinçli ve kontrollü değildir ve bu durum çocukların farklı risklerle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır (Chang ve Man-Law, 2008). Çocukların internet ortamını doğru bir şekilde kullanmaları için ebeveynlerinin desteklerine yani arabuluculuklarına ihtiyaçları olmaktadır (Mascheroni ve Ólafsson, 2014). Bu desteği vermeleri için ebeveynlerin, öncelikle kendi dijital arabuluculukları düzeylerini iyileştirmeleri gerekmektedir.

Tüm bunların ışığında; ebeveynlerin dijital yeterliliklerinin, tutumlarının ve arabuluculuklarının birbirleri ile ilişkili olduğu açıkça görülmektedir. Ebeveynler, çocuklarına dijital dünyada yardımcı olabilmek ve onları tehlikelerden korumak istiyorlarsa

dijital ebeveynlik arabuluculuk düzeylerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bunu yapabilmeleri, kendilerinin dijital ebeveynlik yeterliliklerini arttırmaları ile mümkün olmaktadır. Ebeveynlerin, bu konularda kendilerini harekete geçirmeleri için dijital ebeveynlik tutumlarını olumlu yönde geliştirmeleri gerekmektedir. İşte tüm bu konularda ebeveynlerin kendilerini geliştirebilecekleri farklı türlerde içerikler sunabilen, kolaylıkla birçok ortamdan ulaşabilen ve yanlarında rahatlıkla taşıyabilecekleri e-içeriklerin, teknolojinin öğrenme etkinlikleri üzerindeki olumlu etkileri de düşünöldüğünde önemli bir role sahip olduğu görölmektedir (Ellis-Behnke vd., 2003).

2.4. Dijital Ebeveynlik ve Yetişkin Eğitiminde E-içerikleri Konu Alan Çalışmalar

Clarkson ve Zierl (2018) çalışmalarında dijital ebeveynlik farkındalığını arttırmak amacıyla eParenting: High-Tech Kids Program (e-ebeveynlik: Yüksek Teknoloji Çocuk Programı) oluşturulmuştur. Program, 9 ile 14 yaşları arasında çocuğu olan ebeveynlere çevrim-içi ortamda uygulanmıştır. Çalışma sonucunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalıklarının arttığı, olumlu dönötlör alındığı ve temel bilgi düzeylerinin geliştiği görölmüştür.

Jent vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada, Parent-Child Interaction Therapy (Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi Terapisi) programı kapsamında e-kitap oluşturulmuştur. Oluşturulan e-kitapta, video tabanlı içerikler de yer almıştır. Çalışma 2-7 yaş arası çocuğu olan ebeveynlere uygulanmıştır. Eğitimlerinde e-kitap kullanılan ebeveynlerin, programda daha başarılı sonuçlar elde ettiği görölmüştür.

Graaf vd. (2014) tarafından yapılan araştırmada, çocuk cilt anormalliği farkındalığına yönelik hazırlanan e-içerikler, çevrim-içi ortamda ebeveynlere sunulmuştur. E-içeriklerden yararlanan ebeveynlerin, hastalık hakkında doğru tanı koyma becerilerini arttığı görölmüştür.

Zhang-Kennedy vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada, çocukları erken yaşta çevrimiçi gizlilik kavramlarıyla tanıştırmayı amaçlayan Cyberheroes isiminde eğitici interaktif bir e-kitap tasarlanmıştır. Bu interaktif e-kitap, 7-9 yaş arası çocuğu olan ebeveynler ile çocuklarına sunulmuştur. Araştırma sonucunda, hazırlanan interaktif e-kitabın ebeveynlerin, çocuklarıyla çevrimiçi gizlilik kavramlarını konuşmalarında yardımcı olduğu görölmüştür.

Chua ve Chua (2017) tarafından yapılan araştırmada; e-liderlik uygulaması öğretmenlere, okul yöneticilerine ve ebeveynlere çevrim-içi ortamda sunulmuştur. Yetişkinlerin eğitiminde kullanılan e-içeriklerin, liderlik kavramını ve bununla ilgili faktörleri daha iyi anlamalarına yardımcı olduğu görölmüştür.

Akmeşe vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada; uzaktan eğitim ortamı öğretim elemanlarının ders içeriklerini üretmeleri için E-DIOP (Uzaktan Eğitimde Ders İçeriği Oluşturma Platformu) isminde bir ortam geliştirilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu; bu içeriklerin öğrenme sürecini kısalttığını, motivasyonu arttırdığını ve bilgi ve becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Koçdar vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada; zenginleştirilmiş etkileşimli videoların uzaktan eğitimde etkisi araştırılmıştır. Öğrenenler; bu e-içeriklerin kolay kullanılabilir, faydalı, etkili, verimli ve çekici öğrenme deneyimi sunduğunu belirtmişlerdir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analiz edilmesi süreçleri ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada; tekil tarama, gelişimsel araştırma ve yarı deneysel modeller kullanılarak karma model uygulanmaktadır. İlk adımda tekil tarama modeli kullanılmaktadır. İkinci adımda ise gelişimsel araştırma-tip 1 modeli kullanılmaktadır. Tekil tarama modelinde bir durum ya da değişken tek tek ele alınırken, gelişimsel araştırma modelinde ürün tasarımı, geliştirilmesi ve değerlendirme süreçleri yer almaktadır. Gelişimsel tarama-tip 1’de ise araştırmacı ürün geliştirme sürecinde, tasarımcı ve araştırmacı olmak üzere iki role sahiptir (Richey ve Klein, 2005). Bu çalışma kapsamında ürünün etkililiği incelenmektedir. Gelişimsel araştırma yapılırken gözlem, uzman görüşü, anket ve görüşme gibi veri toplama araçları kullanılabilir. Bu çalışma, Reeves (2000) tarafından araştırma modeli kapsamında tanımlanan işlem adımlarına uygun olarak gerçekleştirilmektedir. Buna bağlı olarak süreç; problem analizi, bağlantılı çözümlerin belirlenmesi ve bu çözümlerin test edilmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması şeklinde gerçekleşmektedir. Yarı deneysel model kapsamında deneysel müdahalenin etkililiği, kontrol grubu olmadan grup içi ön test ve son test puanları karşılaştırılmaktadır. Araştırma sürecinde kullanılan temel aşamalar, Tablo 3.1’de sunulmaktadır.

Tablo 3.1: Araştırmanın temel aşamaları

Aşamalar	Açıklama
1. Aşama	Dijital ebeveynlik yeterlikleri ve farkındalıklarının geliştirilmesi için e-çerik listesinin belirlenmesi
2. Aşama	Belirlenen e-çerik listesi hakkında uzman görüşüne başvurulması
3. Aşama	Son halini alan içerik listesine göre e-çeriklerin geliştirilmesi
4. Aşama	Geliştirilen e-çeriklerin değerlendirilmesi

Tablo 3.1’de sunulduğu üzere araştırma, dört aşamada gerçekleştirilmektedir. Birinci aşamada, dijital ebeveynlik yeterlikleri ve farkındalıklarının geliştirilmesi için e-çeriklerin listesi belirlenmektedir. İkinci aşamada, belirlenen e-çerik listesi hakkında uzman görüşüne başvurulmaktadır. Üçüncü aşamada, son halini alan içerik listesine göre e-çerikler geliştirilmektedir. Son aşamada ise geliştirilen e-çeriklerin değerlendirilmesi

gerçekleştirilmektedir. Geliştirilen e-içeriklerin etkililiğinin değerlendirme sürecinde kullanılan yarı deneysel tasarım, Tablo 3.2’de sunulmaktadır.

Tablo 3.2: Yarı deneysel tasarım

Grup	Atanma Şekli	Kullanılan Araçlar/Uygulama	Öntest	Sontest
G3	Önceden belirlenmiş	Açıklayıcı video Dijital öykü E-kitap Podcast İnfografik	T1 T2 T3	T1 T2 T3 T4

Tasarımda kullanılan simgelerin anlamı aşağıda belirtilmiştir:

G3: E-içeriklerin Etkililiği Çalışması Katılımcıları

T1: Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği

T2: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği

T3: Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

T4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Tablo 3.2’de gösterilen yarı deneysel tasarım kapsamında; G3 grubunda yer alan katılımcılara, ilk olarak öntest uygulanmıştır. Ardından önceden belirlenen e-içerikler, bu katılımcıların kullanımlarına sunulmuştur. Sürecin sonunda bu katılımcılara, sontest uygulanmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında karma yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemde nitel bulgular nicel bulguları açıklamaya yardımcı olduğu için hem nicel hem de nitel yöntemler kullanılmaktadır (Creswell, 2011). Araştırmanın nicel boyutunda, tek grup öntest-sontest yarı deneysel desen araştırma modeli benimsenmektedir. Araştırmanın nitel boyutunda ise katılımcılardan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmaktadır. Sürecin sonunda katılımcılardan nitel veriler istenmektedir. Bu nitel veriler ile geliştirilen e-içeriklerin kullanım deneyimleri hakkında katılımcıların görüşlerine başvurulmaktadır. Toplanan nitel verilerle, nicel verilerden elde edilen sonuçlar açıklanmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışmaya ek olarak videoların kullanılabilirliği de incelenmiştir. Videoların kullanılabilirliği için ISO-9241-11 (1998) standartlarında yer alan etkililik, verimlilik ve memnuniyet faktörlerine bakılacaktır. ISO-9241-11 (1998) standartlarında; etkililik, kullanıcıların verilen görevleri doğru şekilde yerine getirme durumları; verimlilik, kullanıcıların görevleri yerine getirirken çabalama dereceleri ve memnuniyet, kullanıcıların kullandıkları uygulama hakkındaki duygu ve düşünceleri olarak açıklanmaktadır. Bu üç

faktör değerlendirilerek kullanılabilirlik derecesi oluşturulabilir (Çağltay, 2018). Kullanılabilirlik çalışmasının temel aşamaları, Tablo 3.3'te sunulmaktadır.

Tablo 3.3: Kullanılabilirlik çalışmasının temel aşamaları

Grup	Atanma Şekli	Kullanılan Araçlar/Uygulama	Sontest
G4.1	Rastgele	Açıklayıcı video ve dijital öykü	T1
G4.2	Rastgele	E-kitap ve infografik	T2

Tasarımda kullanılan simgelerin anlamı aşağıda belirtilmiştir:

G4.1: Açıklayıcı video ve dijital öykü kullanılabilirlik çalışmaları katılımcıları

G4.2: E-kitap ve infografik kullanılabilirlik çalışmaları katılımcıları

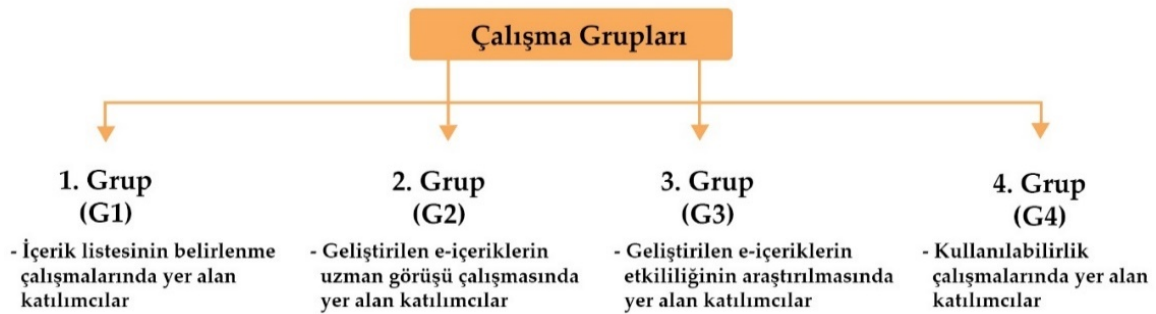
T1: Video Kullanılabilirlik Testi

T2: Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi

Tablo 3.3'te sunulan kullanılabilirlik çalışmaları kapsamında; geliştirilen açıklayıcı video ve dijital öykü türündeki e-içeriklerden rastgele biri seçilerek, G4.1 grubunda yer alan katılımcılara izlettirilmiştir. Geliştirilen e-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerden rastgele biri seçilerek, G4.2 grubunda yer alan katılımcıların kullanımına sunulmuştur. Sunulan e-içeriklerin kullanımı gerçekleştirildikten sonra katılımcılardan kullanılabilirlik testlerini doldurmaları istenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında çalışmalar, dört farklı grupla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yer alan gruplar ve hangi çalışmaya katılım gösterdikleri ile ilgili açıklamalar, Şekil 3.1'de gösterilmektedir.

Şekil 3.1: Çalışma grupları

Şekil 3.1’de yer alan gruplardan birinci grup, dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik içerik listesinin belirlenmesi ve belirlenen içerik listesi içeriklerine yönelik ihtiyaç analizi çalışmalarında yer alan katılımcılardan oluşmaktadır. İkinci grup, son halini alan içerik listesine göre geliştirilen e-içerikler hakkında uzman görüşü çalışmalarında yer alan katılımcılardan oluşmaktadır. Üçüncü grup, son halini alan içerik listesine göre geliştirilmiş e-içeriklerin etkilerinin araştırıldığı çalışmalarda yer alan katılımcılardan oluşmaktadır. Dördüncü grup ise e-içerikler içerisindeki açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap ve infografik türlerinde geliştirilen e-içeriklerin kullanılabilirlik çalışmalarında yer alan katılımcılardan oluşmaktadır.

3.2.1. Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik İçerik Listesinin Hazırlanma Çalışması Katılımcıları

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik içerik listesinin hazırlanmasında ebeveynlerle ve uzmanlarla çalışılmıştır. Katılımcılarla ilgili bilgiler, bu bölümde yer almaktadır.

3.2.1.1. E-İçerik Listesi İhtiyaç Analizi Çalışması Katılımcıları

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik içerik listesi hazırlanması aşamasına katılım gösteren birinci grup, ihtiyaçların belirlenmesinde görüşlerine başvurulmuş ebeveynlerden oluşmaktadır. Bu grupta çocuğu K-12 düzeyinde ortaokulda (5., 6., 7. ve 8. Sınıf) öğrenim gören farklı sosyo-demografik özelliklerdeki 55 ebeveyn yer almaktadır. Çalışma grubu örnekleme oluşturulurken olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme metodu kullanılmaktadır. Gelişigüzel örnekleme metodunda, araştırmacı evrene ait bir parçayı rastgele seçmektedir (Nassiuma, 2000). Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı, Tablo 3.4’te verilmektedir.

Tablo 3.4: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	28	50.9
Erkek	27	49.1
Toplam	55	100

Tablo 3.4'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 28'i kadın ve 27'si erkektir. Çalışmaya katılım gösteren kadın ebeveynlerin oranı %50.9, erkek ebeveynlerin oranı ise %49.1'dur. Katılımcıların yaşa göre dağılımı, Tablo 3.5'te verilmektedir.

Tablo 3.5: Katılımcıların yaşa göre dağılımı

Yaş Aralığı	n	%
25-34	8	14.55
35-44	33	60
45-54	14	25.45
Toplam	55	100

Tablo 3.5'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerden 8'i 25-34 yaşları arasında, 33'ü 35-44 yaşları arasında ve 14'ü 45-54 yaşları arasındadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden yaşları 25-34 yaşları arasında olanların oranı %14.55, yaşları 35-44 yaşları arasında olanların oranı %60 ve yaşları 45-54 yaşları arasında olanların oranı %25.45'tir. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı, Tablo 3.6'da verilmektedir.

Tablo 3.6: Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	27	49.1
Erkek	28	50.9
Toplam	55	100

Tablo 3.6'ya göre çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının 27'si kız ve 28'i erkektir. Çalışmaya katılım gösteren ebeveynlerin çocuklarından kızların oranı %49.1, erkeklerin oranı ise %50.9'dur. Katılımcıların bilişim teknolojileri kullanım düzeylerine göre dağılımı, Tablo 3.7'de verilmektedir.

Tablo 3.7: Katılımcıların bilişim teknolojileri kullanım düzeylerine göre dağılımı

BT Kullanım Düzeyi	n	%
Düşük	5	9.1
Orta	25	47.3
İyi	17	30.9
Uzman	8	14.5
Toplam	55	100

Tablo 3.7'ye göre çalışmaya katılan ebeveynlerin bilişim teknolojileri kullanım düzeyi; 5'i düşük seviyede, 25'i orta seviyede, 17'si iyi seviyede ve 8'i ise uzman seviyededir. Çalışmaya katılan ebeveynlerden bilişim teknolojileri kullanım düzeyi; düşük seviyede

olanların oranı %9.1, orta seviyede olanların oranı %47.3, iyi seviyede olanların oranı %30.9 ve uzman seviyede olanların oranı %14.5'tir. Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı, Tablo 3.8'de verilmektedir.

Tablo 3.8: Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı

Yakınlık Derecesi	n	%
Anne	29	52.7
Baba	26	47.3
Toplam	55	100

Tablo 3.8'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 29'u çocuğun annesi, 26'sı çocuğun babasıdır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden anne olanların oranı %52.7, baba olanların oranı %47.3'tür.

3.2.1.2. Hazırlanan E-İçerik Listesinin Uygunluğunun Belirlenme Çalışması Katılımcıları

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik hazırlanan içerik listesinin uygunluğunu belirlemek için toplam 9 uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. İçerik listesinin uygunluğu hakkında görüş bildiren uzmanların bilgileri, Şekil 3.2'de verilmektedir.

Uzmanlık Alanı	f
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	5
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	2
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2
Toplam	9

Şekil 3.2: İçerik listesinin uygunluğu hakkında görüş bildiren uzmanların bilgileri

Şekil 3.2'de gösterilen ve içerik listesinin uygunluğu hakkında görüşlerine başvuru alan uzmanların 5'inin Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında, 2'sinin Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanında ve 2'sinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında uzmanlıkları bulunmaktadır.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanındaki uzmanların tümü, yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Bununla beraber bu uzmanların alanlarında makale,

bildiri, ölçek geliştirme çalışmaları gibi birçok bilimsel çalışmaları mevcuttur. Bu çalışmalar içerisinde dijital ebeveynlik üzerine çalışmalar da vardır. Dijital ebeveynlik içeriklerinin oluşturulması sırasında bu uzmanların bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak için görüşleri istenmiştir.

Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanındaki uzmanların tümü, alanında yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Ayrıca bu alandaki uzmanlar, ebeveynlerin okur-yazarlık becerilerinin artırılmasına ve ebeveyn eğitimlerine yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu uzmanların ebeveynlerle yaptıkları çalışmalardan elde ettikleri bilgi ve tecrübeden yararlanmak için görüşleri istenmiştir.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi alanındaki uzmanların tümü, alanında yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Bunlara ek olarak bu alandaki uzmanlar başta aile danışmanlığı olmak üzere ailelere yönelik çalışmalar gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalarından elde ettikleri bilgi ve deneyimlerinden faydalanmak üzere dijital ebeveynlik içerikleri belirlenirken görüşleri istenmiştir.

3.2.2. Geliştirilen E-içeriklerin Uzman Görüşü Çalışmaları Katılımcıları

Katılımcılar, geliştirilen e-içeriklerin değerlendirilmesi amacıyla uzman görüşüne başvuru alan bireylerdir. Toplamda 6 uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Görüşlerine başvuru alan uzmanların bilgileri, Şekil 3.3'te verilmiştir.

Uzmanlık Alanı	f
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	5
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	1
Toplam	6

Şekil 3.3: Geliştirilen e-içerikleri değerlendiren uzmanların bilgileri

Şekil 3.3'te gösterildiği üzere geliştirilen e-içeriklerin değerlendirilmesi çalışmalarına, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanından 5 uzman ve Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanından 1 uzman katılım göstermiştir.

3.2.3. Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik Hazırlanan E-İçeriklerin Etkililiği Çalışması Katılımcıları

Katılımcılar, geliştirilen e-içeriklerin etkilerinin araştırıldığı ebeveynlerden oluşmaktadır. Bu grupta çocuğu K-12 düzeyinde ortaokulda (5., 6., 7. ve 8. Sınıf) öğrenim gören farklı sosyo-demografik özelliklerdeki 45 ebeveyn yer almaktadır. Çalışma grubu örneklemini oluşturulurken olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme metodu kullanılmaktadır.

Araştırma kapsamında çalışmaya gönüllü olarak 58 ebeveyn katılım sağlamış ancak çalışmayı yoğunluklarından ötürü 13 ebeveyn tamamlamayıp çalışmadan çekilmiş ve bu bireyler değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Bu nedenle tüm süreci tamamlayan 45 ebeveyninden toplanan veriler kullanılmaktadır. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı, Tablo 3.9’da verilmektedir.

Tablo 3.9: Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	23	51.1
Erkek	22	48.9
Toplam	45	100

Tablo 3.9’a göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 23’ü kadın ve 22’si erkektir. Çalışmaya katılım gösteren kadın ebeveynlerin oranı %51.1, erkek ebeveynlerin oranı ise %48.9’dur. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı, Tablo 3.10’da verilmektedir.

Tablo 3.10: Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	28	62.2
Erkek	17	37.8
Toplam	45	100

Tablo 3.10’a göre çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının 28’i kız ve 17’si erkektir. Çalışmaya katılım gösteren ebeveynlerin çocuklarından kızların oranı %62.2, erkeklerin oranı ise %37.8’dir. Katılımcıların yaşa göre dağılımı, Tablo 3.11’de verilmektedir.

Tablo 3.11: Katılımcıların yaşa göre dağılımı

Yaş Aralığı	n	%
25-34	8	17.78
35-44	28	62.22
45-54	7	15.56
55 ve üstü	2	4.44
Toplam	45	100

Tablo 3.11'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerden 8'i 25-34 yaşları arasında, 28'i 35-44 yaşları arasında, 7'si 45-54 yaşları arasında, 2'si 55 ve üstü yaşıdadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden yaşları 25-34 yaşları arasında olanların oranı %17.78, yaşları 35-44 yaşları arasında olanların oranı %62.22, yaşları 45-54 yaşları arasında olanların oranı %15.56, yaşları 55 ve üstü olanların oranı %4.44'tür. Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı, Tablo 3.12'de verilmektedir.

Tablo 3.12: Katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı

Yakınlık Derecesi	n	%
Anne	22	48.9
Baba	22	48.9
Hala, teyze, amca veya dayı	1	2.2
Toplam	45	100

Tablo 3.12'ye göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 22'si çocuğun annesi, 22'si çocuğun babası ve 1'i hala, teyze, amca veya dayıdır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden anne olanların oranı %48.9, baba olanların oranı %48.9 ve hala, teyze, amca veya dayı olanların oranı ise %2.2'dir. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı, Tablo 3.13'te verilmektedir.

Tablo 3.13: Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul Mezunu	7	15.6
Ortaokul Mezunu	3	6.7
Lise Mezunu	11	24.4
Lisans Mezunu	17	37.8
Lisansüstü Mezunu	7	15.5
Toplam	45	100

Tablo 3.13'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 7'si ilkokul mezunu, 3'ü ortaokul mezunu, 11'i lise mezunu, 17'si lisans mezunu ve 7'si lisansüstü mezunudur. Çalışmaya katılan ebeveynlerden ilkokul mezunu olanların oranı %15.6, ortaokul mezunu olanların oranı %6.7, lise mezunu olanların oranı %24.4, lisans mezunu olanların oranı %37.8 ve lisansüstü

mezunu olanların oranı ise %15.5'tir. Katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf düzeylerine göre dağılımı, Tablo 3.14'te verilmektedir.

Tablo 3.14: Katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf düzeylerine göre dağılımı

Sınıf Düzeyi	n	%
5. Sınıf	21	46.7
6. Sınıf	6	13.3
7. Sınıf	3	6.7
8. Sınıf	15	33.3
Toplam	45	100

Tablo 3.14'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının 21'i 5.sınıf, 6'sı 6.sınıf, 3'ü 7.sınıf ve 15'i 8.sınıf öğrencisidir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarından 5.sınıfta öğrenim görenlerin oranı %46.7, 6.sınıfta öğrenim görenlerin oranı %13.3, 7.sınıfta öğrenim görenlerin oranı %6.7 ve 8.sınıfta öğrenim görenlerin oranı ise %33.3'tür.

3.2.4. Geliştirilen E-içeriklerin Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları

Bu bölümde açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirlik çalışmaları katılımcılarına değerlendirilmiştir.

3.2.4.1. Video Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları

Geliştirilen açıklayıcı videolar ve dijital öykülerin video kullanılabilirlik çalışmaları, çocuğu K-12 düzeyinde ortaokulda (5., 6., 7. ve 8. Sınıf) öğrenim gören farklı sosyo-demografik özelliklerdeki 12 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu örnekleme oluşturulurken olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme metodu kullanılmaktadır. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen birinci grupta yer alan katılımcıların cinsiyete göre dağılımı, Tablo 3.15'te verilmektedir.

Tablo 3.15: Video izletilen katılımcıların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	6	50
Erkek	6	50
Toplam	12	100

Tablo 3.15'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 6'sı kadın ve 6'sı erkektir. Çalışmaya katılım gösteren kadın ebeveynlerin oranı %50, erkek ebeveynlerin oranı ise %50'tir. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen katılımcıların yaşa göre dağılımı, Tablo 3.16'da verilmektedir.

Tablo 3.16: Video izletilen katılımcıların yaşa göre dağılımı

Yaş Aralığı	n	%
35-44	8	66.67
45-54	3	25
55 ve üstü	1	8.33
Toplam	12	100

Tablo 3.16'ya göre çalışmaya katılan ebeveynlerden 8'i 35-44 yaşları arasında, 3'ü 45-54 yaşları arasında, 1'i 55 ve üstü yaştadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden yaşları 35-44 yaşları arasında olanların oranı %66.67, yaşları 45-54 yaşları arasında olanların oranı %25, yaşları 55 ve üstü olanların oranı %8.33'tür. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı, Tablo 3.17'de verilmektedir.

Tablo 3.17: Video izletilen katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kız	9	75
Erkek	3	25
Toplam	12	100

Tablo 3.17'ye göre çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının 9'u kız ve 3'ü erkektir. Çalışmaya katılım gösteren ebeveynlerin çocuklarından kızların oranı %75, erkeklerin oranı ise %25'tir. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf seviyelerine göre dağılımı, Tablo 3.18'de verilmektedir.

Tablo 3.18: Video izletilen katılımcıların çocuklarının eğitim gördükleri sınıf düzeyleri dağılımı

Sınıf Düzeyi	n	%
5. Sınıf	3	25
6. Sınıf	2	16.67
7. Sınıf	2	16.67
8. Sınıf	5	41.67
Toplam	12	100

Tablo 3.18'e göre çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarının 3'ü 5.sınıf, 2'si 6.sınıf, 2'si 7.sınıf ve 5'i 8.sınıf öğrencisidir. Çalışmaya katılan ebeveynlerin çocuklarından 5.sınıfta öğrenim görenlerin oranı %25, 6.sınıfta öğrenim görenlerin oranı 16.67, 7.sınıfta öğrenim görenlerin oranı %16.67 ve 8.sınıfta öğrenim görenlerin oranı ise %41.67'dir. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı, Tablo 3.19'da verilmektedir.

Tablo 3.19: Video izletilen katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul Mezunu	1	8.33
Ortaokul Mezunu	1	8.33
Lise Mezunu	3	25
Lisans Mezunu	6	50
Lisansüstü Mezunu	1	8.33
Toplam	12	100

Tablo 3.19'a göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 1'i ilkokul mezunu, 1'i ortaokul mezunu, 3'ü lise mezunu, 6'sı lisans mezunu ve 1'i lisansüstü mezunudur. Çalışmaya katılan ebeveynlerden ilkokul mezunu olanların oranı %8.33, ortaokul mezunu olanların oranı %8.33, lise mezunu olanların oranı %25, lisans mezunu olanların oranı %50 ve lisansüstü mezunu olanların oranı ise %8.33'tür. Açıklayıcı video veya dijital öykü türlerindeki e-içerikler izletilen katılımcıların çocuklarına yakınlık derecelerine göre dağılımı, Tablo 3.20'de verilmektedir.

Tablo 3.20: Video izletilen katılımcıların çocuklara yakınlık derecelerine göre dağılımı

Yakınlık Derecesi	n	%
Anne	6	50
Baba	6	50
Toplam	12	100

Tablo 3.20'ye göre çalışmaya katılan ebeveynlerin 6'sı çocuğun annesi, 6'sı çocuğun babasıdır. Çalışmaya katılan ebeveynlerden anne olanların oranı %50, baba olanların oranı %50'dir.

3.2.4.2. E-Kitap ve İnfografik Kullanılabilirlik Çalışmaları Katılımcıları

Bu çalışmalara katılanlar, aynı zamanda aynı içerikler hakkında uzman görüşüne başvurulabilecek bireylerdir. Bu katılımcılar, alanlarında uzman olmalarının yanı sıra birer ebeveynlerdir. E-kitap ve infografik kullanılabilirlik çalışmalarına, 6 ebeveyn katılım göstermiştir. Bu çalışmaya katılım gösteren ebeveynlerin uzmanlık alan bilgileri, Şekil 3.4’te verilmiştir.

Uzmanlık Alanı	f
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	5
Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	1
Toplam	6

Şekil 3.4: E-kitap ve infografik kullanılabilirlik çalışmalarına katılan uzmanların bilgileri

Şekil 3.4’te gösterildiği üzere e-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirlik çalışmalarına ebeveyn olarak, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında 5 uzman ve Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanında 1 uzman katılım göstermiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında; Ebeveyn Bilgi Formu, Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu, Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği, Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği, Video Kullanılabilirlik Testi, Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu olmak üzere sekiz farklı veri toplama aracı kullanılmıştır.

Ebeveyn Bilgi Formu (EK 7), araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu form; cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, çocuğunun cinsiyeti, çocuğun öğrenim gördüğü sınıf, çocuğa yakınlık durumu ve bilişim teknolojileri kullanım düzeyi olmak üzere 7 maddeden oluşmuştur.

Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu (EK 8), araştırmacı tarafından hazırlanan form Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanında 5 uzmanın, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanında 2 uzmanın ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında 2 uzmanın görüşleri doğrultusunda son hali verilerek kullanılmıştır.

Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği (EK 9), Nikken ve Jansz (2014) tarafından geliştirilmiş ve Durak (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçekte “Doğrudan müdahale, Ortak kullanım, Genel kısıtlayıcı müdahale, Özel bir içerik ile ilgili kısıtlayıcı müdahale ve Denetim” olmak üzere 5 alt boyut yer almaktadır. 19 maddeden oluşan bu ölçek, beşli Likert tipindeki ölçeğin derecelemesi “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, ...,“Kesinlikle Katılmıyorum (1)” şeklindedir. Nikken ve Jansz (2014) ve Durak (2019) tarafından iç tutarlık katsayısı .90’nın üzerinde hesaplanarak geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği (EK 10), Yaman vd. (2019) tarafından geliştirilmiş “Dijital okuryazarlık, Dijital güvenlik ve Dijital iletişim” olmak üzere üç boyuttan oluşur. Bu ölçek, 38 maddeden oluşmuştur ve beşli Likert yapıdadır (1: Hiç yeterli değilim, ..., 5: Çok yeterliyim). Bu araştırma kapsamında ölçeğin dijital güvenlik boyutunda yer alan 18 maddesi kullanılmıştır.

Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (EK 11), Türel ve Gür (2019) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçekte “Eğitim amaçlı kullanımı, Denetim ve sınırlamalar ve Olumsuz etkileri” olmak üzere 3 alt boyut yer almaktadır. 18 maddeden oluşan bu ölçeğin, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .77 olarak hesaplanmış ve beşli Likert tipindeki ölçeğin derecelemesi “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, ...,“Kesinlikle Katılmıyorum (1)” yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında ölçeğin olumsuz etkileri boyutunda yer alan 5 maddesi kullanılmıştır.

Video Kullanılabilirlik Testi (EK 12), Alexander (2013) tarafından yapılan çalışmada kullanılan testten yararlanılarak Pekyürek ve Yıldız-Durak (2021) tarafından Türkçe kullanılabilirlik testi geliştirilmiştir ve bu çalışmada kullanılmıştır. Test, 11 maddeden oluşmuştur.

Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi (EK 13), Alexander (2013) tarafından yapılan çalışmada kullanılan testten yararlanılarak Pekyürek ve Yıldız-Durak (2021) tarafından Türkçe kullanılabilirlik testi geliştirilmiştir ve bu çalışmada kullanılmıştır. Test, 6 maddeden oluşmuştur.

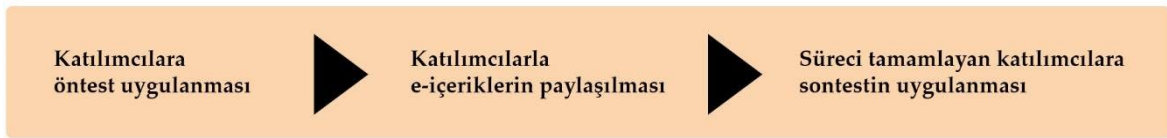
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (EK 14), geliştirilen e-içerikler hakkında ebeveynlerden görüş almak için araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 3 açık uçlu sorudan oluşmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna, 2 alan uzmanının görüşleri alınarak son hali verilmiştir.

3.4. Uygulama

Bu bölümde; geliştirilen açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast türlerindeki e-içeriklerin etkililiğinin çalışmaları ile ilgili uygulama süreçlerine ve açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirlik çalışmaları ile ilgili uygulama süreçlerine değinilmektedir.

3.4.1 E-İçeriklerin Etkililiği Uygulaması

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik geliştirilen açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast türlerindeki e-içeriklerin etkililiği çalışmalarının uygulama süreci Şekil 3.5'te gösterilmektedir.

Şekil 3.5: E-içeriklerin etkililiği uygulama süreci

Şekil 3.5'te gösterildiği üzere e-içeriklerin etkililiği ile ilgili uygulama sürecinde katılımcı ebeveynlere, öntest uygulanmıştır. Ardından dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik geliştirilen açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast türlerindeki e-içerikler, sosyal medya araçları kullanılarak katılımcılarıyla paylaşılmıştır. Katılımcılardan, paylaşılan tüm içeriklerden yararlanmaları istenmiştir. Paylaşılan içeriklerinden faydalandığını bildiren katılımcılara son test uygulanmıştır.

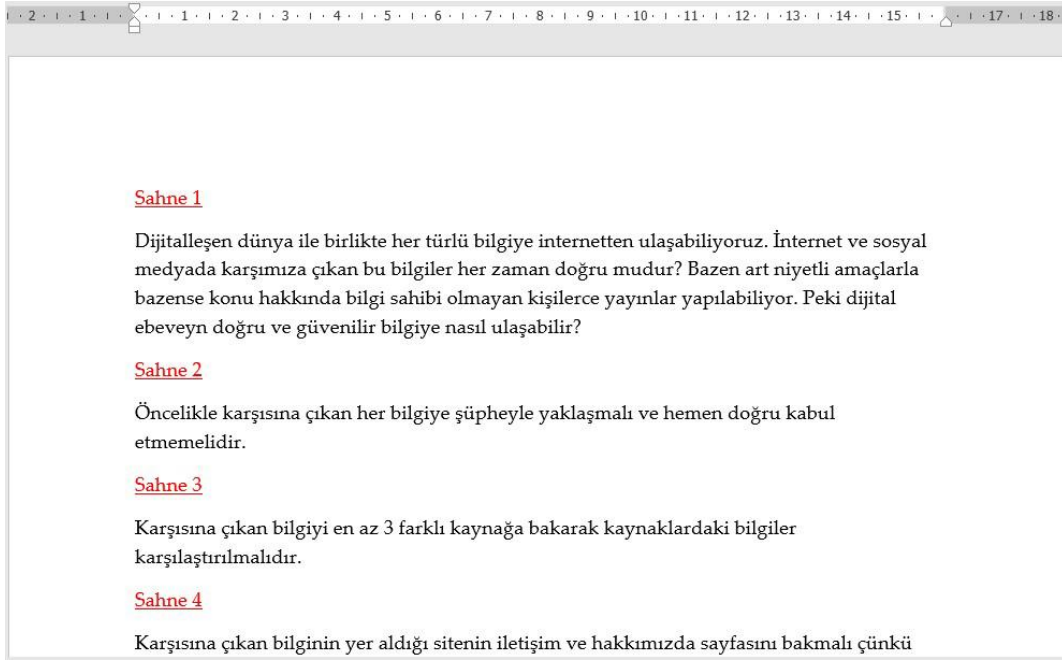
3.4.1.1. E-İçeriklerin Etkililiği Uygulama Süreci Öncesinde Yapılan Çalışmalar

E-içeriklerin etkililiği uygulama sürecine geçmeden önce ebeveynlerin yeterlilik ve farkındalıklarının geliştirilmesi için içerik listesi hazırlanmıştır. Öncelikle ebeveynlerin

İhtiyaçları “Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu” ile belirlenmiştir. Belirlenen ihtiyaçlara yönelik içerik listesi oluşturulmuştur. Alanlarında uzman olan 9 katılımcının görüşü alındıktan sonra içerik listesine son hali verilmiştir. Son halini alan içerik listesine göre açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast olmak üzere 5 farklı türde e-içerikler geliştirilmiştir.

Açıklayıcı Video Türündeki E-İçeriklerin Geliştirme Süreci

Açıklayıcı video türündeki e-içerikler geliştirilirken, içerik listesine göre sunulacak metinler hazırlanmıştır. Metinler hazırlanırken kelime işlemci programı kullanılmıştır. Hazırlanan örnek metin dosyası, Şekil 3.6’da sunulmaktadır.

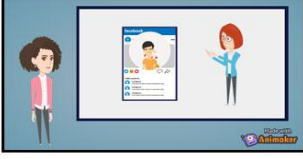

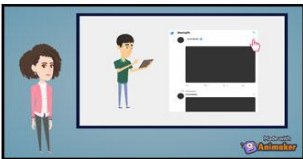

Şekil 3.6: Örnek metin dosyası

Şekil 3.6’da sunulduğu üzere metin dosyasında her sahnede yer alan metinler, ayrı ayrı hazırlanmıştır. Bu dosyada yer alan içeriklere uygun olarak sahnelerin oluşturulmasında çevrim-içi ortamda hizmet veren Animaker ortamı kullanılmıştır. Her bir sahne uygun görseller ve karakterler kullanılarak taslak halinde Animaker ortamında oluşturulmuştur. Ardından bu sahnelerin seslendirilmesi yapılmıştır. Seslendirilmenin tamamlanmasının ardından hazırlanan ses dosyası uygun formata dönüştürülerek Animaker programına eklenmiştir. Ses ile sahne senkronizasyonu sağlanarak açıklayıcı videoya son hali

verilmiştir. Dijital Vatandaşlık konulu açıklayıcı videonun sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri, Şekil 3.7’de sunulmuştur.

	<p>İnternetin hayatımıza girmesiyle ülkeler arasındaki sınırlar ortadan kalkmış ve dijital vatandaşlık kavramı hayatımıza girmiştir. Dijital vatandaş; dijital ortam ve uygulamaları kullanabilen, kullanırken etik kurallara, kişi haklarına saygılı davranan ve sorumluluk bilincine sahip bireylere verilen isimdir. Peki dijital vatandaş dijital dünyada nasıl davranmalıdır?</p>
	<p>Dijital Vatandaş; Çevrimiçi ortamlarda yaptığı her türlü paylaşımın, sadece istediği kişilerce değil internete erişimi olan herkesçe ulaşılabileceğini bilir ve bilgilerini paylaşırken dikkatli davranır.</p>
	<p>Sosyal ağlarda kullandığı profillerinde, kişi ve kurumları aşağılayıcı kötü paylaşımlardan ve yorumlardan kaçınır.</p>
	<p>Yanlış siteleri ve ortamları teşvik etmekten kaçınır. Çünkü dedikodu, nefret, ırkçı veya pornografik siteleri ziyaret etmek, farkında olmadan var olmalarına onay vermek demektir</p>
	<p>Uygunsuz, taciz içeren veya kabul edilemez davranışları engelleyerek başkalarını korur. Bunun için sosyal ağlardaki "Kötüye Kullanım Bildir" bölümlerinden yararlanır ve zararlı e-postaları ilemeden silerek zincirin devam etmesini engeller.</p>
	<p>Çevrimiçi ortamda ücretsiz olmayan resim, video, müzik ve programları yasal olmayan yollarla elde etmekten kaçınır ve fikri mülkiyete saygı gösterir.</p>

Şekil 3.7: Dijital Vatandaşlık konulu açıklayıcı videonun sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri

Şekil 3.7’deki örnekteki gibi içerik listesinde yer alan konulara göre farklı farklı sahneler oluşturularak açıklayıcı video türündeki e-içerikler hazırlanmıştır. Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin sürelerinin, 3 dakikayı aşmamasına özen gösterilmiştir. Çünkü, video süresinin uzun olması sebebiyle ebeveynlerin izlemekten vazgeçmesi istenmemiştir. Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri, Şekil 3.8’de verilmiştir.

Açıklayıcı Videoların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı ve Süreleri		
A Konu Başlığı	— Sayısı	🕒 Süresi
Dijital ebeveyn kimdir?	1	1 dakika 23 saniye
Dijital ebeveyn görev ve sorumlulukları	1	58 saniye
Siber zorbalık	1	2 dakika 18 saniye
Siber mağduriyet	1	1 dakika 21 saniye
Taciz-istismar	1	1 dakika 58 saniye
Nefret söylemi	1	1 dakika 21 saniye
Bilgisayar korsanlığı	1	1 dakika 32 saniye
Kumar	1	2 dakika 03 saniye
Aşırılık hareketleri propagandaları	1	1 dakika 34 saniye
Yalan/yanlış haberler	1	1 dakika 19 saniye
Kendine zarar vermenin tasviri ve özendirilmesi	1	1 dakika 54 saniye
Ayrımcı söylemler	1	1 dakika 37 saniye
Reklam	1	1 dakika 34 saniye
Yetişkin içerik	1	1 dakika 45 saniye
Dijital ayak izi	1	2 dakika 17 saniye
Aşırı kullanım	1	2 dakika 01 saniye
Düzensiz uyku	1	1 dakika 37 saniye
Covid-19 da çevrimiçi risklere maruz kalınma	1	1 dakika 49 saniye
Çeşitli fiziksel sağlık problemleri	1	2 dakika 32 saniye
İyi bir dijital ebeveynin özellikleri	1	1 dakika 31 saniye
Dijital ebeveynlik stilleri	1	1 dakika 41 saniye
Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı	1	2 dakika 03 saniye
Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği	1	2 dakika 41 saniye
Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı	1	1 dakika 18 saniye
Dijital kimlik oluşturma	1	1 dakika 58 saniye
Dijital iletişim	1	1 dakika 50 saniye
Dijital iletişim araçları	1	1 dakika 51 saniye
Sosyal medya ortamları	1	1 dakika 46 saniye
Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi	1	1 dakika 46 saniye
Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri	1	1 dakika 15 saniye
Dijital vatandaşlık	1	1 dakika 44 saniye
Dijital vatandaşlığın boyutları	1	2 dakika 39 saniye
Dijital okuryazarlık nedir?	1	2 dakika 30 saniye
Dijital okuryazarlık- dijital vatandaşlık ilişkisi	1	52 saniye
Dijital-ticaret	1	3 dakika 25 saniye
Dijital haklar ve sorumluluklar	1	2 dakika 12 saniye
Dijital mahremiyet bilinci	1	1 dakika 38 saniye
Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık	1	2 dakika 41 saniye
Dijital sağlık hizmetleri	1	2 dakika 02 saniye
Toplam	39	1 saat 12 dakika 16 saniye

Şekil 3.8: Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri

Şekil 3.8’de süreleri verilen açıklayıcı video türündeki e-içerikler içerisinde; en kısa videonun süresi 52 saniye ve en uzun videonun süresi ise 3 dakika 25 saniyedir. Açıklayıcı video türünde toplam 39 adet e-içerik oluşturulmuştur. Tüm videoların izlenmesi, 1 saat 12 dakika 16 saniye sürmektedir.

Dijital Öykü Türündeki E-İçeriklerin Geliştirme Süreci

Dijital öykü türündeki e-içerikler geliştirilirken içerik listesinde yer alan konulara göre hikaye tahtaları hazırlanmıştır. Hazırlanan hikaye tahtasının örnek görseli, Şekil 3.9'da sunulmaktadır.

16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0 1 2 3 4 5 6 7 8

Siber Mağduriyet - Sahne 1

Seslendirmeler:
S1: Birgün Ayşe annesinin yanında mutfakta üzgün bir şekilde oturuyormuş. Annesi Sevim "Ne oldu kızım, neden üzgünsün?" diye sormuş. Ayşe "Üzgün falan değilim!" diyerek annesine öfkelenmiş ve mutfaktan gitmiş.

Açıklama
Ayşe sahne başında ağlayarak oturur. Annesi Ayşe ile konuşur.
Ayşe cevap verir ve mutfaktan ayrılır.
Ardından Sahne 2'ye geçilir.

Şekil 3.9: Dijital öykü hikaye tahtası örneği

Şekil 3.9'da örnek görseli sunulan hikaye tahtalarında; konu başlığı ve sahne sayısı, seslendirme metinleri, hikayeye yönelik açıklamalar ve kullanılacak görseller yer almaktadır. Hikaye tahtaları oluşturulurken sunu programından yararlanılmıştır. Sunu programında her bir slaytta bir sahne yer alacak şekilde hikaye tahtaları hazırlanmıştır. Hikaye tahtalarının hazırlanmasının ardından, karakterler ve sahnelerin oluşturulması aşamasına geçilmiştir. Sahnelerin oluşturulması ve bu sahnelerde yer alan karakterlere

hareketler verilmesi için çevrim-içi ortamda hizmet veren Powtoon ortamı kullanılmıştır. Bu işlemler tamamlandığında taslak halinde Powtoon ortamına kayıt edilmiştir. Ardından seslendirme çalışması farklı ortamda gerçekleştirilmiştir. Seslendirme çalışması tamamlanınca uygun formata çevrilerek Powtoon taslak çalışmasına eklenmiştir. Son olarak sahnedeki hareketlerle sesin senkronizasyonu sağlanmış ve son halini alan dijital öykü tütündeki e-içeriklerin çıktıları alınmıştır. Dijital Ebeveynin Görev ve Sorumlulukları konulu dijital öykünün sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri, Şekil 3.10'da sunulmuştur.

Ahmet birgün odasında oturmuş bilgisayarla sosyal medya hesabına bakmaktadır. Bu esnada odasına babası gelmiştir. Babası Ahmet'e "Oğlum ödevlerini bitirdin değil mi?" demiş. Ahmet babasına "Evet babacığım bitirdim" demiş.

Mehmet "Peki ne kadar zamandır bilgisayar başındasın?" diye sormuş Ahmet "Yarım saat oldu babacığım" demiş. Mehmet "Beraber oyun oynayalım mı yarım saat ister misin?" diye sormuş. Ahmet "Olur babacığım isterim" demiş. Beraber oyun oynamış ve eğlenmişler.

Ardından Mehmet oturma odasına geçmiş. Telefonda oğlunun sosyal medya arkadaşlarının kimler olduğunu kontrol etmeye başlamış. Bu sayede oğlunun istenmeyen durumlara düşmesini engellemeye çalışmış. Ayrıca telefonda araştırmalar yaparak Ahmet'in girmesini istemediği siteleri çocuk filtresiyle nasıl engelleyeceğine bakmış.

Şekil 3.10: Dijital Ebeveynin Görev ve Sorumlulukları konulu dijital öykünün sahne görüntüleri ve seslendirme metinleri

Şekil 3.10'da örnekteki gibi içerik listesinde yer alan konulara göre farklı farklı sahnelerden oluşan dijital öykü türünde e-içerikler hazırlanmıştır. Dijital öykü türündeki e-içeriklerin sürelerinin, 3 dakikayı aşmamasına özen gösterilmiştir. Çünkü ebeveynlerin video süresinin uzun olması sebebiyle izlemekten vazgeçmesi istenmemiştir. İçerik listesinde yer alan başlıklar ve o başlıklarda hazırlanan dijital öykü türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri, Şekil 3.11'de verilmiştir.

Dijital Öykülerin Konu Başlıklarına Göre Dağılımı ve Süreleri

A Konu Başlığı	Sayısı	Süresi
Dijital ebeveyn kimdir?	1	1 dakika 50 saniye
Dijital ebeveyn görev ve sorumlulukları	5	2 dakika 02 saniye 1 dakika 41 saniye 1 dakika 40 saniye 1 dakika 23 saniye 1 dakika 50 saniye
Siber zorbalık	1	2 dakika 41 saniye
Siber mağduriyet	1	2 dakika 53 saniye
Taciz-istismar	1	3 dakika 02 saniye
Nefret söylemi	1	1 dakika 53 saniye
Bilgisayar korsanlığı	1	2 dakika 19 saniye
Kumar	1	2 dakika 07 saniye
Aşırılık hareketleri propagandaları	1	2 dakika 58 saniye
Yalan/yanlış haberler	1	2 dakika 39 saniye
Kendine zarar vermenin tasviri ve özendirilmesi	1	2 dakika 11 saniye
Ayrımcı söylemler	1	2 dakika 03 saniye
Reklam	1	2 dakika 28 saniye
Yetişkin içerik	1	1 dakika 58 saniye
Dijital ayak izi	1	2 dakika 39 saniye
Aşırı kullanım	1	2 dakika 32 saniye
Düzensiz uyku	1	1 dakika 56 saniye
Covid-19 da çevrimiçi risklere maruz kalınma	1	2 dakika 42 saniye
Çeşitli fiziksel sağlık problemleri	1	2 dakika 25 saniye
İyi bir dijital ebeveynin özellikleri	1	2 dakika 47 saniye
Dijital ebeveynlik stilleri	1	2 dakika 54 saniye
Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı	1	2 dakika 08 saniye
Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği	1	2 dakika 05 saniye
Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı	1	1 dakika 41 saniye
Dijital kimlik oluşturma	1	1 dakika 48 saniye
Dijital iletişim	1	2 dakika 42 saniye
Dijital iletişim araçları	1	2 dakika 16 saniye
Sosyal medya ortamları	1	2 dakika 52 saniye
Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi	1	2 dakika 56 saniye
Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri	1	2 dakika 24 saniye
Dijital vatandaşlık	1	2 dakika 28 saniye
Dijital vatandaşlığın boyutları	1	2 dakika 47 saniye
Dijital okuryazarlık nedir?	1	2 dakika 11 saniye
Dijital okuryazarlık- dijital vatandaşlık ilişkisi	1	2 dakika 32 saniye
Dijital dünyada güvenli alışveriş ve dijital bütçe	1	2 dakika 57 saniye
E-ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler	1	2 dakika 24 saniye
E-ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler ile baş etme yolları	1	2 dakika 57 saniye
Dijital haklar ve sorumluluklar	1	1 dakika 53 saniye
Dijital mahremiyet bilinci	1	2 dakika 59 saniye
Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık	1	2 dakika 02 saniye
Dijital sağlık hizmetleri	1	1 dakika 59 saniye
Toplam	45	1 saat 45 dakika 34 saniye

Şekil 3.11: Dijital öykü türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri

Şekil 3.11’de süreleri verilen dijital öykü türündeki e-içerikler içerisinde; en kısa video süresi, 1 dakika 23 saniye ve en uzun video süresi ise 3 dakika 2 saniyedir. Dijital öykü türünde toplam 45 adet e-içerik oluşturulmuştur. Tüm videoların izlenmesi, 1 saat 45 dakika 34 saniye sürmektedir.

E-Kitap Türündeki E-İçeriklerin Geliştirme Süreci

Tüm e-içeriklerin geliştirilme sürecine başlanmadan önce, içerikler listesindeki konular hakkında araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu araştırmalar sonucunda, her bir konu hakkında kelime işlemci programında içerikler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu metinler, e-içeriklerin oluşturma sürecinde kılavuz görevi görmüştür. E-kitap oluştururken daha detaylı bilgilendirilme yapılacak konuların metin içerikleri görsellerle desteklenmiştir. Her bir e-kitap için birer kapak görseli hazırlanmıştır. Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları hakkında hazırlanan e-kitap kapağı, Şekil 3.12’de sunulmuştur.

Şekil 3.12: Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları e-kitap kapağı

Şekil 3.12’de sunulan örnek görseldeki gibi e-kitabın konusuna uygun görsellerle desteklenerek e-kitap kapakları oluşturulmuştur. Türkiye’de Bilişim Hukuku hakkında hazırlanan e-kitap sayfası örneği, Şekil 3.13’te sunulmuştur.

Şekil 3.13: Türkiye’de Bilişim Hukuku hakkında hazırlanan e-kitap sayfası örneği

Şekil 3.13’te sunulan örnek görseldeki gibi konu içeriğine uygun görsellerle desteklenerek e-kitap iç sayfaları oluşturulmuştur. E-kitaba son halinin verilmesinin ardından, PDF formatına çevrilerek oluşturma süreci tamamlanmıştır. Oluşturulan e-kitap türündeki e-içeriklerin başlıkları, içerisinde yer alan konular ve sayfa sayıları ile ilgili bilgiler, Şekil 3.14’te verilmektedir.

E-Kitapların Alt Konu Başlıkları ve Sayfa Sayıları		
A Kitap Başlığı	a Alt Konu Başlıkları	Sayfa Sayısı
Bilişim Suçları	Bilişim suçları nedir ? Bilişim suçları cezaları Telif Hakkı	22
Dijital Bağımlılık	Sanal Dünyada Bağımlılık İnternet Bağımlılığı Teknoloji Bağımlılığı Oyun Bağımlılığı	13
Gizlilik El Kitabı	Gizlilik ve Mahremiyet Hakkı Donanımda Güvenlik ve Gizlilik İnternette Güvenlik ve Gizlilik Yazılımlarda Güvenlik ve Gizlilik	29
Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları	Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları Sosyal Medya Bağımlılığı Oyun Bağımlılığı Sanal Kumar Bağımlılığı İnternet Bağımlılığı Sanal Alışveriş Bağımlılığı	14
Siber Tehditler	Siber Güvenlik Siber Tehdit Çeşitleri Alınması Gereken Önlemler	13
Siber Zorbalık	Siber Zorbalık Nedir? Siber Zorbalık Çeşitleri Ebeveynlerin Alması Gereken Önlemler Siber Mağduriyet	15
Türkiye’de Bilişim Hukuku	Bilişim Hukuku Bilişim Suçları Türk Ceza Kanunu Çerçevesinde Bilişim Suçları Hükümleri	8
Hacker	Hacker Nedir? Hacker Türleri En Çok Kullanılan Hacker Programları	11
Hackerlik	Hacker Nedir? Genel Hackleme Türleri Beyaz Şapkalı Hacker Nedir?	15
Toplam		140

Şekil 3.14: E-kitap türündeki e-içeriklerin alt konu başlıkları ve sayfa sayıları

Şekil 3.14’te dağılımı gösterilen e-kitap türündeki e-içeriklerin içerisinde; sayfa sayısı en az olanı 8 sayfa, en çok olanı ise 29 sayfadır. E-kitap türünde toplam 9 adet e-içerik oluşturulmuştur. Tüm e-kitap türündeki e-içerikler okunmak istenirse okunması gereken toplam sayfa sayısı, 140 olmaktadır.

Podcast Türündeki E-içeriklerin Geliştirme Süreci

Podcast türündeki e-içerikler oluştururken daha önceden hazırlanan açıklayıcı video türündeki e-içeriklerde kullanılan metinlerden yararlanılmıştır. Bu metinlerin seslendirilmeleri yapılmıştır. Bu seslendirmeler tamamlandıca, podcast türündeki e-

içeriklerin girişlerinde kullanılacak uygun bir giriş müziği seçilmiştir. İçeriklerin başlıkları bu müzikle birleştirilerek, girişler hazırlanmıştır. Hazırlanan giriş kısmı ve içerik kısmı seslendirmeleri birleştirilmiştir. Böylece podcast türündeki e-içerikler, son halini almıştır. İçerik listesinde yer alan başlıklar ve o başlıklarda hazırlanan podcast türündeki e-içeriklerin sayısı ve süreleri, Şekil 3.15'te verilmiştir.

Podcastların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı ve Süreleri		
A Konu Başlığı	Sayı	Süresi
Dijital ebeveyn kimdir?	1	1 dakika 40 saniye
Dijital ebeveyn görev ve sorumlulukları	1	1 dakika 17 saniye
Siber zorbalık	1	2 dakika 35 saniye
Siber mağduriyet	1	1 dakika 39 saniye
Taciz-istismar	1	1 dakika 14 saniye
Nefret söylemi	1	1 dakika 38 saniye
Bilgisayar korsanlığı	1	1 dakika 45 saniye
Kumar	1	2 dakika 15 saniye
Aşırılık hareketleri propagandaları	1	1 dakika 45 saniye
Yalan/yanlış haberler	1	1 dakika 36 saniye
Kendine zarar vermenin tasviri ve özendirilmesi	1	1 dakika 26 saniye
Ayrımcı söylemler	1	1 dakika 52 saniye
Reklam	1	1 dakika 49 saniye
Yetişkin içerik	1	2 dakika 01 saniye
Dijital ayak izi	1	2 dakika 28 saniye
Aşırı kullanım	1	2 dakika 13 saniye
Düzensiz uyku	1	1 dakika 53 saniye
Covid-19 da çevrimiçi risklere maruz kalınma	1	1 dakika 56 saniye
Çeşitli fiziksel sağlık problemleri	1	2 dakika 46 saniye
İyi bir dijital ebeveynin özellikleri	1	1 dakika 48 saniye
Dijital ebeveynlik stilleri	1	1 dakika 53 saniye
Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı	1	2 dakika 15 saniye
Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği	1	2 dakika 57 saniye
Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı	1	1 dakika 34 saniye
Dijital kimlik oluşturma	1	1 dakika 14 saniye
Dijital iletişim	1	2 dakika 06 saniye
Dijital iletişim araçları	1	2 dakika 05 saniye
Sosyal medya ortamları	1	2 dakika 03 saniye
Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi	1	2 dakika 01 saniye
Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri	1	1 dakika 31 saniye
Dijital vatandaşlık	1	2 dakika
Dijital vatandaşlığın boyutları	1	2 dakika 57 saniye
Dijital okuryazarlık nedir?	1	2 dakika 16 saniye
Dijital okuryazarlık- dijital vatandaşlık ilişkisi	1	1 dakika 04 saniye
Dijital-ticaret	1	3 dakika 41 saniye
Dijital haklar ve sorumluluklar	1	2 dakika 21 saniye
Dijital mahremiyet bilinci	1	1 dakika 54 saniye
Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık	1	2 dakika 58 saniye
Dijital sağlık hizmetleri	1	2 dakika 19 saniye
Toplam	39	1 saat 22 dakika 15 saniye

Şekil 3.15: Podcast türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve süreleri

Şekil 3.15’te süreleri verilen podcast türündeki e-içeriklerin içerisinde; en kısa süreye sahip olanı, 1 dakika 04 saniye ve en uzun süreye sahip olanı ise 3 dakika 41 saniyedir. Podcast türünde toplam 39 adet e-içerik oluşturulmuştur. Tüm podcast türündeki e-içeriklerin dinlenmesi 1 saat 22 dakika 15 saniye sürmektedir.

İnfografik Türündeki E-içeriklerin Geliştirme Süreci

İnfografik türündeki e-içerikler hazırlanırken sürecin en başında içerik listesine göre yapılan araştırma içeriklerinden yararlanılmıştır. Bu içerik listesinde temel konu başlıkları içerisinde yer alan konulardaki bilgiler özetlenmiştir. Özetlenen bu bilgiler görsellerle desteklenmiştir. Dijital İletişim Araçları hakkında hazırlanan infografik görseli örneği, Şekil 3.16’da sunulmuştur.

Şekil 3.16: Dijital İletişim Araçları hakkında hazırlanan infografik görseli örneği

Şekil 3.16’da örnek görseldeki gibi konu ile ilgili uygun görsellerin ve metinlerin birleştirilmesi ile infografik türündeki e-içerikler geliştirilmiştir. İnfografik türündeki e-içeriklerin son halini almasının ardından resim ve PDF formatına çevrilmiştir. İnfografik türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve sayıları, Şekli 3.17’de verilmiştir.

İnfografiklerin Dijital Ebeveynlik Boyutlarına Göre Dağılımı ve Süreleri	
A Dijital Ebeveynlik Boyutları	— Sayısı
Dijital ebeveynliğin tanımlanması	2
Dijital etik	1
Dijital iletişim	2
Dijital okuryazarlık	2
Dijital ticaret	1
Dijital güvenlik	1
Dijital hukuk	1
Dijital sağlık	2
Toplam	12

Şekil 3.17: İnfografik türündeki e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı ve sayıları

Şekli 3.17’de dağılımı gösterilen infografik türündeki e-içeriklerin içerisinde, konuya göre en az 1 adet ve en fazla 2 adet olmak üzere infografik geliştirilmiştir. İnfografik türünde toplam 12 adet e-içerik oluşturulmuştur.

3.4.1.2. E-İçeriklerin Etkililiği Uygulama Süreci

Bu bölümde dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik geliştirilen e-içeriklerin etkililiği çalışmasının uygulama sürecine değinilmiştir.

Öntestin Uygulanması

İlk olarak katılım göstermek isteyen çocukları ortaokulda öğrenim gören ebeveynlere “Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”, “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği”nin dijital güvenlik boyutunda yer alan maddeler ve “Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği” olumsuz etkileri boyutunda yer alan maddeler çevrim-içi ortamda uygulanmıştır.

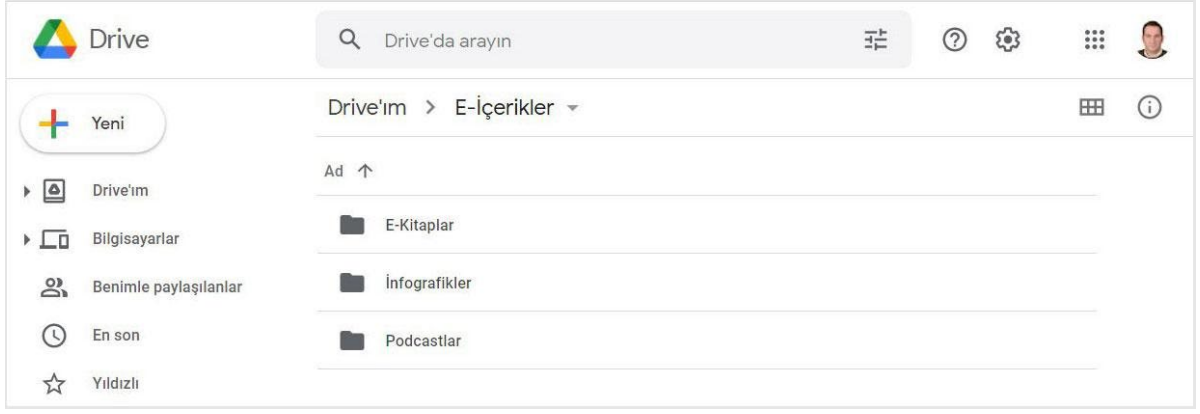
E-içeriklerin Paylaşılması

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik 39 adet açıklayıcı video, 42 adet dijital öykü, 9 adet e-kitap, 39 adet podcast ve 12 adet infografik geliştirilmiştir. Toplam 145 adet içerik üretilmiştir. Tüm e-içeriklerin ebeveynlerce incelenmesinin uzun zaman alacağı ve ebeveynlerin süreci tamamlamalarını zorlaştıracacağı öngörülmüştür. Bu nedenle, Dijital Ebeveynlik Güvenlik Boyutuna ait e-içerikler seçilerek ebeveynlerle paylaşılmıştır. Konu başlıkları ve onlarla ilgili paylaşılan e-içerik türleri, Şekil 3.18’de verilmiştir.

Paylaşılan E-İçeriklerin Konu Başlıklarına Göre Dağılımı					
A Konu Başlığı	Açıklayıcı Video	Dijital Öykü	E-Kitap	Podcast	İnfografik
Dijital ebeveyn kimdir?	1	1	0	1	1
Dijital ebeveyn görev ve sorumlulukları	1	1	0	1	0
Siber zorbalık	1	1	1	1	0
Taciz-istismar	1	1	0	1	0
Nefret Söylemi	1	1	0	1	0
Dijital ayak izi	1	1	0	1	0
Aşırı kullanım	1	1	0	1	0
Düzensiz uyku	1	1	0	1	0
İyi bir dijital ebeveynin özellikleri	1	1	0	1	0
Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı	1	1	1	1	1
Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği	1	1	0	1	0
Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı	1	1	0	1	0
Dijital iletişim	1	1	0	1	0
Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi	1	1	0	1	0
Dijital vatandaşlık	1	1	0	1	1
Dijital ticaret	1	1	0	1	1
Dijital mahremiyet bilinci	1	1	1	1	1
Toplam	17	17	3	17	5

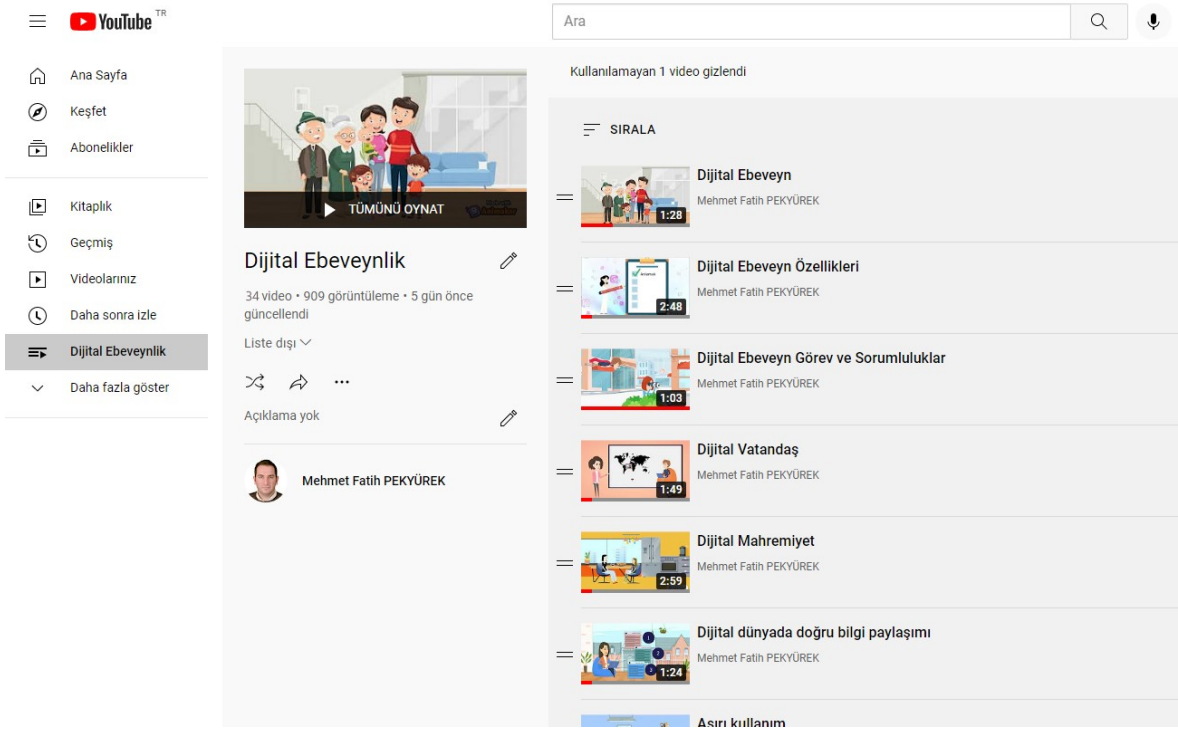
Şekil 3.18: Paylaşılan e-içeriklerin konu başlıklarına göre dağılımı

Şekil 3.18’de gösterildiği üzere çevrim-içi ortamda 17 adet açıklayıcı video, 17 adet dijital öykü, 3 adet e-kitap, 17 adet podcast ve 5 adet infografik olmak üzere toplam 59 adet e-içerik, öntesti tamamlayan ebeveynler ile paylaşılmıştır. E-kitap, podcast ve infografik türündeki e-içeriklerin paylaşım görüntüsü, Şekil 3.19’da verilmiştir.

Şekil 3.19: E-kitap, podcast ve infografik türlerindeki e-içeriklerin paylaşım görüntüsü

Şekil 3.19’da gösterildiği üzere e- kitap, podcast ve infografik türlerindeki e-içerikler, çevrim-içi olarak hizmet veren Google Drive ortamına aktarılmıştır. Katılımcıların bu ortamdaki e-içeriklere ulaşmaları için paylaşım bağlantıları gönderilmiştir. Video türündeki e-içeriklerin çevrimiçi ortamda paylaşım görüntüsü, Şekil 3.20’de verilmiştir.

Şekil 3.20: Video türündeki e-içeriklerin çevrimiçi ortamda paylaşım görüntüsü

Şekil 3.20’de gösterildiği üzere açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içerikler, çevrim-içi olarak hizmet veren YouTube ortamına aktarılmıştır. Katılımcıların bu ortamdaki e-içeriklere ulaşmaları için paylaşım bağlantıları gönderilmiştir. Çalışmalara katılanlarla çevrim-içi ortamlar kullanılarak iletişime geçilmiştir. Yine aynı ortamlar kullanılarak

içerikleri tamamlama durumları takip edilmiştir. Katılım gösteren ebeveynlerin, tüm içeriklerden yararlanması istenmiştir.

Sontestin Uygulanması

E-içeriklerin paylaşımının yapıldığı ebeveynler, içeriklerden yararlanmalarının ardından geri bildirimde bulunmuştur. Geri bildirim yapılmasının ardından çevrim-içi ortamda izlenme sayıları kontrolü yapılmıştır. Bu kontrol sonrasında ebeveynlere, “Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”nde yer alan maddeler, “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği”nin Dijital Güvenlik boyutunda yer alan maddeler, “Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği”nin Olumsuz Etkileri boyutunda yer alan maddeler ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” çevrim-içi ortamda uygulanmıştır.

3.4.2 E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulaması

Dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik geliştirilen e-içeriklerin kullanılabilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Kullanılabilirlik çalışmalarının uygulama süreci Şekil 3.21’de gösterilmektedir.

Şekil 3.21: E-içeriklerin kullanılabilirliği uygulama süreci

Şekil 3.21’de sunulduğu üzere dijital ebeveynlik yeterliklerinin artırılmasına yönelik geliştirilen açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap ve infografik türlerindeki e-içerikler, sosyal medya araçları kullanılarak katılımcılarla paylaşılmıştır. Paylaşılan e-içeriklerden yararlanmaları istenilmiş ve ardından kullanılabilirlik testleri uygulanmıştır. Kullanılabilirlik çalışmalarında video formatında olan açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirliği bir arada araştırılmıştır. Yine kullanılabilirlik çalışmalarında görsel destekli yazılı materyal formatında olan e-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirliği bir arada araştırılmıştır.

3.4.2.1. E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulama Süreci Öncesinde Yapılan Çalışmalar

E-içeriklerin kullanılabilirlik uygulama sürecine geçmeden önce ebeveynlerin yeterlilik ve farkındalıklarının geliştirilmesi için hazırlanan e-içerikler, sosyal medya ortamlarına yüklenmiştir.

3.4.2.2. E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Uygulama Süreci

Sosyal medya ortamlarına yüklenen ebeveynlerin yeterlilik ve farkındalıklarının geliştirilmesi için hazırlanan içeriklerin her birine ayrı kod numarası verilmiş ve kod numaralarının yanına içeriklere ulaşmayı sağlayacak bağlantılar belirtilerek tablolar hazırlanmıştır. Açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içerikler için hazırlanan tablodan örnek görsel Şekil 3.22’de sunulmuştur.

	A	B	C	D	E
1				Bağlantılar	
2	Konular	Kod	Dijital Öyküler	Kod	Açıklayıcı Videolar
3	Dijital ebeveyn kimdir?	D01	https://youtu.be/OC9bXXu0Q	A01	https://app.animake
4	Dijital ebeveynin görev ve sorumlulukları	D02	https://youtu.be/XwNSfBqSqo	A02	https://app.animake
5	Siber zorbalık	D03	https://youtu.be/6aZl3NkgILc	A03	https://app.animake
6	Siber mağduriyet	D04	https://youtu.be/48DI5rqlnKI	A04	https://app.animake
7	Taciz-istismar	D05	https://youtu.be/XIiw2FDrdol	A05	https://app.animake
8	Nefret söylemi	D06	https://youtu.be/C38cFMmEb2	A06	https://app.animake
9	Bilgisayar korsanlığı	D07	https://youtu.be/VdM8ok7IV38	A07	https://app.animake
10	Kumar	D08	https://youtu.be/L0nhVchiD3I	A08	https://app.animake
11	Aşırılık hareketleri propagandaları	D09	https://www.youtube.com/wa	A09	https://app.animake
12	Yalan/Yanlı haberler	D10	https://youtu.be/xzZKrLKRbz	A10	https://app.animake
13	Kendine zarar vermenin tasviri ve özendirilmesi	D11	https://youtu.be/urk667Ii60	A11	https://app.animake

Şekil 3.22: Açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin erişim bağlantıları dosya görüntüsü

Şekil 3.22’de gösterilen tablo içerisinden katılımcıların, istedikleri açıklayıcı video ve dijital öykü bağlantısını kullanarak izlemeleri istenmiştir. Bununla beraber izledikleri içeriğin bağlantısının yanında yer alan kod numarasını not ederek değerlendirme sürecinde hangi içeriği değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. E-kitap ve infografik türlerindeki e-içerikler için hazırlanan tablodan örnek görsel Şekil 3.23’de sunulmuştur.

	A	B	
1	Kod	E-Kitaplar	Bağlantısı
2	E1	Bilişim Suçları	https://drive.google.com/file/d/1j067/
3	E2	Dijital Bağımlılık	https://drive.google.com/file/d/1hAky/
4	E3	Gizlilik El Kitabı	https://drive.google.com/file/d/13Dm/
5	E4	Hacker	https://drive.google.com/file/d/1JAU/
6	E5	Hackerlik	https://drive.google.com/file/d/1wKY/
7	E6	Sanal Dünyada Bağımlılık Davranışları	https://drive.google.com/file/d/1M2f/
8	E7	Siber Tehditler	https://drive.google.com/file/d/10V8/
9	E8	Siber Zorbalık	https://drive.google.com/file/d/1AMjf/
10	E9	Türkiye'de Bilişim Hukuku	https://drive.google.com/file/d/1gVA/
11			
12	Kod	Infografikler	
13	I1	Dijital Ebeveynlik	https://drive.google.com/file/d/1Gen/
14	I2	Çevrim-içi riskler	https://drive.google.com/file/d/1k19x/
15	I3	Dijital Etik	https://drive.google.com/file/d/1dJbu/
16	I4	Dijital Güvenlik	https://drive.google.com/file/d/1-SNC/
17	I5	Dijital Hukuk	https://drive.google.com/file/d/1ZOjf/
18	I6	Dijital İletişim Araçları	https://drive.google.com/file/d/1-lAh-/
19	I7	Sosyal Medya Ortamları	https://drive.google.com/file/d/1el7q/
20	I8	Dijital Vatandaşlık	https://drive.google.com/file/d/1oRp/
21	I9	Dijital Vatandaşlık Boyutları	https://drive.google.com/file/d/1YR5/
22	I10	Dijital Dünyada Fiziksel ve Psikolojik Sağlık	https://drive.google.com/file/d/1ARq/
23	I11	Dijital Sağlık	https://drive.google.com/file/d/1hiOF/
24	I12	Dijital Ticaret	https://drive.google.com/file/d/1Mdfl/

Şekil 3.23: E-kitap ve infografik türlerindeki e-içeriklerin erişim bağlantıları dosya görüntüleri

Şekil 3.23'de gösterilen tablo içerisinde katılımcıların, istedikleri e-kitap ve infografik bağlantısını kullanarak yararlanmaları sağlanmıştır. Bununla beraber yararlandıkları içeriğin bağlantısının yanında yer alan kod numarasını not ederek değerlendirme sürecinde hangi içeriği değerlendirdiklerini belirtmeleri istenmiştir.

3.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu bölümde; araştırma kapsamında yer alan farklı aşamalardaki verilerin toplanması ve analizi süreçlerine değinilmektedir.

3.5.1 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin İçerik Listesi Verilerinin Toplanması ve Analizi

Dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesi oluşturulurken alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Alan yazın taramaları sonucunda dijital ebeveynlik yeterliliği için boyutlar ve alt başlıklar oluşturulmuştur.

3.5.2 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin Ebeveynlere Yönelik İhtiyaç Analizi Verilerinin Toplanması ve Analizi

Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına olan ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla ebeveynlere çevrim-içi ortamda “Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu” uygulanmıştır. Elde edilen nicel verilerin betimsel analizi (aritmetik ortalama ve standart sapma), SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.5.3 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin İçerik Listesinin Uzman Görüşleri Verilerinin Toplanması ve Analizi

Dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesi için çevrim-içi ortamda uzmanların görüşleri alınmıştır. Elde edilen nicel verilerin betimsel analizi (aritmetik ortalama ve standart sapma), SPSS 22 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.5.4 Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutlarına İlişkin Geliştirilen E-içeriklerin Uzman Görüşleri Verilerinin Toplanması ve Analizi

Son hali verilen içerik listesine göre geliştirilen e-içerikler için çevrim-içi ortamda uzmanların görüşleri alınmıştır. Elde edilen nicel verilerin betimsel analizi (aritmetik ortalama ve standart sapma), SPSS 22 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.5.5 Geliştirilen E-İçeriklerin Etkililiği Verilerinin Toplanması ve Analizi

Katılımcılara veri toplama araçları çevrim-içi ortamda uygulanmıştır. Araştırma kapsamında nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Nicel veriler; “Ebeveyn Bilgi Formu”, “Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği”, “Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği”nin Dijital Güvenlik boyutunda yer alan maddeler ve “Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği”nin Olumsuz Etkileri boyutunda yer alan maddeler ile elde edilmiştir. Nitel veriler ise “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile elde edilmiştir. Tüm nicel verilere, SPSS 22 programı kullanılarak Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır.

3.5.6 Geliştirilen E-İçeriklerin Kullanılabilirliği Verilerinin Toplanması ve Analizi

Katılımcılara veri toplama araçları çevrim-içi ortamda uygulanmıştır. Araştırma kapsamında nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Nicel veriler; açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin kullanılabilirliği için “Video Kullanılabilirlik Testi”, e-kitap ve infografik türündeki e-içeriklerin kullanılabilirliği için “Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi” uygulanarak elde edilmiştir. Nitel veriler ise kullanılabilirlik testleri içerisinde yer alan açık uçlu sorular kullanılarak toplanmıştır. SPSS 22 programı kullanılarak nicel verilerin betimsel analizi (aritmetik ortalama ve standart sapma) gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Alanyazın taramaları doğrultusunda dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesinde neler yer almaktadır?” şeklinde belirlenmiştir. İçerik listesi belirlenme aşamasında alanyazın taramaları gerçekleştirilmiştir. Dijital ebeveynlik yeterliliği için 7 boyut olduğu tespit edilmiştir.

Dijital ebeveynlik yeterliliği boyutlarının belirlenmesinin ardından her bir boyutta yer alması gereken alt konu başlıkları, yine alanyazın taramaları ile tespit edilmiştir. Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.1’de sunulmuştur.

A	Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak
Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması	Dijital ebeveyn kimdir?	Livingstone vd. (2011) Livingstone vd. (2018) Yaman (2018)
	Dijital ebeveynin görev ve sorumlulukları	Nikken ve Jansz (2014) Livingstone vd. (2011) Livingstone vd. (2018) Yaman (2018)
	Çevrim-içi Ortamlardaki Çocukları Bekleyen Risk, Tehditler ve Çözüm Önerileri	Nikken ve Jansz (2014) Livingstone vd. (2011) Lupton vd. (2016) Livingstone vd. (2018) Yaman (2018)
	İyi bir Dijital Ebeveynin Özellikleri	Livingstone vd. (2011) Livingstone vd. (2018) Yaman (2018)
	Dijital Ebeveynlik Stilleri	Nikken ve Jansz (2014) Livingstone vd. (2011) Livingstone vd. (2018) Yaman (2018)

Şekil 4.1: Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması alanyazın taramaları

Şekil 4.1’e göre Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 5 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital Etik boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.2’de sunulmuştur.

A	Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak
Dijital Etik	Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği	Livingstone vd. (2011) Lupton vd. (2016) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital kimlik oluşturma	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)
	Dijital ayak izi	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)

Şekil 4.2: Dijital Etik alanyazın taramaları

Şekil 4.2’ e göre Dijital Etik boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 5 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital İletişim boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.3’ te sunulmuştur.

A	Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak
Dijital İletişim	Dijital iletişim araçları	Livingstone vd. (2011) Nikken ve Jansz (2014) Lupton vd. (2016) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Sosyal medya ortamları	Livingstone vd. (2011) Nikken ve Jansz (2014) Lupton vd. (2016) Yaman (2018)

Şekil 4.3: Dijital İletişim alanyazın taramaları

Şekil 4.3’ e göre Dijital İletişim boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 2 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital Okuryazarlık boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.4’ te sunulmuştur.

A Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak	
Dijital Okuryazarlık	Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)
	Dijital vatandaşlık	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)
	Dijital vatandaşlığın boyutları	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)

Şekil 4.4: Dijital Okuryazarlık alanyazın taramaları

Şekil 4.4'e göre Dijital Okuryazarlık boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 4 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital Ticaret boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.5'te sunulmuştur.

A Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak	
Dijital Ticaret	Dijital dünyada güvenli alışveriş ve dijital bütçe	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	e- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)
	e- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler ile baş etme yolları	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)

Şekil 4.5: Dijital Ticaret alanyazın taramaları

Şekil 4.5'e göre Dijital Ticaret boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 3 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital Güvenlik boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.6'da sunulmuştur.

A Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak	
Dijital Güvenlik	Dijital haklar ve sorumluluklar	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital Hukuk	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital mahremiyet bilinci	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)

Şekil 4.6: Dijital Güvenlik alanyazın taramaları

Şekil 4.6'ya göre Dijital Güvenlik boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında, 3 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Dijital Sağlık boyutu içerisinde yer alan alt konu başlıkları ve bunların belirlenmesinde kullanılan alanyazın taramaları, Şekil 4.7'de sunulmuştur.

A	Dijital Ebeveynlik Yeterlikleri ve Boyutları	Kaynak
Dijital Sağlık	Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018) Yaman vd. (2019)
	Dijital sağlık hizmetleri	Livingstone vd. (2011) Yaman (2018)

Şekil 4.7: Dijital Sağlık alanyazın taramaları

Şekil 4.7'ye göre Dijital Sağlık boyutu üzerine alanyazın incelendiğinde, bu boyut kapsamında 2 alt konu başlığının yer aldığı görülmektedir. Tüm bu alanyazın taramaları sonucunda dijital ebeveynlik yeterliliği üzerine içerik listesi oluşturulurken ana çerçevede yer alacak konu başlıkları; Livingstone vd. (2011) ve Yaman (2018) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Ardından dijital ebeveynlik yeterliliği üzerine içerik listesindeki her bir boyut kapsamında yer alan alt konu başlıkları oluşturulurken; Nikken ve Jansz (2014), Lupton vd. (2016) ve Livingstone vd. (2018) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Tüm bu çalışmalar ışığında dijital ebeveynlik yeterliliği üzerine boyutlar ve bu boyutlar kapsamındaki alt konu başlıkları belirlenmiştir. Son olarak, tüm bunlar içerik listesi haline getirilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Ebeveynlere yönelik yapılacak ihtiyaç analizinde ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin içerik listesinde neler yer almaktadır?” şeklinde belirlenmiştir. İçerik listesinin oluşturulmasının ardından çalışmanın hedef kitlesi olan ebeveynlerin, ihtiyaç duydukları dijital ebeveynlik yeterliklerinin ve boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bunun için ebeveynlere “Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu” uygulanmıştır. Bu formun hazırlanmasında Livingstone vd. (2018)'nin dijital ebeveynlik yeterlikleri ile ilgili kuramsal çerçeveden faydalanılmıştır. Bu formda yer alan maddeleri ebeveynler “1-Hiç ihtiyacım yok” ve “5-Çok ihtiyacım var” şeklinde 1 ile 5 arasında puanlama yaparak ihtiyaç düzeylerini belirtmişlerdir. Formda yer alan maddeler; “Dijital etik, Dijital iletişim, Dijital

güvenlik, Dijital okuryazarlık, Dijital erişim ve Dijital sağlık ve uygunluk veya dijital sağlık ve kontrol (ekran süresi)” kategorilerine göre değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İçerik listesinin tüm kategorilere göre ihtiyaç analizi sonuçları Şekil 4.8’de verilmiştir.

A Kategorisi	$\bar{x}$ Aritmetik Ortalama	σ Standart Sapma
Dijital Etik	3.25	1.30
Dijital İletişim	3.11	1.38
Dijital Güvenlik	3.27	1.30
Dijital Okuryazarlık	3.26	1.14
Dijital Erişim	3.15	1.36
Dijital Sağlık ve Uygunluk veya Dijital Sağlık ve Kontrol (Ekran süresi)	3.15	1.36

Şekil 4.8: İçerik listesinin kategorilere göre ihtiyaç analizi

Şekil 4.8’e göre içerik listesinin tüm kategorilere göre ihtiyaç analizi sonuçları incelendiğinde kategoriler içerisinde en yüksek ortalamaya sahip olan Dijital Güvenlik kategorisidir ($\bar{x}=3.27$). En az ortalamaya sahip olanı ise Dijital İletişim kategorisidir ($\bar{x}=3.11$). Bu sonuçlara bakıldığında; ebeveynlerin en çok Dijital Güvenlik konusunda, en az Dijital İletişim konusunda ihtiyaçları olduğu görülmüştür. Dijital Etik kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.9’da gösterilmiştir.

A Kategori	a İlgili Maddeler	$\bar{x}$ Aritmetik Ortalama	σ Standart Sapma
Dijital Etik	2. Teknolojiyi bilinçli kullanmada çocuğuma rol model olmaya	3.36	1.379
	6. Çocuğuma ihtiyaç duyduğum bir bilgi ya da içerikle ilgili güvenilir bilgiye İnternet ortamında nasıl ulaşabileceğiyle ilgili rehberlik etmek için öğrenmeye	3.13	1.415

Şekil 4.9: Dijital Etik maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.9’a göre, Dijital Etik kategorisinde yer alan 2. maddenin aritmetik ortalamasının 3.36 ve 6. maddenin aritmetik ortalamasının 3.13 olduğu görülmüştür. Dijital İletişim kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.10’da gösterilmiştir.

A Kategori	a İlgili Maddeler	$\bar{x}$ Aritmetik Ortalama	σ Standart Sapma
Dijital İletişim	22. Çocuğumun dijital ortamdaki ilişki ve etkileşimlerin günlük yaşamdan nasıl farklılaştığı konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye	3.11	1.383

Şekil 4.10: Dijital İletişim maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.10'a göre, Dijital İletişim kategorisinde yer alan 22. maddenin aritmetik ortalamasının 3.11 olduğu görülmüştür. Dijital Erişim kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.11'de gösterilmiştir.

A	Kategori	a	İlgili Maddeler	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Dijital Erişim		5. Çocuğumun eğitimini desteklemek için hangi teknolojik kaynak ve araçları kullanabileceğim konusunda bilgi edinmeye	3.25		1.404	
			9. Çocuğumun EBA (eğitim bilişim ağı) üzerinden gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmesi gereken etkinlikleri takip edebilme konusunda bilgi edinmeye	3.04		1.453	

Şekil 4.11: Dijital Erişim maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.11'e göre, Dijital Erişim kategorisinde yer alan 5. maddenin aritmetik ortalamasının 3.25 ve 9. maddenin aritmetik ortalamasının 3.04 olduğu görülmüştür. Dijital Güvenlik kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.12'de gösterilmiştir.

A	Kategori	a	İlgili Maddeler	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Dijital Güvenlik		7. Çocuğumun bir dijital içeriğın (web sayfası, e-posta, uygulama, oyun vb.) güvenli olup olmadığını tespit etmesine yardımcı olma konusunda bilgi edinmeye	3.25		1.493	
			8. Çocuğumun dijital güvenliğini sağlamak için neler yapmam gerektiğini bilmeye	3.35		1.377	
			12. İnternette çocuğumun karşılaşma olasılığı olan olası tehditleri nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye	3.33		1.454	
			13. İnternet ortamındaki tehlikelerden çocuğumu nasıl koruyacağımı bilmeye	3.24		1.503	
			14. İnternet ortamındaki tehlikelere karşı çocuğumu nasıl bilinçlendirebileceğimi öğrenmeye	3.20		1.471	
			16. Dijital ortamlarda (İnternet, sosyal medya, dijital oyunlar vb.) mahremiyet ve önemi konusunda çocuğuma rol model olma ve rehberlik etmek için bilgi edinmeye	3.13		1.552	
			17. Çocuğumun dijital ortamlarda karşılaşacağı riskleri nasıl takip edebileceğimle ilgili bilgi edinmeye	3.11		1.449	
			19. Çocuğumda çevrimiçi ortamlarda paylaşım yaparken nelere dikkat etmesi gerektiği ile ilgili farkındalık oluşturmak için bilgi edinmeye	3.22		1.499	
			20. Çocuğuma çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgilerin güvenliğini önemi konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye	3.36		1.379	
			23. Çocuğumun sorunlu teknoloji kullanımı alışkanlıkları (Oyun bağımlılığı, İnternet bağımlılığı, ekranlar başında uzun süre geçirme vb.) ve siber tehditle karşılaşması durumunda kimlere ya da hangi kurumlara başvurabileceğimi bilmeye	3.53		1.476	

Şekil 4.12: Dijital Güvenlik maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.12'ye göre, Dijital Güvenlik kategorisinde yer alan 7. maddenin aritmetik ortalamasının 3.25, 8. maddenin aritmetik ortalamasının 3.35, 12. maddenin aritmetik ortalamasının 3.33, 13. maddenin aritmetik ortalamasının 3.24, 14. maddenin aritmetik ortalamasının 3.20, 16. maddenin aritmetik ortalamasının 3.13, 17. maddenin aritmetik

ortalamasının 3.11, 19. maddenin aritmetik ortalamasının 3.22, 20. maddenin aritmetik ortalamasının 3.36 ve 23. maddenin aritmetik ortalamasının 3.53 olduğu görülmüştür. Dijital Okuryazarlık kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.13'te gösterilmiştir.

A	Kategori	a	İlgili Maddeler	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
Dijital Okuryazarlık		1.	Karşılaştığım yeni bir durumun ne olduğunu öğrenmek için teknoloji kullanmaya	3.51		1.345	
		3.	Çocuğumun karşılaştığı teknoloji temelli sorunları çözmeye	3.22		1.343	
		15.	Çocuğumun İnternette gezinirken bıraktığı dijital ayak izler ve bunun önemi ile ilgili bilgi edinmeye	3.11		1.423	
		21.	Çocuğumun çevrimiçi ortamda gerçekleştirdiği öğrenme, eğlence vb. aktivitelerini düzenlemek için nasıl bir yol izlemem gerektiği konusunda bilgi edinmeye	2.96		1.478	
		25.	Çocuğumun İnternette ulaştığı herhangi bir bilginin doğru olup olmadığını tespit etmesi için rehberlik etme konusunda bilgi edinmeye	3.49		1.332	

Şekil 4.13: Dijital Okuryazarlık maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.13'e göre, Dijital Okuryazarlık kategorisinde yer alan 1. maddenin aritmetik ortalamasının 3.51, 3. maddenin aritmetik ortalamasının 3.22, 15. maddenin aritmetik ortalamasının 3.11, 21. maddenin aritmetik ortalamasının 2.96 ve 25. maddenin aritmetik ortalamasının 3.49 olduğu görülmüştür. Dijital Sağlık ve Uygunluk kategorisinde yer alan maddelerin ihtiyaç analizi sonuçları, Şekil 4.14'de gösterilmiştir.

A	Kategori	a	İlgili Maddeler	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
Dijital Sağlık ve Uygunluk veya Dijital Sağlık ve Kontrol (Ekran süresi)		4.	Çocuğumun günlük eğitim, eğlence vb. etkinlikleri için çeşitli teknolojilerle ne kadar zaman harcamasının uygun olduğunu bilmeye	3.40		1.486	
		10.	Çocuğumun günlük teknolojik aygıtlarla geçireceği sürenin uygunluğunu belirleyebilmeye	2.98		1.509	
		24.	Çocuğumu, dijital oyun bağımlılığı ya da İnternet bağımlılığı gibi problemleri teknoloji kullanımı alışkanlıklarından korumak için önleyici olarak neler yapabileceğimi öğrenmeye	3.45		1.501	
		11.	Çocuğumun (TV, YouTube, Netflix vb. yollarla) takip ettiği medya içeriklerinin yaşına uygunluğu konusunda bilgi edinmeye	2.93		1.574	
		18.	Çocuğumun oynadığı dijital oyunların onun yaşına uygunluğunu nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye	3.16		1.537	

Şekil 4.14: Dijital Sağlık ve Uygunluk maddelerinin ihtiyaç analizi

Şekil 4.14'e göre, Dijital Sağlık ve Uygunluk kategorisinde yer alan 4. maddenin aritmetik ortalamasının 3.40, 10. maddenin aritmetik ortalamasının 2.98, 24. maddenin aritmetik ortalamasının 3.45, 11. maddenin aritmetik ortalamasının 2.93 ve 18. maddenin aritmetik ortalamasının 3.16 olduğu görülmüştür.

Tüm analiz sonuçları incelendiğinde; ebeveynlerin en çok ihtiyaç duydukları maddenin, “Çocuğumun sorunlu teknoloji kullanımı alışkanlıkları (Oyun bağımlılığı, İnternet bağımlılığı, ekranlar başında uzun süre geçirme vb.) ve siber tehditle karşılaşması durumunda kimlere ya da hangi kurumlara başvurabileceğimi bilmeye” olduğu görülmüştür. ($\bar{x}$ =3.53). Ebeveynlerin en az ihtiyaç duydukları maddenin, “Çocuğumun (TV, YouTube, Netflix vb. yollarla) takip ettiği medya içeriklerinin yaşına uygunluğu konusunda bilgi edinmeye” olduğu görülmüştür ($\bar{x}$ =2.93). Madde standart sapmalarına bakıldığında ise ebeveyn görüşlerinin çok fazla değişkenlik göstermediği söylenebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Uzmanların görüşleri doğrultusunda ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin oluşturulan içerik listesinin nihai halinde neler yer almaktadır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu amaçla; alanyazın taramaları sonucunda oluşturulan içerik listesi için Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri alanından 5, Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanından 2 ve Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanından 2 uzman olmak üzere toplam 9 uzmanın görüşleri istenmiştir.

Buna yönelik içerikler hakkında uzmanlardan “uygun”, “uygun değil” ve “düzeltilebilir” şeklinde görüşleri belirtmeleri ve 1 ile 5 arasında içerikleri derecelendirmeleri de istenmiştir. Uzmanların ek görüşlerini belirtebilmeleri için “eklemek istedikleriniz” ve “önerileriniz” şeklinde formda boş alan sağlanmıştır.

Uzmanlar tarafından içerik listesi hakkında gelen görüşlerin analiz sonuçları iki kısımda sunulmuştur. İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının birinci kısmı, Şekil 4.15'te sunulmuştur.

A	Konu Başlığı	a	Alt Başlık	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması		Dijital ebeveyn kavramı, Dijital ebeveynin rolleri, görev ve sorumlulukları, Çevrim-içi ortamlardaki çocukları bekleyen risk, tehditler ve çözüm önerileri, Dijital ebeveynlik stilleri	3.29		1.286	
	Dijital Etik		Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı, Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği, Dijital dünyada doğru bilgiye ulaşma ve paylaşma, Dijital ayak izi	3.40		1.328	

Şekil 4.15: İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının birinci kısmı

Şekil 4.15’te yer alan konu başlıklarının aritmetik ortalamaları, uzmanların genel görüşlerini ifade etmektedir. Konu başlıklarından elde edilen aritmetik ortalamaların, 3.29 ve 3.40 olduğu görülmektedir. İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının ikinci kısmı, Şekil 4.16’da sunulmuştur.

A	Konu Başlığı	a	Alt Başlık	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Dijital Okuryazarlık		Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi, Dijital vatandaşlık, Dijital vatandaşlık boyutları	3.29		1.301	
	Dijital Güvenlik		Dijital haklar ve sorumluluklar, Dijital hukuk, Dijital mahremiyet bilinci	3.38		1.269	
	Dijital Sağlık		Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık, Dijital sağlık hizmetleri	3.51		1.215	

Şekil 4.16: İçerik listesi uzman görüşü analiz sonuçlarının ikinci kısmı

Şekil 4.16’da yer alan konu başlıklarının aritmetik ortalamaları, uzmanların genel görüşlerini ifade etmektedir. Konu başlıklarından elde edilen aritmetik ortalamaların 3.29, 3.38 ve 3.51 olduğu görülmektedir. İçerik listesinde yer alan tüm konulardan elde edilen aritmetik ortalamaların 3.29 ile 3.51 arasındadır. Bu ortalama değerlerine bakıldığında uzmanların, içerik listesini “orta düzeyde uygun” buldukları anlaşılmaktadır.

Bu verilerin yanında, nitel veriler de elde edilmiştir. Uzmanlarca her içerik için ekleme çıkarma, düzeltme ve içeriklerin nasıl aktarılması gerektiğine dair öneriler de alınmıştır. Dijital ebeveynlik tanımlanması konusunun altında dijital kimliğin ne olduğu, nasıl oluşturulduğu, çocukların dijital kimliği, çocukların dijital ortamda sosyalleşmesi ve kültürlenmesinin kişiliklerine ve karakterlerine etkisi, çocuk psikolojisine uygun iletişim kurulması ile ilgili bilgilerin eklenmesini önermişlerdir. Aynı konu içerisinde yer alan alt

boyutların arasındaki farklarının ve birbirleriyle ilişkilerinin anlaşılır bir biçimde açıklanması gerektiğini de söylemişlerdir.

Uzmanlar, dijital etik konusunda kişilerin verilerinin önemine değinilmesi gerektiğini ve dijital erişim konusunun genişletilmesini belirtmişlerdir. Diğer içeriklerin dijital okuryazarlık yeterliliğinin artırılması amacıyla kullanılacağından, dijital okuryazarlık konusunun ya çıkarılmasını ya da güçlendirilmesini önermişlerdir. Dijital ortamlarda zaman yönetimi ve öz-kontrol becerisinin dijital okuryazarlığa eklenmesini söylemişlerdir. Dijital güvenlik konusunun önemini ifade etmişlerdir. Bu konuda çocukların istismarının engellenmesini ayrıca belirtmişler ve tüm konu içeriklerinde bilgilendirme üzerinde durulmasını vurgulamışlardır. Dijital sağlık konusunda, çocukların sevgi, ait olma, yalnız bırakılmama gibi ihtiyaçlarının karşılanmadığında, dijital araçlara yöneldiği bilgisinin verilmesi ve bu konuda ebeveynlerin uyarılması gerektiğini söylemişlerdir. İçeriklerin aktarılmasında gerçek yaşam ile uyumlu bir şekilde ebeveyn hayatlarıyla ilişkili bir şekilde olması gerektiğini söylemişlerdir. Yine içeriklerde ebeveynlerce hayatlarına kolayca katabilecekleri uygulamaların bilgilerine ağırlık verilmesi ve teorik bilgiye boğulmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri ve boyutlarına ilişkin oluşturulan e-içeriklerin nihai haline yönelik uzmanların görüşleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu kapsamda geliştirilen e-içeriklerin, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri alanından 5 uzman ve Hayat Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi alanında 1 uzman olmak üzere toplam 6 uzman tarafından değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Uzmanlardan içerikleri çoklu ortam öğrenme prensiplerine göre “N/A: Bu ilke bu içerikte uygulanamaz”, “0 Puan: Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye aykırı hareket edilmiştir”, “1 Puan: Çoklu ortamın sadece bazı kısımlarda bu ilkeye uygun tasarımlara rastlanmaktadır”, “2 Puan: Çoklu ortamın genelinde bu ilkeye uyulmuş ancak aykırı durumlarda bulunmaktadır” ve “3 Puan: Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye uygun tasarım kullanılmıştır” şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Bunlara ek olarak, uzmanlardan varsa ek görüş ve önerilerini de belirtmeleri de istenmiştir. E-kitap türündeki e-içerikler hakkında gelen uzman görüşlerinin analiz sonuçları, Şekil 4.17’de sunulmuştur.

A Çoklu Ortam Öğrenme Prensibi	$\bar{x}$ Aritmetik Ortalama	σ Standart Sapma
Ön Öğretim İlkesi	2.3333	0.5164
Çoklu Ortam Prensibi	2.00	1.09545
Dikkat İlkesi	2.1667	0.40825
Tutarlılık İlkesi	2.50	0.54772
Konumsal Yakınlık İlkesi	2.6667	0.5164
Parçalara Ayırma İlkesi	2.6667	0.5164
Kişiselleştirme	1.1667	1.32916
Bitişiklik İlkesi	2.1667	1.16905

Şekil 4.17: E-kitap türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları

Şekil 4.17’de yer alan e-kitap türündeki e-içeriklerin analiz sonuçlarına göre, bir ilke harici ortalamalar 2’nin üzerindedir. En yüksek puanın 3 olduğu düşünüldüğünde e-kitap türündeki e-içeriklerin, çoklu ortam öğrenme ilkelere uyularak tasarlandığı fakat bazı eksikliklerin olduğu görüşüne varılmıştır. Nitel veriler değerlendirildiğinde; uzmanlar, az da olsa imla hataları olduğu görüşünde bulunmuştur. Bununla beraber uzmanlar, yazı boyutlarının düzenlenebileceği ve ailelerin çocukları ile uygulayabileceği etkinliklerin de eklenebileceği önerisinde de bulunmuştur. İnfografik türündeki e-içerikler hakkında gelen uzman görüşlerinin analiz sonuçları, Şekil 4.18’de sunulmuştur.

A Çoklu Ortam Öğrenme Prensibi	$\bar{x}$ Aritmetik Ortalama	σ Standart Sapma
Ön Öğretim İlkesi	1,8333	1,16905
Çoklu Ortam Prensibi	2,1667	0,40825
Dikkat İlkesi	2,50	0,54772
Tutarlılık İlkesi	2,50	0,83666
Konumsal Yakınlık İlkesi	2,3333	1,21106
Parçalara Ayırma İlkesi	2,8333	0,40825
Kişiselleştirme	2,1667	1,16905
Bitişiklik İlkesi	2,6667	0,5164

Şekil 4.18: İnfografik türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları

Şekil 4.18’de yer alan infografik türündeki e-içeriklerin analiz sonuçlarına göre; bir ilkenin ortalaması 1.8333 ve geri kalanların ortalamaları ise 2’nin üzerindedir. En yüksek puanın 3 olduğu düşünüldüğünde infografik türündeki e-içeriklerin, çoklu ortam öğrenme ilkelere uyularak tasarlandığı fakat bazı eksikliklerin olduğu görüşüne varılmıştır. Nitel veriler değerlendirildiğinde; uzmanlar, az da olsa imla hataları olduğu görüşünde bulunmuştur. Bununla beraber uzmanlar, yazı miktarının azaltılabileceği önerisinde de bulunmuştur. Uzmanlar tarafından açıklayıcı video türündeki e-içerikler hakkında gelen görüşlerin analiz sonuçları, Şekil 4.19’da sunulmuştur.

A	Çoklu Ortam Öğrenme Prensibi	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Ön Öğretim İlkesi	2.3333		1.21106	
	Çoklu Ortam Prensibi	3.00		0.00	
	Dikkat İlkesi	2.8333		0.40825	
	Tutarlılık İlkesi	3.00		0.00	
	Zamansal Yakınlık İlkesi	2.8333		0.40825	
	Konumsal Yakınlık İlkesi	2.8333		0.40825	
	Modality (Hikayeleme-Biçim) İlkesi	3.00		0.00	
	Redundancy (Fazlalık, Gereksizlik) İlkesi	2.8333		0.40825	
	Parçalara Ayırma İlkesi	2.8333		0.40825	
	Ses İlkesi	2.8333		0.40825	
	Resim İlkesi	3.00		0.00	
	Kişiselleştirme	2.6667		0.5164	
	Bitişiklik İlkesi	3.00		0.00	

Şekil 4.19: Açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları

Şekil 4.19’da yer alan açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin analiz sonuçlarına göre, ortalamalar tüm ilkelere 2,5’in üzerindedir. En yüksek puanın 3 olduğu düşünüldüğünde açıklayıcı video türündeki e-içeriklerin, çoklu ortam öğrenme ilkelere uyularak tasarlandığı görüşüne varılmıştır. Nitel veriler değerlendirildiğinde; uzmanlar etkili ve anlaşılır olduğu görüşünde bulunmuştur. Uzmanlar tarafından dijital öykü türündeki e-içerikler hakkında gelen görüşlerin analiz sonuçları, Şekil 4.20’de sunulmuştur.

A	Çoklu Ortam Öğrenme Prensibi	$\bar{x}$	Aritmetik Ortalama	σ	Standart Sapma
	Ön Öğretim İlkesi	1.1667		1.32916	
	Çoklu Ortam Prensibi	3.00		0.00	
	Dikkat İlkesi	3.00		0.00	
	Tutarlılık İlkesi	3.00		0.00	
	Zamansal Yakınlık İlkesi	3.00		0.00	
	Konumsal Yakınlık İlkesi	3.00		0.00	
	Modality (Hikayeleme-Biçim) İlkesi	3.00		0.00	
	Redundancy (Fazlalık, Gereksizlik) İlkesi	3.00		0.00	
	Parçalara Ayırma İlkesi	3.00		0.00	
	Ses İlkesi	3.00		0.00	
	Resim İlkesi	3.00		0.00	
	Kişiselleştirme	3.00		0.00	
	Bitişiklik İlkesi	3.00		0.00	

Şekil 4.20: Dijital öykü türündeki e-içeriklerin uzman görüşü analiz sonuçları

Şekil 4.20’de yer alan dijital öykü türündeki e-içeriklerin analiz sonuçlarına göre, ortalamalar ön öğretim ilkesi haricinde tüm ilkelere 3’tür. En yüksek puanın 3 olduğu düşünüldüğünde dijital öykü türündeki e-içeriklerin, çoklu ortam öğrenme ilkelere uyularak tasarlandığı ancak az da olsa eksik olduğu görüşüne varılmıştır. Nitel veriler

değerlendirildiğinde; uzmanlar dikkat çekici, etkili ve anlaşılır olduğu görüşünde bulunmuştur.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanı beşinci alt problemi, “E-içeriklerin uygulama sürecinde (öncesi ve sonrasında) ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlikleri, tutumları ve arabuluculuk düzeyleri ön test - son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu probleme ait betimsel istatistikler iki kısımda sunulmuştur. Betimsel istatistiklerin birinci kısmı, Tablo 4.1’de sunulmuştur.

Tablo 4.1: Dördüncü alt probleme ait betimsel istatistiklerin birinci kısmı

	Öntest		Sontest	
	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği	79.0000	15.90740	82.8667	11.55343
Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği	15.1778	4.31851	16.2889	4.79878
Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği				
Doğrudan Müdahale	26.4222	4.92899	28.1111	3.47211
Ortak Kullanım	10.1111	3.49820	11.0889	3.17535
Genel Kısıtlayıcı Müdahale	12.7111	2.62525	13.2667	2.25025
Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale	14.4889	5.17697	16.6667	3.68659
Denetim	9.8667	3.75742	11.3333	3.33712

Tablo 4.1’e göre Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin aritmetik ortalaması; öntestte 79.00, sontestte 82.8667 ve standart sapması öntestte 15.90740, sontestte 11.55343’tür. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin; aritmetik ortalaması öntestte 15.1778, sontestte 16.2889 ve standart sapması öntestte 4.31851, sontestte 4.79878’dir. Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeğinde ebeveynlere tanımlanmış 5 alt boyut bulunmaktadır.

Bu alt boyutlardan Doğrudan Müdahale alt boyutunun; aritmetik ortalaması öntestte 26.4222, sontestte 28.1111 ve standart sapması öntestte 4.92899, sontestte 3.47211'dir. Ortak Kullanım alt boyutunun; aritmetik ortalaması öntestte 10.1111, sontestte 11.0889 ve standart sapması öntestte 3.49820, sontestte 3.17535'tir. Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutunun; aritmetik ortalaması öntestte 12.7111, sontestte 13.2667 ve standart sapması öntestte 2.62525, sontestte 2.25025'tir. Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutunun; aritmetik ortalaması öntestte 14.4889, sontestte 16.6667 ve standart sapması öntestte 5.17697, sontestte 3.68659'dur. Denetim alt boyutunun; aritmetik ortalaması öntestte 9.8667, sontestte 11.3333 ve standart sapması öntestte 3.75742, sontestte 3.33712'tür. Bu probleme ait betimsel istatistiklerin ikinci kısmı, Tablo 4.2'de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Dördüncü alt probleme ait betimsel istatistiklerin ikinci kısmı

	Öntest		Sontest	
	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği	25.00	90.00	39.00	90.00
Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği	8.00	24.00	7.00	25.00
Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği				
Doğrudan Müdahale	12.00	30.00	17.00	30.00
Ortak Kullanım	3.00	15.00	4.00	15.00
Genel Kısıtlayıcı Müdahale	6.00	15.00	6.00	15.00
Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale	4.00	20.00	4.00	20.00
Denetim	3.00	15.00	3.00	15.00

Tablo 4.2'ye göre Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin öntestte minimum değeri 25.00, maksimum değeri 90.00 ve sontestte minimum değeri 39.00, maksimum değeri 90.00'dır. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin öntestte minimum değeri 8.00, maksimum değeri 24.00 ve sontestte minimum değeri 7.00,

maksimum değeri 25.00'dır. Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği rollerinde ebeveynlere tanımlanmış 5 alt boyut bulunmaktadır.

Bu alt boyutlardan Doğrudan Müdahale alt boyutunun; öntestte minimum değeri 12.00, maksimum değeri 30.00 ve sontestte minimum değeri 17.00, maksimum değeri 30.00'dır. Ortak Kullanım alt boyutunun; öntestte minimum değeri 3.00, maksimum değeri 15.00 ve sontestte minimum değeri 4.00, maksimum değeri 15.00'dır. Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutunun; öntestte minimum değeri 6.00, maksimum değeri 15.00 ve sontestte minimum değeri 6.00, maksimum değeri 15.00'dır.

Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutunun; öntestte minimum değeri 4.00, maksimum değeri 20.00 ve sontestte minimum değeri 4.00, maksimum değeri 20.00'dır. Denetim alt boyutunun; öntestte minimum değeri 3.00, maksimum değeri 15.00 ve sontestte minimum değeri 3.00, maksimum değeri 15.00'dır.

Deney öncesi ve sonrası araştırma değişkenlerinin anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		N	Fark Puanları sıra ortalaması	Toplam puan sıra ortalaması	z	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	23	16.43	378.00	-1.745	0.081
	Negatif sıra	10	18.30	183.00		
	Eşit	12				
	Toplam	45				

Tablo 4.3'e göre araştırmaya katılan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeğinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-1.745$, $p>0,05$). Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4: Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		Fark Puanları		Toplam puan			
		N	sıra ortalaması	sıra ortalaması	z	p	
Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	20	21.73	434.50	-1.258	0.209	
	Negatif sıra	17	15.79	268.50			
	Eşit	8					
	Toplam	45					

Tablo 4.4'e göre araştırmaya katılan ebeveynlerin, Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-1.258$, $p>0,05$). Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeğinde Doğrudan Müdahale, Ortak Kullanım, Genel Kısıtlayıcı Müdahale, Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale ve Denetim olmak üzere 5 alt boyut yer almaktadır ve bu boyutların ayrı ayrı analizleri gerçekleştirilmiştir. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Doğrudan Müdahale alt boyutu için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5: Doğrudan Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		Fark Puanları		Toplam puan			
		N	sıra ortalaması	sıra ortalaması	z	p	
Doğrudan Müdahale alt boyutu sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	22	14.73	324.00	-2.308	0.021	
	Negatif sıra	7	15.86	111.00			
	Eşit	16					
	Toplam	45					

Tablo 4.5'e göre araştırmaya katılanların Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Doğrudan Müdahale alt boyutundan aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($z=-2.308$, $p<0.05$). Fark

puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Sunulan e-içeriklerin ebeveynlerin Doğrudan Müdahale arabuluculuk rolüne katkı sağladığı söylenebilir. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği'nin Ortak Kullanım alt boyutu için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6: Ortak Kullanım alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		N	Fark Puanları sıra ortalaması	Toplam puan sıra ortalaması	z	p
Ortak Kullanım alt boyutu sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	27	20.80	561.50	-2.045	0.045
	Negatif sıra	13	19.88	258.50		
	Eşit	5				
	Toplam	45				

Tablo 4.6'ya göre araştırmaya katılanların Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Ortak Kullanım alt ölçeğinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($z=-2.045$, $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Sunulan e-içeriklerin ebeveynlerin Ortak Kullanım arabuluculuk rolüne katkı sağladığı söylenebilir. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutu için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7: Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		N	Fark Puanları sıra ortalaması	Toplam puan sıra ortalaması	z	p
Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutu sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	14	13.04	182.50	-0.941	0.347
	Negatif sıra	10	11.75	117.50		
	Eşit	21				
	Toplam	45				

Tablo 4.7'ye göre araştırmaya katılanların Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Genel Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutundan aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-0.941$, $p>0.05$). Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutu için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8: Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		N	Fark Puanları sıra ortalaması	Toplam puan sıra ortalaması	z	p
Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutu sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	29	18.71	542.50	-3.308	0.001
	Negatif sıra	7	17.64	123.50		
	Eşit	9				
	Toplam	45				

Tablo 4.8'e göre araştırmaya katılanların Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale alt boyutundan aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($z=-3.308$, $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Sunulan e- içeriklerin ebeveynlerin Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale arabuluculuk rolüne katkı sağladığı söylenebilir. Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Denetim alt boyutu için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları, Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9: Denetim alt boyutuna ait Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları

		N	Fark Puanları sıra ortalaması	Toplam puan sıra ortalaması	z	p
Denetim alt boyutu sontest ve öntest puanları	Pozitif sıra	25	17.72	443.00	-3.365	0.001
	Negatif sıra	7	12.14	85.00		
	Eşit	13				
	Toplam	45				

Tablo 4.9'a göre araştırmaya katılanların Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeğinin Denetim alt boyutundan aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görölmektedir ($z=-3.365$, $p<0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlenen bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görölmektedir. Sunulan e-içeriklerin ebeveynlerin Denetim arabuluculuk rolüne katkı sağladığı söylenebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi, “Geliştirilecek e-içeriklerin kullanılabilirlik düzeyi nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu probleme yönelik gerçekleştirilen çalışmada, 4 farklı türde geliştirilen e-içerik kullanılmıştır. Bu e-içerik türleri açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap ve infografiktir. Çalışma kapsamında Video Kullanılabilirlik Testi ve Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi olmak üzere iki farklı kullanılabilirlik testi kullanılmıştır.

Açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içerikler, video formatındadır. Bu nedenle bu iki türdeki e-içerikler için Video Kullanılabilirlik Testi uygulanmıştır. Bu uygulama sırasında katılımcılar, bu iki tür içeriklerden herhangi birini seçerek izlemiştir. Video formatındaki e-içerikleri izleyen katılımcılar, katılımcılar, bu iki farklı türü bir arada değerlendirmiştir. E-kitap ve infografik türündeki e-içerikler için Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi uygulanmıştır. E-kitap türündeki e-içeriklerden ve infografik türündeki e-içeriklerden yararlanan katılımcılar, bu iki farklı türü ayrı ayrı değerlendirmiştir.

Video türündeki e-içeriklerden elde edilen veriler, e-kitap türündeki e-içeriklerden elde edilen veriler ve infografik türündeki e-içeriklerden elde edilen veriler olmak üzere üç ayrı kullanılabilirlik verisi elde edilmiştir. Elde edilen bu verilerin betimsel analizi gerçekleştirilmiştir. Betimsel analizler sonucunda elde edilen bulgular, yüzdesel olarak ifade edilerek sunulmuştur. Geliştirilen açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerden elde edilen kullanılabilirlik verilerinin istatistiksel gösterimi, Tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4.10: Video kullanılabilirlik istatistikleri

Video Kullanılabilirlik Ölçeği Maddeleri	%	%	%	%	%
	1	2	3	4	5
İzlediğim içeriği seyretmesi kolaydı.	0	0	14.3	7.1	78.6
İzlediğim içeriği anlamak kolaydı.	0	0	14.3	0	85.7
İzlediğim içeriği seyretmek zaman alıcıydı.	35.7	28.6	14.3	14.3	7.1
İzlediğim içerik akılda kalıcıydı.	0	0	24.4	14.3	64.3
İzlediğim içerik faydalı bilgiler içeriyordu.	0	0	14.3	7.1	78.6
İzlediğim içeriğin süresi uygundu.	7.1	0	7.1	28.6	57.1
İzlediğim içerikteki seslendirme ve görseller birbirleri ile ilişkiydi.	0	0	14.3	14.3	71.4
İzlediğim içerikteki görseller, seslendirmeyle eşzamanlı olarak ilerliyordu.	0	0	21.4	7.1	71.4
İzlediğim içerik dikkat çekiciydi.	0	7.1	14.3	28.6	50
İzlediğim içerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim, animasyon, nesne, ses vb.) vardı.	71.4	7.1	7.1	0	14.3
İzlediğim içerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı.	71.4	7.1	0	0	21.4

Tablo 4.10'a göre araştırmaya katılan ebeveynler video formatındaki e-içerikler için izlediğim içeriği seyretmesi kolaydı ifadesini %14.3 oranında 3 ile, %7.1 oranında 4 ile ve %78.6 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içeriği anlamak kolaydı ifadesini %14.3 oranında 3 ve %85.7 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içeriği seyretmek zaman alıcıydı ifadesini %35.7 oranında 1, %26.8 oranında 2, %14.3 oranında 3, %14.3 oranında 4 ve %7.1 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerik akılda kalıcıydı ifadesini %24.4 oranında 3, %14.3 oranında 4 ve %64.3 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerik faydalı bilgiler içeriyordu ifadesini %14.3 oranında 3, %7.1 oranında 4 ve %78.6 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içeriğin süresi uygundu ifadesini %7.1 oranında 1, %7.1 oranında 3, %28.6 oranında 4 ve %57.1 oranında 5 ile

derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerikteki seslendirme ve görseller birbirleri ile ilişkiliydi ifadesini %14.3 oranında 3, %14.3 oranında 4 ve %71.4 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerikteki görseller, seslendirmeye eşzamanlı olarak ilerliyordu ifadesini %21.4 oranında 3, %7.1 oranında 4 ve %71.4 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerik dikkat çekiciydi ifadesini %7.1 oranında 2, %14.3 oranında 3, %28.6 oranında 4 ve %50 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim, animasyon, nesne, ses vb.) vardı ifadesini %71.4 oranında 1, %7.1 oranında 2, %7.1 oranında 3 ve %14.3 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, izlediğim içerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı ifadesini %71.4 oranında 1, %7.1 oranında 2 ve %21.4 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Bu probleme ait e-kitap türündeki e-içeriklerden elde edilen kullanılabilirlik verilerinin istatistiksel gösterimi, Tablo 4.11’de sunulmuştur.

Tablo 4.11: E-kitap kullanılabilirlik istatistikleri

E-kitap	%	%	%	%	%
Kullanılabilirlik	1	2	3	4	5
Ölçeği Maddeleri					
İçeriği anlamak kolaydı.	0	0	16.67	50	33.33
İçerik akılda kalıcıydı.	0	0	33.33	33.33	33.33
İçerik faydalı bilgiler içeriyordu.	0	0	0	50	50
İçerik dikkat çekiciydi.	0	0	0	66.67	33.33
İçerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim vb.) vardı.	66.67	16.67	0	16.67	0
İçerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı.	83.33	0	0	0	16.67

Tablo 4.11’e göre araştırmaya katılan ebeveynler e-kitap türündeki e-içerikler için içeriği anlamak kolaydı ifadesini %16.67 oranında 3 ile, %50 oranında 4 ile ve %33.33 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik akılda kalıcıydı ifadesini %33.33 oranında 3 ile, %33.33 oranında 4 ile ve %33.33 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik faydalı bilgiler içeriyordu ifadesini %50 oranında 4 ile ve %50 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik dikkat çekiciydi ifadesini %66.67 oranında 4 ile ve

%33.33 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik akılda kalıcıydı ifadesini %66.67 oranında 1 ile, %16.67 oranında 2 ile ve %16.67 oranında 4 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik akılda kalıcıydı ifadesini %83.33 oranında 1 ile ve %16.67 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Bu probleme ait infografik türündeki e-içeriklerden elde edilen kullanılabilirlik verilerinin istatistiksel gösterimi, Tablo 4.12’de sunulmuştur.

Tablo 4.12: İnfografik kullanılabilirlik istatistikleri

İnfografik Kullanılabilirlik Ölçeği Maddeleri	%	%	%	%	%
	1	2	3	4	5
İçeriği anlamak kolaydı.	0	0	0	50	50
İçerik akılda kalıcıydı.	0	0	0	33.33	66.67
İçerik faydalı bilgiler içeriyordu.	0	0	0	50	50
İçerik dikkat çekiciydi.	0	0	33.33	50	16.67
İçerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim vb.) vardı.	66.67	16.67	0	0	16.67
İçerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı.	66.67	0	16.67	16.67	0

Tablo 4.12’ye göre araştırmaya katılan ebeveynler infografik türündeki e-içerikler için içeriği anlamak kolaydı ifadesini %50 oranında 4 ile ve %50 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik akılda kalıcıydı ifadesini %33.33 oranında 4 ile ve %66.67 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik faydalı bilgiler içeriyordu ifadesini %50 oranında 4 ile ve %50 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerik dikkat çekiciydi ifadesini %33.33 oranında 3 ile, %50 oranında 4 ile ve %16.67 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim vb.) vardı ifadesini %66.67 oranında 1 ile, %16.67 oranında 2 ile ve %16.67 oranında 5 ile derecelendirmişlerdir. Ebeveynler, içerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı ifadesini %66.67 oranında 1 ile, %16.67 oranında 3 ile ve %16.67 oranında 4 ile derecelendirmişlerdir.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanı altıncı alt problemi, “E-içeriklere yönelik ebeveynlerin deneyimleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Yedinci alt problem doğrultusunda katılımcılara “İzlediğiniz videolarda en çok neyi beğendiniz? Beğenmediğiniz noktalar nelerdi?” sorusu yöneltilek görüşlerine başvurulmuştur.

Bu temada; video formatındaki açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin beğenilen yönlerine ilişkin görüşler, Tablo 4.13’te sunulmuştur.

Tablo 4.13: Videoların beğenilen özellikleri

Tema	Kod	f
İzlenen videoların beğenilen yönleri	Bilgi verici	12
	Anlaşılır bir dil kullanılma	6
	Akılda kalıcı olma	6
	Güncel bilgiler içermeye	3

Tablo 4.13’te yer alan ebeveyn görüşleri incelendiğinde; izledikleri videolar hakkında beğendikleri yönlerinin bilgi verici (f=12), anlaşılır bir dil kullanılma (f=6), akılda kalıcı olma (f=6) ve güncel bilgiler içermeye (f=3) olarak görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Ebeveyn görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

(E10) “Çok güzel hazırlanmış aileleri çok güzel bilgilendirilmiş.”

(E26) “Videolar gayet iyi hazırlanmış eğitici buldum.”

(E40) “Karşımıza çıkabilecek tüm sorulara cevap vermiş ve oldukça eğitici ve faydalı bir çalışma olmuş. En beğendiğim nokta; çocuklarımızı bizim istediğimiz sitelere veya oyunlara yönlendirmek yerine, onlarla onların olmayı istediği sitelerde vakit geçirmenizi ve o esnada uyarıları yapmamızın daha etkili olacağını belirtmesi gerçekten de çok doğru bir tespit olmuş.”

Bu temada; video formatındaki açıklayıcı video ve dijital öykü türlerindeki e-içeriklerin beğenilmeyen yönlerine ilişkin görüşler, Tablo 4.14’de sunulmuştur.

Tablo 4.14: Videoların beğenilmeyen özellikleri

Tema	Kod	f
İzlenen videoların beğenilmeyen yönleri	Seslendirici sayısının az olması	2
	Akıcılığın iyileştirilmesi gerekli	2

Tablo 4.14’de yer alan ebeveyn görüşleri incelendiğinde; izledikleri videolar hakkında beğenmedikleri yönlerinin seslendirici sayısının az olması (f=2) ve akıcılığın iyileştirilmesi gerekli (f=2) olarak görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Ebeveyn görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

E(21) “*Kısa bölümler halinde olması gayet güzel idi. Daha akıcı ve hızlı olması dikkati daha çok toplayabilir. Ek olarak anlatıcının diyalogları aktarırken sürekli olarak ‘ demiş ’ ifadesini kullanması ilgiyi azaltmaktadır.*”

E(38) “*Yavaş aktı, video hızını *1.75 yapmam gerekti ama animasyonlar genelde zevkliydi. Süre olarak uzun olmaması iyi olmakla birlikte sayı olarak fazla geldi. Bir de seslendirmelerde "dedi", "dedi", "dedi" yerine iki kişi tarafından karşılıklı iletişim olsaydı nasıl olurdu diye düşündüm.*”

Yedinci alt problem doğrultusunda katılımcılara “İncelediğiniz belgelerde en çok neyi beğendiniz? Beğenmediğiniz noktalar nelerdi?” sorusu da yöneltilerek ebeveyn görüşlerine başvurulmuştur.

Bu temada; infografik ve e-kitap türlerindeki e-içeriklerin beğenilen yönlerine ilişkin görüşler Tablo 4.15’te sunulmuştur.

Tablo 4.15: Belgelerin beğenilen özellikleri

Tema	Kod	f
İncelenen belgelerin beğenilen yönleri	Çocuklarımızı korumamıza katkı sağlaması	8
	Faydalı bilgiler içermesi	4
	İçeriklerin güncel olması	4

Tablo 4.15’te yer alan ebeveyn görüşleri incelendiğinde; inceledikleri belgeler hakkında beğendikleri yönlerinin çocuklarımızı korumamıza katkı sağlaması (f=8), faydalı bilgiler

içermesi (f=4) ve içeriklerin güncel olması (f=4) olarak görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Ebeveyn görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

E(3) “Ebeveyn olarak internet kullanımını sınırlandırmanın dışında bilgilendirmek de gerektiğinin farkına varmamı sağlamasını beğendim.”

E(5) “Dijital ortam kullanımında çocukları nasıl uyarmamız gerektiği ile ilgili kısımlar bizim için çok aydınlatıcıydı. Beğenmediğimiz bir nokta yok.”

E(22) “Konuları çok iyi seçmişsiniz.”

Bu temada; infografik ve e-kitap türlerindeki e-içeriklerin beğenilmeyen yönlerine ilişkin görüşler, Tablo 4.16’da sunulmuştur.

Tablo 4.16: Belgelerin beğenilmeyen özellikleri

Tema	Kod	f
İncelenen belgelerin beğenilmeyen yönleri	Grafiklerin seçimi	1
	Metinlerin seçimi	1

Tablo 4.16’da yer alan ebeveyn görüşleri incelendiğinde; inceledikleri belgeler hakkında beğenmedikleri yönlerinin, grafiklerin seçimi (f=1) ve metinlerin seçimi (f=1) olarak görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Ebeveyn görüşlerinden biri şu şekildedir:

E(31) “Grafikler ve metin daha profesyonel olabilirdi.”

Yedinci alt problem doğrultusunda katılımcılara “İncelediğiniz materyallerin iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?” sorusu da yöneltilerek ebeveyn görüşlerine başvurulmuştur.

Bu temada; tüm e-içerik türlerine yönelik önerilerine ilişkin görüşler, Tablo 4.17’de sunulmuştur.

Tablo 4.17: Materyallerin iyileştirilmesi için öneriler

Tema	Kod	f
İncelenen materyallerin iyileştirilmesi gereken yönleri	Güncel olarak devamının gelmesi	2
	Seslendirici sayısı artırılması	2

Tablo 4.17’de ebeveynlerin görüşleri incelendiğinde; inceledikleri materyaller hakkında iyileştirilmesi için önerilerinin güncel olarak devamının gelmesi (f=2) ve seslendirici sayısı artırılması (f=2) olarak görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Ebeveyn görüşlerinden biri şu şekildedir:

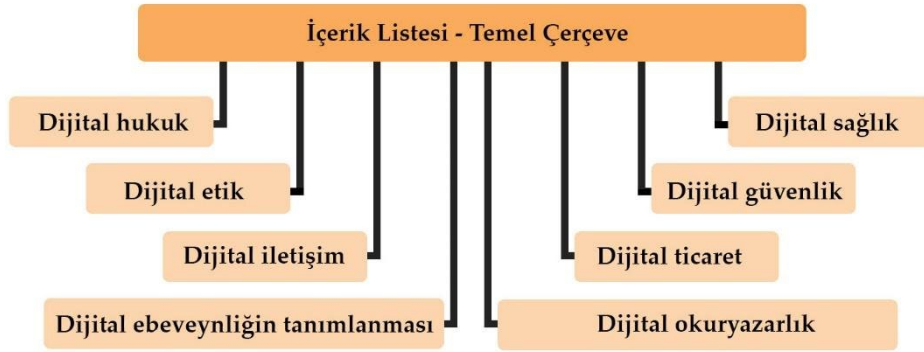
E(40) “*Seslendirmelerin karşılıklı iletişim olması iyi olabilir.*”

5. TARTIŞMA, SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda tartışmaya, sonuçlara ve önerilere değinilecektir.

5.1. Tartışma

Araştırma kapsamında öncelikle dijital ebeveynlik öz yeterliklerini arttırmaya yönelik içerik listesi oluşturma çalışmaları yürütülmüştür. İçerik listesi oluşturma sürecinde alanyazın taraması gerçekleştirilmiştir. Dijital ebeveynlik öz yeterliklerini arttırmaya yönelik içerik listesinin temel çerçevesi, Livingstone vd. (2011) ve Yaman (2018) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak çizilmiştir. Temel çerçevenin oluşturulmasının ardından ebeveynlerin bu içeriklere olan ihtiyaçlarının belirlenmesi çalışması yürütülmüştür. Bununla birlikte temel çerçeve uzmanlara sunularak görüşleri alınmıştır. İhtiyaç analizi ve uzman görüşleri doğrultusunda içerik listesinin temel çerçevesi son halini almıştır. Son halini verilen içerik listesinin temel çerçevesi, Şekil 5.1’de sunulmuştur.

Şekil 5.1: İçerik listesinin temel çerçevesi

Şekil 5.1’de yer alan içerik listesinin temel çerçevesini oluşturulan konu başlıklarının alt konu başlıklarının belirlenmesinde, Nikken ve Jansz (2014), Lupton vd. (2016) ve Livingstone vd. (2018) tarafından yapılan çalışmalar dikkate alınmıştır. Alt konu başlıklarının oluşturulması sonrasında ebeveynlerin bu içeriklere olan ihtiyaçlarının belirlenmesi için çalışma yürütülmüştür. Bunun ardından alt konu başlıklarına yönelik uzman görüşlerine başvurulmuştur. İhtiyaç analizi ve uzman görüşleri doğrultusunda içerik listesinin alt konu başlıkları son halini almıştır. Son halini verilen içerik listesinde yer alan alt konu başlıkları, Şekil 5.2’de sunulmuştur.

Dijital ebeveynliğin tanımlanması <ul style="list-style-type: none"> • Dijital ebeveyn kimdir? • Dijital ebeveynin görev ve sorumlulukları • Çevrim-içi ortamlardaki çocukları bekleyen risk, tehditler ve çözüm önerileri • İyi bir dijital ebeveynin özellikleri • Dijital ebeveynlik stilleri 	Dijital etik <ul style="list-style-type: none"> • Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı • Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği • Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı • Dijital kimlik oluşturma • Dijital ayak izi 	Dijital iletişim <ul style="list-style-type: none"> • Dijital iletişim araçları • Sosyal medya ortamları 	Dijital güvenlik <ul style="list-style-type: none"> • Dijital mahremiyet bilinci
Dijital okuryazarlık <ul style="list-style-type: none"> • Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi • Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri • Dijital vatandaşlık • Dijital vatandaşlığın boyutları • Dijital okuryazarlık nedir? • Dijital okuryazarlık • Dijital vatandaşlık ilişkisi 	Dijital ticaret <ul style="list-style-type: none"> • Dijital dünyada güvenli alışveriş ve dijital bütçe • E- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler • E- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler ile baş etme yolları 	Dijital sağlık <ul style="list-style-type: none"> • Dijital dünyada fiziksel ve psikolojik sağlık • Dijital sağlık hizmetleri 	Dijital hukuk <ul style="list-style-type: none"> • Dijital mahremiyet bilinci

Şekil 5.2: İçerik listesinin alt konu başlıkları

Şekil 5.2’de gösterilen alt konu başlıklarına göre açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, infografik ve podcast türlerindeki e-içeriklerin geliştirilme süreci başlamıştır. Bu süreçte; açıklayıcı video türünde 39 adet, dijital öykü türünde 45 adet, e-kitap türünde 9 adet, infografik türünde 12 adet ve podcast türünde 39 adet olmak üzere toplam 144 adet özgün e-içerik üretilmiştir. Bu içeriklerin çoklu ortam öğrenme prensiplerine göre değerlendirilmesi, uzmanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber geliştirilen e-içeriklerin; ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterliklerine, tutumlarına ve arabuluculuk düzeylerine etkileri araştırılmıştır. Son olarak; geliştirilen e-içeriklerin, ebeveynlerce kullanılabilirliği de incelenmiştir. Araştırma kapsamında ebeveynlerden hem nicel hem de nitel veriler elde edilmiştir.

Dijital ebeveynlik öz yeterliklerine yönelik elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesi sonucunda; ebeveynlerden elde edilen sontest ve öntest puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Ancak ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinden elde edilen sontest puanlarında bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Clarkson ve Zierl (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, e-ebeveynlik üzerine 3 yıl boyunca

oluşturulan blog ortamında ebeveynlere içerikler sunulmuştur ve bu içeriklerin ebeveynlerin becerilerine katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilerin değinilen araştırma ile farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu araştırma kapsamında üretilen içeriklerin uygulanma süresinin kısalığının, bu farkın oluşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Çocukların internet kullanımında ebeveyn arabuluculuğu düzeylerine yönelik elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesi sonucunda; ölçekte yer alan Doğrudan Müdahale, Ortak Kullanım, Özel Bir İçerik ile İlgili Kısıtlayıcı Müdahale ve Denetim alt boyutlarında ebeveynlerden elde edilen sontest ve öntest puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür. Ancak ölçeğin dijital ebeveynlik genel kısıtlayıcı müdahale alt boyutunda, ebeveynlerden elde edilen sontest ve öntest puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Nikken ve Jansz (2014) tarafından yapılan çalışmada, arabuluculukta ebeveynlerin genel kısıtlayıcı davranışlarının yaygın olduğu belirtilmiştir. Ancak bu araştırmada arabuluculuk rollerinde sadece genel kısıtlayıcı müdahalede anlamlı bir farkın olmaması yönüyle bahsi geçen çalışmayla fark göstermektedir. Livingstone vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin artması ile arabuluculuk etkinliklerinin de arttığı belirtilmiştir. Buradan hareketle ebeveynlerin arabuluculuk rollerinde görülen anlamlı farkların oluşmasında, geliştirdiğimiz içeriklerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına yönelik tutumlarından elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesi sonucunda; ebeveynlerden elde edilen sontest ve öntest puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür. Ancak ebeveynlerin çocukların teknoloji kullanımına yönelik tutumlarından elde edilen sontest puanlarında bir artış gözlemlenmiştir. Şahin-Konaş (2021) tarafından yapılan çalışmada dijital öykülerden yararlanan ebeveynlerin tutum puanlarında bir artış gözlemlenmiş ancak deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlar ile bu araştırma kapsamında e-içeriklerden yararlanan ebeveynlerden elde edilen sonuçlar, benzerlik göstermektedir.

Ebeveynlerin, geliştirilen açıklayıcı videoların ve dijital öykülerin güncel ve yeni bilgiler edinmelerine katkı sağladığı ve bu içeriklerde en çok beğendikleri özelliklerinin bilgi verici olması, anlaşılır bir dil kullanılması, akılda kalıcı olması ve güncel bilgiler içermesi olduğu görülmüştür. Alexander (2013) tarafından yapılan çalışmada, video kullanılabilirliği

incelenmiş ve son kullanıcılar, videoların anlama ve hatırlama kolaylığı sağladığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, bu araştırmadaki son kullanıcıların videolarda beğendikleri özelliklerle benzerlik göstermektedir. Bu video içeriklerinde beğenilmeyen özelliklerin ise seslendirmede kullanılan kişi azlığı ve akıcılığı ile ilgili olduğu görülmüştür.

Ebeveynlerin, geliştirilen belgelerle ilgili en çok beğendikleri özelliklerin içeriklerinin güncel olması, faydalı bilgiler içermesi ve çocuklarını korumalarına katkı sağlaması olduğu sonucuna varılmıştır. Bu belgelerin beğenilmeyen özelliklerinin ise grafik ve metin seçimi olduğu görülmüştür. Wang ve Huang (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, e-kitap arayüzlerinin kullanıcılarla iletişimde kilit görev gördüğü belirtilmiştir. Bu sonuç ve bu araştırma sonucunda da elde edilen verilerin ışığında, belgelerde grafik ve metin seçimlerinin son kullanıcılar için önemli bir unsur olduğu görülmektedir.

Ebeveynler, geliştirilen materyaller ile ilgili iyileştirilmesi gereken özelliklerin seslendirici sayısının artırılması ve güncelliğini koruyarak devam ettirilmesi olduğunu belirtmişlerdir. Şahin-Konaş (2021) tarafından yapılan çalışmada kullanılan video türünde içeriklerde son kullanıcıların seslendirmelerin iyileştirilmesi yönünde görüşleriyle, bu çalışmadaki video türünde üretilen içerikler için son kullanıcıların görüşleri aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. Bu da son kullanıcının video türündeki içeriklerde seslendirmeye önem verdikleri kriterler içerisinde olduğu söylenebilir.

5.2. Sonuçlar

Bu çalışma sonucunda, ebeveynlere yönelik dijital ebeveynlik konulu özgün ve farklı formlarda e-içerikler oluşturulmuştur. Geliştirilen e-içeriklerin kullanılabilirliği, uzmanlar ve son kullanıcılar perspektifinden incelenmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin dijital ebeveynlik yeterlilikleri, ebeveynlik tutumu ve ebeveynlik arabuluculuğu üzerinde bu e-içeriklerin etkililiği araştırılmıştır. Sonuç olarak; geliştirilen e-içeriklerin Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu ölçeğinde yer alan Doğrudan Müdahale, Ortak Kullanım, Özel Bir İçerik İle İlgili Kısıtlayıcı Müdahale ve Denetim Boyutları üzerinde etkili olduğu görülmüştür.

5.3. Öneriler

Bu bölümde; araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ışığında araştırmacılara, uygulayıcılara ve içerik geliştiricilere önerilerde bulunulmuştur.

5.3.1. Araştırmacılara Öneriler

Araştırma kapsamında bakılmayan “gelir düzeyi, meslek ve teknoloji kullanım sıklığı” gibi demografik özelliklerin dijital ebeveynlik öz yeterliliğine, arabuluculuğuna ve tutumlarına etkileri üzerinde araştırma yapılması önerilmektedir.

5.3.2. Uygulayıcılara Öneriler

Araştırma kapsamında geliştirilen açıklayıcı video, dijital öykü, e-kitap, podcast ve infografik türlerindeki e-içeriklerin, okullarda ebeveynlere yönelik verilecek eğitimlerde kullanılması önerilmektedir.

5.3.3. İçerik Geliştiricilere Öneriler

Çalışmaya katılım gösteren bireylerden bir kısmı, dijital öykü türündeki e-içeriklerin birden fazla seslendiriciyle gerçekleştirilmesi yönünde görüş beyan etmiştir. Buradan hareketle; bu tür videolar geliştirmek isteyen araştırmacılar, video geliştirme sürecinde bu görüşü dikkate almaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akmeşe, Ö.F., Erbay, H., Emiroğlu, B.G ve Kör, H. (2017). Course Content Development Platform in Distance Education. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute*, 10(2): 1521-1546.
- Alexander, K.P. (2013). The Usability of Print and Online Video Instructions. *Technical Communication Quarterly*, 22(3): 237-259.
- Avcı, M.G. ve Kıran, E. (2021). Toplumsal Değişme, Yetişkin Eğitimi ve Sosyoloji. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230): 835-856.
- Ayaz, H. (2020). Dijital Melezlerin Dijital Yurttaşlık Seviyelerinin Haber Yayılımı Bağlamında İncelenmesi. *TRT Akademi*, 6(12): 364-395.
- Batu, M. ve Güler-İplikçi, H. (2018). Yeni Medya Rahatsızlıkları: Yeni Nesil Medyaya Farklı Bir Bakış. *ICOAEF'18 IV. International Conference on Applied Economics and Finance ve Extended With Social Sciences*, Kuşadası, s. 641-655.
- Berry, R. (2006). Will the iPod kill the radio star? Profiling podcasting as radio. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 12(2): 143-162.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu. (2021). *Bilişim ve İnternet Hukuku*, <https://internet.btk.gov.tr/bilisim-ve-internet-hukuku> (03.10.2021).
- Canbek, G., ve Sağiroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1): 33-39.
- Chang, M. K., and Man Law, S. P. (2008). Factor structure for young's Internet addiction test: A confirmatory study. *Computers in Human Behavior*, 24(6): 2597-2619.
- Chua, Y.P. ve Chua, Y.P. (2017). How are e-leadership practices in implementing a school virtual learning environment enhanced?. A grounded model study. *Computers ve Education*, 109: 109-121.
- Clarkson, A. ve Zierl, L. (2018). An Online Parenting Program Grows Digital Parenting Skills and Parent-School Connection. *Journal of Extension*, 56(5): 6.
- Class Central, 2021. *The Second Year of The MOOC: A Review of MOOC Stats and Trends in 2020*, <https://www.classcentral.com/report/the-second-year-of-the-mooc> (03.10.2021).
- Cowan, P.A., Powell, D. ve Cowan, C.P. (1998). *Parenting interventions: A family systems perspective*. John Wiley ve Sons Inc., Toronto, 141 pp.
- Creswell, J.W. (2011). Controversies in mixed methods research. *The Sage handbook of qualitative research*, 4: 269-284.

- Çağiltay, K. (2018). *İnsan-Bilgisayar Etkileşimi ve Kullanılabilirlik Mühendisliği*. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 224 s.
- DataReportal (2021). *Digital 2021: Global Overview Report*, <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report> (17.10.2021).
- Durak, A. (2019). Ebeveyn Arabuluculuğunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış)*. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yaşam Boyu Öğrenme Ana Bilim Dalı, Bartın, 70 s.
- Ellis-Behnke, R., Gilliland, J., Schneider, G.E. ve Singer, D. (2003). *Educational Benefits of a Paperless Classroom Utilizing Tablet PCs*. Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts.
- Family Online Safety Institute (2021). *How to be Good Digital Parent?*, <https://www.fosi.org/how-to-be-good-digital-parent> (03.10.2021).
- Gedik, Y. (2021). Çevrimiçi Dünyada Yükselen Bir Trend: Video Pazarlama Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1): 117-157.
- Graaf, M., Knol, M.J., Totté, J.E.E., Os-Medendorp, H., Breugem, C.C. ve Pasmans, S.G.M.A. (2014). E-learning enables parents to assess an infantile hemangioma. *JAAD*, 70(5): 893-898.
- Grusec, J. (2007). *Parents Attitudes and Beliefs: Their Impact on Children's Development*. *Encyclopedia on Early Childhood Development*, <http://www.child-encyclopedia.com/documents/GrusecANGxp.pdf> (09.10.2021).
- Güvenli Web. (2021). *E-ticaret ve E-ticarette Dikkat Edilmesi Gerekenler*, <https://www.guvenliweb.org.tr/blog-detay/e-ticaret-ve-e-ticarette-dikkat-edilmesi-gerekenler> (09.04.2021).
- Hamutoğlu, N.B., Canan-Güngören, Ö.C., Kaya-Uyanık, G. ve Gür-Erdoğan, D. (2017). Dijital Okuryazarlık Ölçeği: Türkçe 'ye Uyarlama Çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1): 408- 429.
- Hasebrink, U., Livingstone, S., Haddon, L. ve Olafsson, K. (2009). *Comparing children's online opportunities and risks across Europe: Cross-national comparisons for EU Kids Online*. London School of Economics and Political Science, London, 109 pp.
- Huang, G., Li, X., Chen, W. ve Straubhaar, J.D. (2018). Fall-Behind Parents? The Influential Factors on Digital Parenting Self-Efficacy in Disadvantaged Communities. *American Behavioral Scientist*, 62(9): 1186-1206.
- ISO 9241-11 (1998). *Ergonomic requirements for office work with visual display terminals (VDTs) - Part 11: Guidance on usability*, <https://www.sis.se/api/document/preview/611299> (17.10.2021).

- İnan-Kaya, G., Mutlu-Bayraktar, D. ve Yılmaz, Ö. (2018). Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46: 149-173.
- Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de Dijital Dönüşüm ve Dijital Okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 488: 319-343.
- Karaduman, H. (2011). 6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarına etkisi ve öğrenme öğretme sürecine yansımaları. *Doktora Tezi (yayınlanmamış). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Bölümü Ana Bilim Dalı, İstanbul, 342 s.*
- Karaoğlan-Yılmaz, F.G. ve Durak, H. (2018). Examining pre-service teachers' opinions about digital story design. *Education and Information Technologies*, 23: 1277-1295.
- Karthikeyan, K., Jeya Shanmugaraja, J. ve Jayaraman, K. (2012). E-content Development on Teaching Method of Tamil B.ed Level. *International Journal of Current Research*, 4(9): 211-212.
- Kaya, H.E. (2016). *Yaşam Boyu Yetişkin Eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 244 s.
- Keser, H., Semerci, A. ve Çetinkaya, L. (2018). Dijital vatandaşlıkta güvenlik, haklar ve sorumluluklar. *Eğitim Teknolojileri Okumaları 2018*, Ed.; Akkoyunlu, B., İşman A. ve Odabaşı, H.F.; Pegem Akademi, Ankara, s. 277-290.
- Koçdar, S., Karadeniz, A., Bozkurt, A. ve Büyük K. (2017). Açık ve Uzaktan Öğrenmede Sorularla Zenginleştirilmiş Etkileşimli Video Kullanımı. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2): 93-113.
- Kollias, A. (2007). *Framework for e-Learning Contents Evaluation Position Paper*, https://www.researchgate.net/publication/228787055_Framework_for_e-Learning_Contents_Evaluation_Position_Paper (03.10.2021).
- Korat, O. ve Shamir, A. (2007). Electronic books versus adult readers: effects on children's emergent literacy as a function of social class. *Journal Of Computer Assisted Learning*, 23(3): 248-259.
- Jent, J.F., Rothenberg, W.A., Weinstein, A., Stokes, J., Barnett, M., Srivatsa, N., Dandes, E.ve Garcia, D. (2021). Comparing Traditional and Ebook-Augmented Parent-Child Interaction Therapy (PCIT): A Randomized Control Trial of Pocket PCIT. *Behavior Therapy*, 52(6): 1311-1324.
- Lim, S.S. (2016). Through the tablet glass: transcendent parenting in an era of mobile media and cloud computing. *Journal of Children and Media*, 10(1): 21-29.
- Lim, S.S. (2018). Transcendent Parenting in Digitally Connected Families: When the Technological Meets the Social. (Eds. Giovanna, Cristina Ponte ve Ana Jorge), *The*

Challenges for Families in the Digital Age, Eds.; Mascheroni, G., Ponte, C. ve Jorge, A.; Nordicom, Göteborg, pp.31-39.

- Livingstone, S., Ólafsson, K., Hesper, E.J., Lupiáñez-Villanueva, F., Veltri, G.A. ve Folkvord, F. (2017). Maximizing Opportunities and Minimizing Risks for Children Online: The Role of Digital Skills in Emerging Strategies of Parental Mediation. *Journal of Communication*, 67(1): 82-105.
- Livingstone, S., Blum-Ross, A., Pavlick, J. ve Ólafsson, K. (2018). *In the digital home, how do parents support their children and who supports them? Parenting for a Digital Future: Survey Report 1. Department of Media and Communications, The London School of Economics and Political Science, London, UK.*
- Livingstone, S. ve Haddon, L. (2008). Risky experiences for children online: Charting European research on children and the Internet. *Children & Society*, 22(4): 314-323.
- Livingstone, S. Haddon, L., Görzig, A., ve Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: the perspective of European children: full findings and policy implications from the EU Kids Online survey of 9-16 year olds and their parents in 25 countries.* London School of Economics and Political Science, London, 168 pp.
- Lowe, J. (1985). *Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış* (T., Oğuzkan, Çev.). UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Ankara.
- Lupton, D., Pedersen, S. ve Thomas, G.M. (2016). Parenting and Digital Media: From the Early Web to Contemporary Digital Society. *Sociology Compass*, 10(8): 730–743.
- Mascheroni, G. ve Ólafsson, K. (2014). *Net Children Go Mobile: Risks and Opportunities.* Università Cattolica del Sacro Cuore, Milano, 103 pp.
- Moore, J.L., Dickson-Deane, C. ve Galyen, K. (2011). E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *The Internet and Higher Education*, 14(2): 129-135.
- Mossberger, K., Tolbert, C. J. ve McNeal, R. (2008). *Digital citizenship: The internet, society, and participation.* The MIT Press, London, 217 pp.
- Nassiuma, D.K. (2000). *Survey Sampling: Theory and methods.* Nairobi University Press, Nairobi, 233 pp.
- Nikken, P. ve Jansz, J. (2014). Developing scales to measure parental mediation of young children's internet use. *Learning, Media and Technology*, 39(2): 250-266.
- OECD (2016). *Skills Matter: Further Results from the Survey of Adult Skills Country Note Turkey*, <https://www.oecd.org/turkey/Skills-Matter-Turkey.pdf> (03.10.2021).
- Paksoy, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Performans Görevlerinde Bilişim Etik Kurallarına Uyuma Durumları. *Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmamış).* Pamukkale

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Denizli, 102 s.

- Pekyürek, M.F. ve Yıldız-Durak, H. (2021). Eğitim alanında kullanılabilir görsel destekli yazılı materyallerin ve videoların kullanılabilirlik testinin geliştirilmesi. *12. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK) 16-17 Aralık 2021 / Online*, Ankara, s. 21-22.
- PIAAC (2015). *Survey of Adult Skills (PIAAC) (Database 2015)*, www.oecd.org/site/piaac/publicdataandanalysis.htm (03.10.2021).
- Raupers, P.M.(2000).Effects of accommodating learning- style preferences on long-term retention of technology training. *National Forum of Applied Educational Research Journal*, 13(2): 23-26.
- Reeves, T.C. (2000). Enhancing the worth of instructional technology research through “design experiments” and other development research strategies. *International Perspectives on Instructional Technology Research for the 21st Century*, 27: 1-15.
- Ribble, M. ve Bailey, G. (2007). *Digital citizenship in schools*. Digital citizenship in schools. Eugene, OR: International Society for Technology in Education.
- Richey, R.C., Klein, J.D., ve Nelson, W. A. (2003). Development research: Studies of instructional design and development. In *Handbook of research for educational communications and technology*, Eds.; Jonassen, D.H.; NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, pp. 1099-1130.
- Rosen, Y., ve Beck-Hill, D. (2012). Intertwining digital content and a one-to-one laptop environment in teaching and learning: Lessons from the time to know program. *Journal of Research on Technology in Education*, 44(3): 225-241.
- Sarısakal, M. N. ve Aydın, M. A. (2003). E-Ticaretin Yeni Yüzü Mobil Ticaret. *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi*, 1(3): 83-90.
- Sarıtepeci, M., ve Durak, H. (2016). Bilgi teknolojilerinin temelleri ünitesinin işlenmesinde dijital hikâye anlatımı kullanımının öğrenen motivasyonuna etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi-Journal of Research in Education and Teaching*, 5: 258-265.
- Schroeder, R. (2004). Interactive Info Graphics in Europe Added Value to Online Massmedia: A Preliminary Survey. *Journalism Studies*, 5(4): 563-570.
- Shields, M. K., ve Behrman, R. E. (2000). Children and Computer Technology: Analysis and Recommendations. *The Future of Children*, 10(2): 4-30.
- Subrahmanyam, K. ve Greenfield, P. (2008). Online Communication and Adolescent Relationships. *The Future of Children*, 8(1): 119-146.
- Şahin-Konaş, Z. (2021). Dijital Hikâye Geliştirme Etkinliklerinin Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik ve Teknoloji Kullanım Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Yüksek*

Lisans Tezi (yayınlanmamış). Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Bartın, 86 s.

- Şahin, Z. ve Yıldız-Durak, H. (2018). Yetişkinlerin hayat boyu öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde Web 2.0 teknolojilerinin kullanımıyla ilgili araştırmalardaki güncel eğilimlerle ilgili bir inceleme. *Eğitim Bilim ve Teknoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 23-34.
- TÜİK (2021). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması*, [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) (24.09.2021).
- Türel, Y.K. ve Gür, D. (2019). Ebeveynlerin Çocukların Bilişim Teknolojileri Kullanımına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1): 145 - 165.
- Uslu, N.A. ve Yıldız-Durak, H. (2022). Parental Awareness and Guidance in the Prevention of Cyberbullying: A review in terms of scale adaptation and demographic variables. *Children and Youth Services Review*, 133: 1-9.
- Wang, C.-M. ve Huang, C.-H. (2015). A study of usability principles and interface design for mobile e-books. *Ergonomics*, 58(8): 1253-1265.
- Yaman, F. (2018). Türkiye'deki Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterliklerinin İncelenmesi. *Doktora Tezi (yayınlanmamış). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Eskişehir, 107 s.*
- Yaman, F., Dönmez, O., Akbulut, Y., Kabakçı-Yurdakul, I., Çoklar, A.N. ve Güyer, T. (2019). Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199): 149-172.
- Yazar, T. (2012). Yetişkin Eğitiminde Hedef Kitle. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7: 21-30.
- Yıldız-Durak, H. (2018). Digital story design activities used for teaching programming effect on learning of programming concepts, programming self-efficacy, and participation and analysis of student experiences. *Journal of Computer Assisted Learning*, 34(6): 740-752.
- Yıldız-Durak, H. (2019). Investigation of nomophobia and smartphone addiction predictors among adolescents in Turkey: Demographic variables and academic performance. *The Social Science Journal*, 56(4): 492-517.
- Yıldız-Durak, H. (2020). Modeling of variables related to problematic internet usage and problematic social media usage in adolescents. *Current Psychology*, 39(4): 1375-1387.
- Yıldız-Durak, H. ve Durak, A. (2020). Öğretim teknolojisi ve hayat boyu öğrenme: hayat boyu öğrenme bağlamında teknoloji kullanımını ele alan tezlerde ortaya çıkan

eğilimler, fırsatlar ve zorluklar. *Öğretim Teknolojisi ve Hayat Boyu Öğrenme Dergisi*, 1(1): 88-106.

Yıldız-Durak, H. ve Sarıtepeci, M. (2020). Examination of the relationship between cyberbullying and cyber victimization. *Journal of Child and Family Studies*, 29(10): 2905-2915.

Yurdakul, İ.K., Dönmez, O., Yaman, F. ve Odabaşı, H.F. (2013). Dijital Ebeveynlik ve Değişen Roller. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(4): 883-896.

Zhang-Kennedy, L., Abdelaziz, Y. ve Chiasson, S. (2017). Cyberheroes: The design and evaluation of an interactive ebook to educate children about online privacy. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 13: 10-18.

EKLER

EK 1: Milli Eğitim Bakanlığı Uygulama İzni

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : E-49614598-605.01-18509778
Konu : Araştırma Uygulama İzni

28.12.2020

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi: a) Bartın Üniversitesi Rektörlüğü'nün 22/12/2020 tarihli ve 18273141 sayılı yazısı.
b) Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı Araştırma Uygulama İzinleri 2020/2 Nolu Genelgesi.

İlgi (a) yazı ile Bartın Üniversitesi Fen Fakültesi Bilişim Sistemleri ve Teknolojileri Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Hatice YILDIZ DURAK'ın "Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliliklerinin Artırılmasına Yönelik Bir Öneri Sisteminin Geliştirilmesi" konulu çalışmasına veri sağlamak amacıyla anket çalışması yapma izin talebine ilişkin yazı ve ekleri Başkanlığımız tarafından incelenmiştir.

Araştırmanın, yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitimin tam olarak başlamasıyla birlikte ilgili genel müdürlüklerin izni ile denetimi il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre; onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanmasına ilgi (b) Genelge doğrultusunda izin verilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Mehmet Fatih LEBLEBİCİ
Bakan a.
Başkan

Ek: Veri Toplama Araçları (16 Sayfa)

Dağıtım:
Gereği:
Bartın Üniversitesi Rektörlüğüne

Bilgi:
B Planı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Atatürk Bulvarı 06648 Kızılay/Ankara

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr>

Telefon No : 0 (312) 413 27 55

Bilgi için: Ceyla AYGÜN Koordinatör

E-Posta: sgb_arastirmaizinleri@meb.gov.tr

Unvan : Öğretmen

Kep Adresi : mcb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: Faks:3124186401

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7a20-d59f-3638-8d68-17cf kodu ile teyit edilebilir.

EK 2: Etik Kurulu İzni

T.C.
BARTIN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu
ONAY BELGESİ

Protokol No:	2020-SBB-0278
Araştırmanın Başlığı:	Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik Bir Öneri Sisteminin Geliştirilmesi
Proje Yürütücüsü:	Hatice YILDIZ DURAK
Başvuru Formunun Geliş Tarihi:	18.11.2020
Karar Tarihi:	19.11.2020
Toplantı No:	24

Başvuru dosyasında etik sorun oluşturabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmadığından 19.11.2020 tarihli ve 24 numaralı toplantıda 2020-SBB-0278 numaralı başvuruya araştırma için ETİK KURUL ONAY belgesinin verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Aslı YAZICI
Başkan

EK 3: Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim İçeriklerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu

Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim İçeriklerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu

Aşağıda eğitim sürecine rehberlik ederken bir sistemin e-içeriğinde ele alınacak içeriklerin belirlenmesi için içerikler yer almaktadır. Aşağıdaki ifadelerle ilgili görüşlerinizi 1 ve 5 rakamları (1 en düşük ve 5 en yüksek) arasında derecelendirerek, seçeneğin yanındaki kutuya “X” sembolü ile işaretleme yapınız. Lütfen her maddeyi dikkatli okuyarak bütün maddeleri işaretleyiniz.

Tema	Alt konular	1	2	3	4	5	Uygun	Uygun Değil	Düzeltilbilir	İçeriğe ilişkin uyarınız /öneriniz
Dijital Ebeveynliğin Tanımlanması	Dijital ebeveyn kimdir?									
	Dijital ebeveynin görev ve sorumlulukları									
	Çevrim-içi Ortamlardaki Çocukları Bekleyen Risk, Tehditler ve Çözüm Önerileri									
	İyi bir Dijital Ebeveynin Özellikleri									
	Dijital Ebeveynlik Stilleri									
Dijital Etik	Dijital dünyada etik değerler ve telif hakkı									
	Kişisel verilerin gizliliği ve güvenliği									
	Dijital dünyada doğru bilgi paylaşımı									
	Dijital kimlik oluşturma									

	Dijital ayakizi									
Dijital İletişim	Dijital iletişim araçları									
	Sosyal medya ortamları									
Dijital okuryazarlık	Dijital araçları kullanma ve dijital araç seçimi									
	Dijital yeterlikler/ teknoloji zengin ortamlarda problem çözme yeterlikleri									
	Dijital vatandaşlık									
	Dijital vatandaşlığın boyutları									
Dijital ticaret	Dijital dünyada güvenli alışveriş ve dijital bütçe									
	e- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler									
	e- ticaret ortamlarında karşılaşılabilecek risk ve tehditler ile baş etme yolları									
Dijital güvenlik	Dijital haklar ve sorumluluklar									
	Dijital Hukuk									
	Dijital mahremiyet bilinci									
Dijital sağlık	Dijital dünyada fiziksel ve									

	psikolojik sağlık												
	Dijital sağlık hizmetleri												
Ekleme istedikleriniz...													
Önerilen İçerikler													
1.													
2.													
3.													
4.													

EK 4: Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu

Dijital Ebeveynlik Konusunda Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi Uzman Görüşü Formu

Aşağıda eğitim sürecine rehberlik ederken bir sistemin e-içeriğinde ele alınacak içerikler için dijital ebeveynlik konusunda eğitim gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik 25 madde yer almaktadır. Aşağıdaki ifadelerle ilgili görüşlerinizi 1 ve 5 rakamları (1 en düşük ve 5 en yüksek) arasında derecelendirerek, seçeneğin yanındaki kutuya “X” sembolü ile işaretleme yapınız. Lütfen her maddeyi dikkatli okuyarak bütün maddeleri işaretleyiniz.

Madde	1	2	3	4	5	Uygun	Uygun Değil	Düzeltilbilir	Maddeye ilişkin uyarınız /öneriniz
1. Karşılaştığım yeni bir durumun ne olduğunu öğrenmek için teknoloji kullanmaya									
2. Teknolojiyi bilinçli kullanmada çocuğuma rol model olmaya									
3. Çocuğumun karşılaştığı teknoloji temelli sorunları çözmeye									
4. Çocuğumun günlük eğitim, eğlence vb. etkinlikleri için çeşitli teknolojilerle ne kadar zaman harcamasının uygun olduğunu bilmeye									
5. Çocuğumun eğitimini desteklemek için hangi teknolojik kaynak ve araçları kullanabileceğim konusunda bilgi edinmeye									
6. Çocuğuma ihtiyaç duyduğu bir bilgi ya da içerikle ilgili güvenilir bilgiye İnternet ortamında nasıl ulaşabileceğiyle ilgili rehberlik etmek için öğrenmeye									
7. Çocuğumun bir dijital içeriğin (web sayfası, e-posta, uygulama, oyun vb.) güvenli olup olmadığını tespit etmesine yardımcı olma konusunda bilgi edinmeye									

8. Çocuğumun dijital güvenliğini sağlamak için neler yapmam gerektiğini bilmeye									
9. Çocuğumun EBA (eğitim bilişim ağı) üzerinden gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmesi gereken etkinlikleri takip edebilme konusunda bilgi edinmeye									
10. Çocuğumun günlük teknolojik aygıtlarla geçireceği sürenin uygunluğunu belirleyebilmeye									
11. Çocuğumun (TV, YouTube, Netflix vb. yollarla) takip ettiği medya içeriklerinin yaşına uygunluğu konusunda bilgi edinmeye									
12. İnternette çocuğumun karşılaşma olasılığı olan olası tehditleri nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye									
13. İnternet ortamındaki tehlikelerden çocuğumu nasıl koruyacağımı bilmeye									
14. İnternet ortamındaki tehlikelere karşı çocuğumu nasıl bilinçlendirebileceğimi öğrenmeye									
15. Çocuğumun İnternette gezinirken bıraktığı dijital ayak izler ve bunun önemi ile ilgili bilgi edinmeye									
16. Dijital ortamlarda (İnternet, sosyal medya, dijital oyunlar vb.) mahremiyet ve önemi konusunda çocuğuma rol model olma ve rehberlik etmek için bilgi edinmeye									
17. Çocuğumun dijital ortamlarda karşılaşacağı riskleri nasıl takip edebileceğimle ilgili bilgi edinmeye									

18. Çocuğumun oynadığı dijital oyunların onun yaşına uygunluğunu nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye									
19. Çocuğumda çevrimiçi ortamlarda paylaşım yaparken nelere dikkat etmesi gerektiği ile ilgili farkındalık oluşturmak için bilgi edinmeye									
20. Çocuğuma çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgilerin güvenliğinin önemi konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye									
21. Çocuğumun çevrimiçi ortamda gerçekleştirdiği öğrenme, eğlence vb. aktivitelerini düzenlemek için nasıl bir yol izlemem gerektiği konusunda bilgi edinmeye									
22. Çocuğumun dijital ortamdaki ilişki ve etkileşimlerin günlük yaşamdan nasıl farklılaştığı konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye									
23. Çocuğumun sorunlu teknoloji kullanımı alışkanlıkları (Oyun bağımlılığı, İnternet bağımlılığı, ekranlar başında uzun süre geçirme vb.) ve siber tehditle karşılaşması durumunda kimlere ya da hangi kurumlara başvurabileceğimi bilmeye									
24. Çocuğumu, dijital oyun bağımlılığı ya da İnternet bağımlılığı gibi problemlili teknoloji kullanımı alışkanlıklarından korumak için önleyici olarak neler yapabileceğimi öğrenmeye									
25. Çocuğumun İnternette ulaştığı herhangi bir bilginin doğru olup									

olmadığını tespit etmesi için rehberlik etme konusunda bilgi edinmeye									
Ekleme istedikleriniz...									
Önerilen Maddeler									
1.									
2.									
3.									
4.									

EK 5: Video Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu

Video Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu

- N/A : Bu ilke bu içerikte uygulanamaz
0 Puan : Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye aykırı hareket edilmiştir.
1 Puan : Çoklu ortamın sadece bazı kısımlarda bu ilkeye uygun tasarımlara rastlanmaktadır
2 Puan : Çoklu ortamın genelinde bu ilkeye uyulmuş ancak aykırı durumlarda bulunmaktadır
3 Puan : Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye uygun tasarım kullanılmıştır.

	N/A	0	1	2	3
1- Ön Öğretim İlkesi					
2- Çoklu Ortam Prensibi					
3- Dikkat İlkesi					
4- Tutarlılık İlkesi					
5- Zamansal Yakınlık İlkesi					
6- Konumsal Yakınlık İlkesi					
7- Modality (Hikayeleme-Biçim) İlkesi					
8- Redundancy (Fazlalık, Gereksizlik) İlkesi					
9- Parçalara Ayırma İlkesi					
10- Ses İlkesi					
11- Resim İlkesi					
12- Kişiselleştirme					
13- Bitişiklik İlkesi					
Ekleme istedikleriniz...					
Önerilen Maddeler					
1					
2					
3					
4					

EK 6: Metin Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu

Metin Türündeki E-İçeriklerin Çoklu Ortam İlkelerine Uygunluğu Uzman Görüşü Formu

- N/A : Bu ilke bu içerikte uygulanamaz
0 Puan : Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye aykırı hareket edilmiştir.
1 Puan : Çoklu ortamın sadece bazı kısımlarda bu ilkeye uygun tasarımlara rastlanmaktadır
2 Puan : Çoklu ortamın genelinde bu ilkeye uyulmuş ancak aykırı durumlarda bulunmaktadır
3 Puan : Çoklu ortamın tamamında bu ilkeye uygun tasarım kullanılmıştır.

	N/A	0	1	2	3
1- Ön Öğretim İlkesi					
2- Çoklu Ortam Prensibi					
3- Dikkat İlkesi					
4- Tutarlılık İlkesi					
5- Konumsal Yakınlık İlkesi					
6- Parçalara Ayırma İlkesi					
7- Kişiselleştirme					
8- Bitişiklik İlkesi					
Ekleme istedikleriniz...					
Önerilen Maddeler					
1					
2					
3					
4					

EK 7: Ebeveyn Bilgi Formu

Ebeveyn Bilgi Formu

"Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Artırılmasına Yönelik E-İçeriklerin Geliştirilmesi" başlıklı tez çalışmam kapsamında ebeveynlerin yeterliklerinin belirlemek için bu anket oluşturulmuştur. Sizin katkılarınız bizim için çok değerlidir. Bu araştırmaya katılım tamamen gönüllük esasına dayalıdır. 5-10 dakika zamanınızı ayırarak bu veri toplama aracını doldurmayı kabul ettiğinizde uygulama sürecinin herhangi bir aşamasında hiçbir gerekçe sunmadan araştırmaya katılımdan vazgeçebilirsiniz. Katkılarınız için şimdiden teşekkürler.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. Bu araştırma projesi kapsamında elde edilecek olan veriler sadece araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel yayınlarda ve sunumlar dışında kullanılmayacağını biliyorum. Araştırma ile ilgili açıklamaları okudum ve bu araştırmada katılımcı olarak yer almayı kabul ediyorum.

Evet [ ] Hayır [ ]

- 1-Cinsiyetiniz Kadın [ ] Erkek [ ]
- 2-Yaşınız .....
- 3- Çocuğunuzun cinsiyeti Kadın [ ] Erkek [ ]
- 4- Çocuğunuzun okuduğu sınıf 5. sınıf [ ] 6. Sınıf [ ] 7. sınıf [ ] 8.sınıf [ ]
- 5- Eğitim durumunuz Okuma yazması yok [ ]
İlkokul mezunu [ ]
Ortaokul mezunu [ ]
Lise mezunu [ ]
Lisans mezunu [ ]
Lisansüstü mezunu [ ]
Diğer: .....
- 6-Çocuğa yakınlık durumunuz Annesi [ ]
Babası [ ]
Hala, teyze, amca veya dayı [ ]
Büyükanne veya büyükbaba [ ]
Diğer: [ ]
- 7-Bilişim teknolojileri kullanım düzeyiniz Düşük [ ]
Orta [ ]
İyi [ ]
Uzman [ ]

EK 8: Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu

Dijital Ebeveynlik İhtiyaç Belirleme Formu

“1-Hiç ihtiyacım yok”, “2-İhtiyacım yok”, “3-Orta düzeyde ihtiyacım var” , “4-İhtiyacım var” ve “5-Çok ihtiyacım var” seçeneklerinden birini seçerek durumunuz belirtiniz.

Maddeler	1	2	3	4	5
1. Karşılaştığım yeni bir durumun ne olduğunu öğrenmek için teknoloji kullanmaya					
2. Teknolojiyi bilinçli kullanmada çocuğuma rol model olmaya					
3. Çocuğumun karşılaştığı teknoloji temelli sorunları çözmeye					
4. Çocuğumun günlük eğitim, eğlence vb. etkinlikleri için çeşitli teknolojilerle ne kadar zaman harcamasının uygun olduğunu bilmeye					
5. Çocuğumun eğitimini desteklemek için hangi teknolojik kaynak ve araçları kullanabileceğim konusunda bilgi edinmeye					
6. Çocuğuma ihtiyaç duyduğu bir bilgi ya da içerikle ilgili güvenilir bilgiye İnternet ortamında nasıl ulaşabileceğiyle ilgili rehberlik etmek için öğrenmeye					
7. Çocuğumun bir dijital içeriğin (web sayfası, e-posta, uygulama, oyun vb.) güvenli olup olmadığını tespit etmesine yardımcı olma konusunda bilgi edinmeye					
8. Çocuğumun dijital güvenliğini sağlamak için neler yapmam gerektiğini bilmeye					
9. Çocuğumun EBA (eğitim bilişim ağı) üzerinden gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirmesi gereken etkinlikleri takip edebilme konusunda bilgi edinmeye					
10.Çocuğumun günlük teknolojik aygıtlarla geçireceği sürenin uygunluğunu belirleyebilmeye					
11.Çocuğumun (TV, YouTube, Netflix vb. yollarla) takip ettiği medya içeriklerinin yaşına uygunluğu konusunda bilgi edinmeye					
12.İnternette çocuğumun karşılaşma olasılığı olan olası tehditleri nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye					
13.İnternet ortamındaki tehlikelerden çocuğumu nasıl koruyacağımı bilmeye					
14.İnternet ortamındaki tehlikelere karşı çocuğumu nasıl bilinçlendirebileceğimi öğrenmeye					
15.Çocuğumun İnternette gezinirken bıraktığı dijital ayak izler ve bunun önemi ile ilgili bilgi edinmeye					
16.Dijital ortamlarda (İnternet, sosyal medya, dijital oyunlar vb.) mahremiyet ve önemi konusunda çocuğuma rol model olma ve rehberlik etmek için bilgi edinmeye					
17.Çocuğumun dijital ortamlarda karşılaşacağı riskleri nasıl takip edebileceğimle ilgili bilgi edinmeye					
18.Çocuğumun oynadığı dijital oyunların onun yaşına uygunluğunu nasıl tespit edeceğimi öğrenmeye					

19.Çocuğumda çevrimiçi ortamlarda paylaşım yaparken nelere dikkat etmesi gerektiği ile ilgili farkındalık oluşturmak için bilgi edinmeye					
20.Çocuğuma çevrimiçi ortamlarda kişisel bilgilerin güvenliğinin önemi konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye					
21.Çocuğumun çevrimiçi ortamda gerçekleştirdiği öğrenme, eğlence vb. aktivitelerini düzenlemek için nasıl bir yol izlemem gerektiği konusunda bilgi edinmeye					
22.Çocuğumun dijital ortamdaki ilişki ve etkileşimlerin günlük yaşamdan nasıl farklılaştığı konusunda rehberlik etmek için öğrenmeye					
23.Çocuğumun sorunlu teknoloji kullanımı alışkanlıkları (Oyun bağımlılığı, İnternet bağımlılığı, ekranlar başında uzun süre geçirme vb.) ve siber tehditle karşılaşması durumunda kimlere ya da hangi kurumlara başvurabileceğimi bilmeye					
24.Çocuğumu, dijital oyun bağımlılığı ya da İnternet bağımlılığı gibi problemlili teknoloji kullanımı alışkanlıklarından korumak için önleyici olarak neler yapabileceğimi öğrenmeye					
25.Çocuğumun İnternette ulaştığı herhangi bir bilginin doğru olup olmadığını tespit etmesi için rehberlik etme konusunda bilgi edinmeye					

EK 9: Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği

Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği

Çocukların İnternet Kullanımında Arabuluculuk “1- Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Sıkça, 5-Herzaman“ seçeneklerinden birisi için uygun kutucuğa tıklayınız. Ne sıklıkta yaparsınız?

Maddeler	1	2	3	4	5
1. İnternet ortamındaki yabancı kişilerle ilgili olarak, çocuğuma ne yapması gerektiğini söylerim.					
2. İnternet ortamında kişisel bilgilerini korumasını söylerim.					
3. Çocuğum online ortamlarda hakarete ya da tacize maruz kalırsa ona ne yapacağını söylerim.					
4. İnternet ortamında hangi kurallara uyması gerektiği hakkında çocuğumla konuşurum.					
5. Sosyal ağ sitelerinde nasıl davranacağını çocuğuma açıklarım.					
6. Sosyal ağ sitelerinde ne yapabileceği hakkında çocuğuma açıklama yaparım.					
7. Çocuğum istediği için birlikte online ortamlarda zaman geçiririz.					
8. Ben istediğim için çocuğumla birlikte online ortamlarda zaman geçiririz.					
9. Çocuğumla internette hangi içeriklerin eğlenceli olduğu hakkında konuşurum.					
10. Çocuğuma hangi online oyunların uygun olmadığını söylerim.					
11. Çocuğuma hangi online oyun türlerinin uygun olduğunu söylerim.					
12. Çocuğuma İnterneti ne zaman/ne kadar süre kullanacağını söylerim.					
13. Çocuğuma hangi filmlerin indirilebileceğini söylerim.					
14. Çocuğuma hangi ürünlerin online olarak satın alınabileceğini söylerim.					
15. Hangi grafik ya da resmi kendine ait bir simge olarak kullanabileceğini çocuğuma söylerim.					
16. Çocuğuma hangi tür müziğin dinlenebileceğini/ indirilebileceğini söylerim.					
17. Çocuğumun sürekli olarak kullandığı bilgisayarını gözetim altında tutarım.					
18. Çocuğumun sadece ben yanıdayken internet kullanmasına izin veririm.					
19. Çocuğuma gerektiği an yardım etmek için bilgisayara yakın otururum.					

EK 10: Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği

Aşağıda çocuklarınızın internet kullanımına ilişkin bazı ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelere göre kendinizi ne kadar yeterli hissettiğinizi verilen aralıktan yalnızca bir seçeneği işaretleyerek belirtiniz. (1: Hiç yeterli değilim, 5: Çok yeterliyim)

Maddeler	1	2	3	4	5
1. Çocuğumun internete bağlanmak için kullandığı cihazlarda tarayıcıların güvenlik ayarlarını yapılandırmak					
2. Çocuğumun uzun süre dijital araçları (bilgisayar, akıllı telefon, tablet, vb.) veya interneti kullanması durumunda sağlığının olumsuz etkileneceği konusunda çocuğumu uyarmak					
3. Çocuğumu internetteki hakları konusunda bilinçlendirmek					
4. Çocuğumun kullandığı internet uygulamaları içinde (oyun için hak alma, silah alma, vb.) satın alma işlemlerini takip etmek					
5. Çocuğumun internette ulaştığı bilgilerin doğruluğunu nasıl belirleyebileceğine ilişkin ona bilgi vermek					
6. Çocuğumun internette yaşadığı olumsuz bir durumda gerekli hukuki süreçleri başlatmak					
7. Çocuğumun kullandığı akıllı telefon, tablet gibi araçları kullanmak					
8. Bilgisayar, tablet, akıllı telefon gibi dijital araçların kullanım kurallarını çocuğumla belirlemek					
9. Çocuğumun hangi sıklıkta bilgisayar oyunu oynadığını takip etmek					
10. Çocuğumun paylaşımlarına ilişkin dijital ortamda yorum yazmak					
11. Çocuğumun, Facebook, WhatsApp, Gmail, YouTube gibi sosyal paylaşım ortamlarında paylaşımlarda bulunmasını desteklemek					
12. Çocuğumun internete bağlandığı cihazlara uygulama yüklemek ve kaldırmak					
13. Çocuğumun yaşına uygun dijital araçları (bilgisayar, tablet, akıllı telefon, vb.) seçmek					
14. Çocuğumun gelişimine uygun güvenli internet paketi seçmek					

15. Çocuğumu, kullandığı sosyal ağ profillerinde gizlilik ve güvenlik ayarlarını yapılandırması konusunda bilgilendirmek					
16. Çocuğumun internete bağlanmak için kullandığı cihazlarda güvenlik yazılımlarını güncellemek					
17. Çocuğumun bilmediği internet sitelerinden alışveriş yapmamasını söylemek					
18. Çocuğumun sosyal ağlarda tanıştığı kişilerin verdikleri bilgilere (cinsiyet, yaş, vb.) güvenmemesini söylemek					
19. Çocuğumun, bizim bilgimiz olmadan internetten alışveriş yapmamasını söylemek					
20. Çocuğumla ailemizin ve kendi mahremiyetini içeren fotoğraf ve video gibi öğeleri paylaşmaması hakkında konuşmak					
21. Çocuğumun yaşına uygun olmayan internet sitelerine üye olmasına sınırlama getirmek					
22. İnternet sitelerin güvenilirliğinin ayırımını yapabilmesi için çocuğumla konuşmak					
23. Çocuğumun internette yaşadığı olumsuz durumlarda (tehdit edilmek, uygunsuz içerik istenmesi, vb.) bize gelmesini sağlamak					
24. İnternette işlenen suçların gerçek hayatta yaptırımları olabileceği konusunda çocuğumla konuşmak					
25. Çocuğuma gelen istenmeyen mesaj veya e-postaları engellemesine yardımcı olmak					
26. Çocuğumu, çevrimiçi servislere (ücretsiz oyunlar, sosyal ağlar vb.) üye olurken paylaşmaması gereken bilgiler konusunda bilgilendirmek					
27. Çocuğuma, internet alışverişlerinde yapabileceği hataları anlatmak					
28. Çocuğumun internette güvenli gezinimi için tarayıcılarda reklam engelleyici eklentileri kurmak					
29. Çocuğumun, profili bulunan sosyal ağlarda tanımadığı kişilerden gelen arkadaşlık isteklerini kabul etmemesi konusunda konuşmak					
30. Çocuğumun yaşına uygun olmayan dijital araçları (bilgisayar, tablet, akıllı telefon, vb.) kullanmasına sınırlama getirmek					

31. Çocuğuma, doğruluğundan emin olduğuy bilgiyi paylaşmasını önermek					
32. Çocuğuma sosyal ağlarda arkadaşlarını üzecek ve küçük düşürecek paylaşımlar yapmamasını söylemek					
33. Çocuğumun dijital ortamlarda (Facebook, Twitter, Instagram, gibi) yaptığı paylaşımlarını beğenmek					
34. Çocuğumun girdiği web sitelerini gezinti geçmişinden takip etmek					
35. Çocuğumun internete bağlanmak için kullandığı cihazlarda ebeveyn kontrolü ayarlarını yapılandırmak					
36. Çocuğuma Google gibi arama motorlarını kullanarak internette arama stratejilerini göstermek					
37. Çocuğumun ziyaret edebileceği olumsuz içerikteki web sitelerini engellemek					
38. Çocuğumun kullandığı dijital iletişim ortamlarını (Facebook Messenger, WhatsApp, Viber, vb.) kullanmak					

EK 11: Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

Ebeveynlerin Çocukların Teknoloji Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği

Bu bölümde çocuğunuzun teknoloji kullanımıyla, teknolojiyi hangi amaçla kullandığıyla ve derslerde teknoloji kullanımıyla ilgili görüşleriniz istenmektedir. Verilen cümlelere katılma derecenizi belirtiniz. (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kısmen Katılıyorum, 4- Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum)

Maddeler	1	2	3	4	5
1. Çocuğumun derslerinde yapacağı çalışmalarda teknolojiye başvurması hoşuma gider.					
2. Bilgisayar gibi teknolojik aletler öğrencilerin derse dikkatini çekmede etkili bir araçtır.					
3. Teknoloji kullanımı öğrencilere ders saatlerinin dışında uygulama ve tekrar imkânı sağlar.					
4. Çocuğumun eğitsel yazılımları kullanmasını desteklerim.					
5. Çocuğumun derslerdeki başarısı teknoloji destekli eğitim ile artar.					
6. Çocuğumun teknolojiyi eğitim amaçlı kullanması bana zevk verir.					
7. Teknoloji destekli etkinlikler çocuğumun araştırma, inceleme, bilgiye ulaşma ve paylaşma becerilerini geliştirir.					
8. Çocukların içerisinde bulunduğu internet ortamında filtreler kullanılmalı.					
9. Çocukların teknolojiyi etkin ve faydalı bir şekilde kullanmasında temel sorumluluk aileye aittir.					
10. Çocuğumun teknoloji kullanımını denetlerim.					
11. Teknoloji kullanımında mutlaka bir saat sınırlaması belirlenmesi gerektiğini düşünürüm.					
12. Çocuğumun teknoloji kullanımında sorumluluk sahibi olduğunu düşünürüm.					
13. Çocuğumun sosyal medya platformlarında fotoğraflarını ve kişisel bilgilerini paylaşmasına izin vermem.					
14. Teknoloji kullanımı çocuğumun sağlığını olumsuz etkiler.					
15. Eğitimde teknolojinin kullanımı öğrencilerin sosyo-psikolojik gelişimlerini engeller.					

EK 12: Video Kullanılabilirlik Testi

Video Kullanılabilirlik Testi

Aşağıdaki ifadelerle ilgili görüşlerinizi 1 ve 5 rakamları (1 en düşük ve 5 en yüksek) arasında derecelendiriniz. Lütfen her maddeyi dikkatli okuyarak bütün maddeleri işaretleyiniz.

Maddeler	1	2	3	4	5
1. İzlediğim içeriği seyretmesi kolaydı.					
2. İzlediğim içeriği anlamak kolaydı.					
3. İzlediğim içeriği seyretmek zaman alıcıydı.					
4. İzlediğim içerik akılda kalıcıydı.					
5. İzlediğim içerik faydalı bilgiler içeriyordu.					
6. İzlediğim içeriğin süresi uygundu.					
7. İzlediğim içerikteki seslendirme ve görseller birbirleri ile ilişkiliydi.					
8. İzlediğim içerikteki görseller, seslendirmeye eşzamanlı olarak ilerliyordu.					
9. İzlediğim içerik dikkat çekiciydi.					
10. İzlediğim içerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim, animasyon, nesne, ses vb.) vardı.					
11. İzlediğim içerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı.					
Ekleme istedikleriniz...					

EK 13: Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi

Görsel Destekli Yazılı Materyal Kullanılabilirlik Testi

Aşağıdaki ifadelerle ilgili görüşlerinizi 1 ve 5 rakamları (1 en düşük ve 5 en yüksek) arasında derecelendiriniz. Lütfen her maddeyi dikkatli okuyarak bütün maddeleri işaretleyiniz.

Maddeler	1	2	3	4	5
1. İçeriği anlamak kolaydı.					
2. İçerik akılda kalıcıydı.					
3. İçerik faydalı bilgiler içeriyordu.					
4. İçerik dikkat çekiciydi.					
5. İçerikte konuyla doğrudan ilişkisi olmayan unsurlar (resim vb.) vardı.					
6. İçerikte dikkat dağıtıcı unsurlar vardı.					
Ekleme istedikleriniz...					

EK 14: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1- İzlediğiniz videolarda en çok neyi beğendiniz? Beğenmediğiniz noktalar nelerdi?
- 2- İncelediğiniz belgelerde en çok neyi beğendiniz?
- 3- Beğenmediğiniz noktalar nelerdi?" İncelediğiniz materyallerin iyileştirilmesi için önerileriniz nelerdir?"

EK 15: Ölçek kullanım izinleri

Ölçek izni hakkında [Gelen Kutusu x](#) 18 Eylül Çar 14:22 (21 saat önce) ☆

Hatice YILDIZ DURAK
Fatih hocam merhaba, "Ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Yeterliklerinin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışma bağlamında geliştirdiğim Ölçek kullanım izni hakkında bilgi almak istiyordum. Lütfen yardımcı olursanız çok memnun olurum. İyi çalışmalar dilerim.

Fatih YAMAN
Alici: İpli, ben, Tolga
Hatice hocam merhaba, Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlik Ölçeği'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz. Gerekli bilgiler ekteki belgede mevcuttur. İyi çalışmalar dilerim.

Hatice YILDIZ DURAK <hatyildiz@gmail.com>, 18 Eyl 2019 Çar, 14:22 tarihinde şunu yazdı:
xxx

[deeyn_tr_itin.pdf](#)

Ölçek Kullanım İzni Hakkında [Gelen Kutusu x](#) 18 Eylül Çar 14:24 (21 saat önce) ☆

Hatice YILDIZ DURAK
Aykut hocam merhaba, "Ebeveyn Arabuluculuğunun Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi" başlıklı çalışmamda kullanılmaya yarayan ölçeğinizi "Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği"ni bir çalışmamda kullanmayı uygun gördüğüm için teşekkür ederim. Ölçeğin kullanımına ilişkin izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ölçeğin kullanımına ilişkin izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ölçeğin kullanımına ilişkin izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Aykut Durak
Alici: ben
Sn. Hatice Yıldız Durak
Öncelikle ilgili çalışma bağlamında yararlanmış olduğumuz "Çocukların İnternet Kullanımında Ebeveyn Arabuluculuğu Ölçeği"ni bir çalışmamda kullanmayı uygun gördüğüm için teşekkür ederim. Ölçeğin kullanımına ilişkin izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim. Ölçeğin kullanımına ilişkin izin verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Bu çalışma ve bundan sonra yapacağınız tüm çalışmalarda kolaylıklar dilerim.

18 Eylül 2019 Çar 14:24 tarihinde Hatice YILDIZ DURAK <hatyildiz@gmail.com> şunu yazdı:
xxx

[Yanıtla](#) [Yönlendir](#)

M.Fatih PEKYÜREK <mfatihpekyurek@gmail.com>
Alici: ben
Merhabalar,
Ebeveynlerin Çocukların Bilgi İletişim Teknolojileri Kullanımına Yönelik Tutumları Üzerine Bir Ölçek Geliştirme (https://dx.doi.org/10.19171/uefad.455885) çalışmanızda son halini verdiğiniz 18 maddeli ölçeği tez çalışmamda kullanmak için izninizi ve ölçeğin son halini göndermenizi rica ediyorum.

M. Fatih PEKYÜREK

[Virüs bulunmuyor www.avg.com](#)

Yalin Kılıç Türel <yturel@gmail.com>
Alici: ben
Merhaba,
Ölçeği atf yapmak koşuluyla dilediğiniz gibi kullanabilirsiniz. Maddeler makale içinde mevcuttur. İyi çalışmalar...

duygu aba <duyguaba@hotmail.com>
Alici: ben
İngilizce > Türkçe > İletiyi çevir [İngilizce için kapat](#)

Merhaba,
Öncelikle çalışmanızda kolaylıklar diliyorum. Ölçeği araştırmanızda kullanabilirsiniz. Ektedir. İyi çalışmalar...

4 Ek [İncele](#)

[anket.docx](#) [ATT00001.htm](#) [10.19171-uefad.45...](#) [ATT00002.htm](#)

EK 16: Geliştirilen e-içeriklerden örnek görseller

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Mehmet Fatih PEKYÜREK
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul - 14.01.1985

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Yıldız Teknik Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Bilgisayar Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (İstanbul, 2011)
Yüksek Lisans Öğrenimi :
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyet/Yayımlar : Pekyürek, M.F. ve Yıldız-Durak, H. (2021). Eğitim alanında kullanılabilecek görsel destekli yazılı materyallerin ve videoların kullanılabilirlik testinin geliştirilmesi. *12. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (UBAK) 16-17 Aralık 2021 / Online*, Ankara, s. 21-22.

Özeren, E., Tosunoğlu, E., Pekyürek, M.F., Seyhan, N. ve Karaoğlan-Yılmaz, F.G. (2021). Eğitimde Sanal Gerçeklik Çalışmaları: Güncel Araştırmadaki Eğilimlerin Analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2): 390-401.

Sağlam, Z., Pekyürek, M.F. ve Yılmaz, R. (2020). PISA 2018 Araştırmasına Etki Eden Duygusal Faktörlerin Veri Madenciliği Yöntemleri ile İncelenmesi. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2): 113-148.

Pekyürek, M.F., Sağlam, Z. ve Üstün, A.B. (2020). MIT App Inventor ve Android Studio Kullanılarak Tasarlanmış Mobil Uygulamanın Performans Karşılaştırılması. *Bilgi ve İletişim Teknolojileri Dergisi*, 2(2): 161-181.

Aldığı Ödüller : Yıldız Teknik Üniversitesi BÖTE Bölüm Birinciliği ve Eğitim Fakültesi Fakülte İkinciliği ile Mezuniyet (İstanbul, 2011)

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler ve Kurs Belgeleri : GFN & Bahçeşehir Üniversitesi Wissen Akademie Java Programlama Uzmanlığı (İstanbul, 10.2014 - 03.2015)

Çalıştığı Kurumlar :

- MEB - Bilişim Teknolojileri Öğretmeni (Zonguldak, 09.2015-...)
- MarmaraWeb - Web arayüz geliştiricisi (İstanbul, 12.2013-09.2014)
- Medai Vodvil - Web arayüz geliştiricisi (İstanbul, 12.2013 – 09.2012)
- DAYNEX - Web arayüz geliştiricisi (İstanbul, 10.2011 – 12.2011)

İletişim

E-Posta Adresi : mfatihpekyurek@gmail.com

Tarih : 10/12/2021 (Tez Savunma Tarihi)

